WIA WU-ZƆMƆ-LA
JƆƆŊ
SI ŊMUŊSA

Wii-la si pi niaa miisiŋ

1 Ka di Wia nɛ ŋaa dunia, wii-la fa hɛ dimɛ
nɛ, u fa hɛ Wia teeŋ nɛ. Ba di Wia kala fa ŋaa
kubala nɛ.
2 Buŋbuŋ kala nɛ u fa hɛ Wia teeŋ.
3 U lɛ nɛ Wia to a ta kuŋ-kala. Kuŋ-kala si hɛ
dunia lɛ, u nɛ ta.
4 Wii-la fa weye nɛ a kɛŋ pulumuŋ kaa ku pi
niaa.
5 Puluŋ-la chaanɛ birimiŋ tuɔŋ, biriŋ-la bi
puluŋ-la wuo tɔ.
6 Ŋii nɛ Wia tiŋ u tiŋdaara kubala baa yirɛ
Jɔɔŋ.
7 U nɛ kɔ duu bul puluŋ-la wiaa pi niaa. U
ŋaa ŋii di nuu-kala wuo nii a tou lɛ a laa
puluŋ-la wiaa dii.
8 Jɔɔŋ fa dee bi puluŋ-la ŋaa, ama u ta kɔ duu
bul puluŋ-la wiaa nɛ a pi niaa.
9 Ŋii nɛ puluŋ-la titia ku tuu dunia duu
chaana hɛ nuu-kala lɛ.
10 U fa hɛ dunia-la lɛ Wia si tou lɛ ta nɛ, ama
dunia niaa buu jiŋ.
11 U kɔ u titia jáŋ, ama u jáŋ niaa buu laa.
12 Aŋ ka niaa dɔŋsuŋ-na laau a laa u wiaa dii.
Ŋii nɛ u piba woŋbiiŋ di ba wuo ŋaa Wia biiriŋ.
13 Niaa deeŋba bi naga baala si jiŋ u haala ba
lul biiriŋ ŋii nɛ. Wia titia nɛ ŋaa ba Nyimma.

14 Ŋii nɛ wii-la birimɛ nuhuobiine a ku hɛ la
tuɔŋ. U fa hɛ la teeŋ a fifála nennige woruŋ, a
kɛŋ wutitii. La na u si kɛŋ yiriŋ. Yiriŋ deeŋ u
Nyimma Wia nɛ joŋo pu, ari u nɛ ŋaa u Bie
kala.
15 Jɔɔŋ bul u wiaa pila. Wialiŋ u si heele bul
nɛ ŋla: “Nii-la si jaŋ to mi hariŋ kɔ, u nɛ kiimi,
bɛɛ wiaa u hɛ dimɛ nɛ, ka ba-na lulmi.”
16 Ku-la kala u si kɛnɛ, la ma na kpaaliŋ u
tuɔŋ nɛ. U yie fála nennige a pɛla lɛ bua-na
kala lɛ.
17 Wia to Moosis lɛ nɛ a bil u niiŋ pila. Ama
Yesu Kirisito lɛ nɛ Wia to a fála nennige a pɛla
lɛ woruŋ, a dagɛla wutitii.
18 Nuu-kala ha bi Wia naa. U Bii-bala-la si hɔŋ
u sɛmɛ nɛ dagɛla u wiaa.

Jɔɔŋ bula ari u dee bi Kirisito ŋaa
Mat. 3.1-12; Maak 1.1-8; Luuk 3.1-18

19 Ju̱u tiŋŋaa fa si hɛ Jerusalɛm lɛ tiŋ nialiŋ si
kpu pusuŋ pipi Wia ari nialiŋ ba síi yirɛ Liivai
timma, ba kɔ Jɔɔŋ teeŋ a piɛsu a bul, “Kubɛɛ nɛ
ŋ ŋaa?”
20 Ŋii nɛ Jɔɔŋ bi wiaa nyia aŋ chaasa bul ari u
dee Kirisito, nii-la Wia si liisa.
21 Ŋii nɛ ba bira piɛsu a bul, “Kubɛɛ nɛ saa ŋ
ŋaa? Ŋ nɛ ŋaa Ilaaja?” U bul duu dee. Ŋii nɛ
ba bira piɛsu, “Ŋ nɛ ŋaa nii-la síi bul wiaa, Wia
Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ la síi gbɛru?” U bira si duu
dee.
22 Ŋii nɛ ba bira piɛsu, “Kubɛɛ nɛ saa ŋ ŋaa?
U maga di ŋ dagɛla, di la mu bula pi nialiŋ si
tiŋla. Wu-bɛɛ nɛ ŋ bul a tigɛ ŋ titia lɛ?”

23 Ŋii nɛ Jɔɔŋ bul, "Mi nɛ ŋaa yiikori-la si hɛ
giri-bine tuɔŋ aa bul, 'Má wasɛ woŋbiiŋ bil di la
Tiina kɔ.' Ŋla nɛ Azaaya fa bul di ma ŋaa."
Azaaya fa ŋaa nii-la síi bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la
doluŋ lɛ nɛ.

24 Nialiŋ fa si ku piɛsɛ Jɔɔŋ wiaa deeŋba,
Farisii tiŋŋaa nɛ fa tiŋba.
25 Ŋii nɛ ba bira piɛsɛ Jɔɔŋ a bul, "Ŋ dee bi
Kirisito ŋaa, nii-la Wia si liisa, ŋ dee bi Ilaaja
ma ŋaa, ŋ bira bi nii-la síi bul wiaa, Wia
Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ ma ŋaa. Bɛɛ nɛ saa tii ŋ
fufo niaa Wii-chuɔlɛ liiŋ?"
26 Ŋii nɛ Jɔɔŋ bul, "Mi síi fo niaa Wii-chuɔlɛ
liiŋ, liiŋ duŋduŋa nɛ mi kaa fufoba, ama nuu
dɔŋ nɛ hɛ ma tuɔŋ ŋii, ka ma buu jiŋ.
27 U nɛ to mi hariŋ kɔ. Mi paala bi maga di mi
kɛŋ u nɛŋtɛŋŋɛɛ ŋmɛniŋ ma kaa puri."
28 Ba síi bul wiaa deeŋba kala ŋii, Bɛtani lɛ nɛ
ba hɛ, Jɔɔdaŋ fuo-la sɛmɛ dɔŋɔ. Lee-la nɛ Jɔɔŋ
faa fo niaa Wii-chuɔlɛ liiŋ.

Jɔɔŋ bul Wia piesi-la wiaa

29 U taŋ si pula, Jɔɔŋ na Yesu duu kɔ. U si
nau, u bul, "Bee na, Wia Pie-bie-la nɛ ŋii. U nɛ
laa dunia haachɛ ta.
30 Baala deeŋ wiaa nɛ mi faa bul ŋii, mi si
bula ari nuu nɛ jaŋ kɔ mi hariŋ. U nɛ kiimi, u
hɛ dimɛ nɛ, ka ba-na lulmi.
31 Mi fa bi jiŋ nii-la kala u si ŋaa. Ama mi ta
ku fufo niaa Wii-chuɔlɛ liiŋ nɛ, di Iziral tiŋŋaa
ku jimu."

32 Wialiŋ Jɔɔŋ si bula pi niaa a tigɛu lɛ nɛ ŋla:
U si, “Mi na Wia Diŋ-zɔŋ-la duu lii wia nyuŋ a
nagɛ kokomo, a ku tuu togiliu lɛ.
33 Mi ma titia fa buu jiŋ. Ama Wia si tiŋmi di
mi fo niaa Wii-chuɔlɛ liiŋ, u nɛ bula pimi a bul,
‘Ŋ jaŋ na Wia Diŋ-zɔŋ-la duu ku tuu a hɛ nuu lɛ,
tiina nɛ jaŋ joŋ Wia Diŋ-zɔŋ-la a hɛ niaa lɛ!’ ”
34 Ŋii nɛ Jɔɔŋ bira bul, “Mi sɛnɛ nau a bulaa
pima ari u nɛ ŋaa Wia Bie.”

Nialiŋ si laa sipaaŋ ku to Yesu hariŋ

35 U taŋ si pula, Jɔɔŋ ari u haritooroo balia
bira chiŋ lee-la a na Yesu.
36 Jɔɔŋ si nau duu bal, ŋii nɛ u bul, “Bee na,
Wia Pie-bie-la nɛ ŋla.”
37 U haritooro-la balia nii u si bul wiiŋ deeŋ a
to Yesu hariŋ.
38 Yesu miira daasɛ, di baa to u hariŋ. U
piɛsɛba a bul, “Bɛɛ kuŋ nɛ maa chɛ?” Ŋii nɛ ba
ma piɛsu a bul, “La kuhiaŋ, nii lɛ nɛ ŋ jujuu?”
39 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Má kɔ na mi
síi juu lee-la.” Ŋii nɛ ba to u hariŋ mu a na
lee-la u síi juu. Bua-la lɛ ŋaa didaaniŋ nɛ. Ŋii
nɛ ba hɛ u teeŋ wii-kaaniŋ tiire juu.
40 Nialiŋ balia fa si nii wii-la Jɔɔŋ si bula a to
Yesu hariŋ, dɔŋɔ yiriŋ nɛ Aŋduru. U fa ŋaa
Saamɔŋ Piita ŋaana nɛ.
41 Ŋii nɛ Aŋduru ma chɛ u malima Saamɔŋ
leriŋ, a bula pu a bul, “La na Kirisito, nii-la Wia
si liisa.”
42 U kɛŋ Saamɔŋ kaa kɔ Yesu teeŋ. Ŋii nɛ
Yesu benu aŋ bula pu a bul, “Ŋ nɛ Jɔɔŋ bie

Saamɔŋ. Ba jaŋ kɛniŋ kaa yirɛ Kiifas." Kiifas
ari Piita fa ŋaa yiri-bala nɛ. U bubuɔŋ nɛ buŋ.

Yesu yirɛ Filip ari Natanial

43 U taŋ si pula Yesu sii duu mu Galilii
tiŋteeŋ. Ŋii nɛ u na Filip a bula pu a bul, "To
mi hariŋ." Ŋii nɛ Filip to u hariŋ.
44 Filip fa lii Bɛtisaada nɛ, taŋ-la Aŋduru ari
Piita ma si lia.
45 Ŋii nɛ Filip na Natanial a bula pu, "La na
nii-la, u wiaa nɛ Moosis fa ŋmuŋsa bil di niaa
tuto ŋii. Nialiŋ síi bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la
doluŋ lɛ ma fa bul u wiaa nɛ, ba ŋmuŋsa bil. Ba
fa ŋmuŋsa ari u nɛ Josɛf bie Yesu a lii Nazarɛt."
46 Ŋii nɛ Natanial piɛsu a bul, "Ŋ ha na ku-zɔŋ
duu lii taŋ-la ba síi yirɛ Nazarɛt?" Ŋii nɛ Filip
bula pu a bul, "Ku nau."
47 Yesu si na Natanial duu kɔ u teeŋ, u bubul
u wiaa a bul, "Nia deeŋ ŋaa Iziral tiina titii nɛ.
U kɛŋ wutitii."
48 Ŋii nɛ Natanial piɛsu a bul, "Ɛɛ nɛ ŋ ŋaa
jiŋmi?" Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, "Mi naŋ nɛ ŋ
si hɔŋ tutogo bubuɔŋ, ka Filip-na yiriŋ."
49 Ŋii nɛ Natanial bula pu a bul, "Kuhiaŋ, ŋ
nɛ ŋaa Wia Bie. Ŋ nɛ ŋaa Iziral tiŋŋaa kuoro
maa."
50 Ŋii nɛ Yesu piɛsu, "Mi si bula bul di mi naŋ
di ŋ hɔŋ tutogo bubuɔŋ nɛ tii, ŋ laa mi wiaa dii
koo? Ŋ jaŋ na wu-kpuŋkperisiŋ a kii ŋla."
51 Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, "Wutitii nɛ mi
bulaa piŋ, ma jaŋ na wia nyuŋ duu suro, di Wia
tiŋdaaraa lii dimɛ a ku tuu mi-na Nuhuobiine
Bie teeŋ, aŋ miira jijil."

2

Ba gbieli ha-jaari gbiele

1 Tapulaa balia si bala, baa chɛ di ba gbieli
ha-jaari gbiele taŋ kubala lɛ baa yirɛ Keena.
Keena hɛ Galilii tiŋteeŋ lɛ nɛ. Yesu naaŋ ma fa
hɛ dimɛ.
2 Ba fa yirɛ Yesu ari u haritooroo maa ha-jaari
gbiele-la leriŋ.
3 Ba síi gbieli gbiele-la ŋii, ba nyunyua siniŋ.
Ba si nyua siniŋ kala dɛrɛ, Yesu naaŋ bula pu di
siŋ-la dɛrɛ nɛ.
4 Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, "U bi maga di ŋ
dagɛmi ŋii mi si jaŋ ŋaa. Bua-la lɛ mi si jaŋ tiŋ
tiŋtiŋŋaa ha bi yie."
5 Yesu naaŋ saa bula pi dia-la tiŋtinnaa a bul,
"Má ŋaa wii-la kala u si bula pima."
6 Ju̱u tiŋŋaa fa kɛŋ ba Wii-chuɔlɛ woŋbiiŋ nɛ
aa sɔŋ liiŋ. Ŋii wiaa pupoi-balaa balidu ma fa
hɛ dimɛ ari liiŋ. Kuŋ-kala tuɔŋ liiŋ yi galaŋ
mara a kaa mu galaŋ mara ari fii.
7 Ŋii nɛ Yesu bula pi dia-la tiŋtinnaa a bul,
"Má ŋaa liiŋ a su̱ pupoye-la." Ba ŋaa liiŋ su̱
pupoye-la pilim pilim.
8 Ŋii nɛ Yesu bira bula piba di ba ŋaa lii-la
pupoi-la tuɔŋ a kaa mu pi nii-la síi beŋ
gbiele-la. Ba ŋaa mu pu.
9 U laa lii-la nyua a na lii-la, duu birimɛ siniŋ.
U bi jiŋ lee-la ba si na siŋ-la. Ama dia-la
tiŋtinnaa-na jiŋ. Ŋii nɛ u yirɛ haal-la tiina
10 a bula pu a bul, "Gbiele-na kala, lee-na kala
ba yie laa sipaaŋ nɛ a kɛŋ si-zɔmuŋ a lii ba
nyua. Nuu-kala si nyua vɔgɛ, ŋ saa-na kɛŋ

siŋ-la si bi siŋ a kaa to hariŋ kɔ. Ka ŋ-na joŋ si-zɔmuŋ bil hariŋ u ku yi bua deeŋ kala lɛ.”

11 Yesu si ŋaa liiŋ birimɛ siniŋ Keena lɛ Galilii
tiŋteeŋ nɛ ŋaa u wu-magil-buŋbuŋ u si ŋaa.
Dimɛ nɛ u dagɛ ŋii Wia doluŋ si hɛu lɛ. U
haritooroo si na ŋii, ba laa u wiaa dii.

12 A lii gbiele-la hariŋ Yesu ari u naaŋ ari u
ŋaanaa ari u haritooroo sii mu Kapɛnam
tiŋteeŋ a hɛ dimɛ tapulaa baŋmɛnɛ.

Yesu juu Wia-dia
Mat. 21.12-13; Maak 11.15-17; Luuk 19.45-46

13 U ka mua, ka di J̱uu tiŋŋaa diisiŋ kieliŋ
gbiele-la yi. Ŋii nɛ Yesu sii mu Jerusalɛm a juu
Wia-dia.

14 U si juu dimɛ, u na niaa di baa yallɛ nɛsiŋ,
piesee ari kokosuŋ. Nialiŋ síi yɛrɛ moribiee ma
hɔŋ ba teebulba nyuŋ.

15 Ŋii nɛ Yesu kɛŋ ŋmɛniŋ a birimɛ chiba a
kiri nialiŋ ari ba piesee ari ba nɛsiŋ kala ta ba
lii Wia-dia-la lɛ, aŋ kɛŋ moribii-yiyɛrilɛ-la ma
teebulba-la kaa birima chu, aŋ kɛŋ ba
moribii-biiŋ ma jaasɛ tiŋteeŋ.

16 Ŋii nɛ ka u bula pi nialiŋ ma síi yallɛ
kokosuŋ a bul, “Má kaa lii dia-la tuɔŋ. Ma sí mi
Nyimma dia kaa birimɛ yɔbɔ.”

17 U haritooroo liisi wii-la ba si ŋmuŋsɛ Wia
teniŋ tuɔŋ a bul, “Wia-dia wiaa ka diimi nɛ
woruŋ a nagɛ nyiniŋ.”

18 Ŋii nɛ J̱uu tiŋŋaa miira kɔ u teeŋ a piɛsu,
“Bɛɛ kuŋ wu-magil nɛ ŋ jaŋ wuo joŋo dagɛla ari
ŋ kɛŋ doluŋ di ŋ wuo ŋaa wiiŋ deeŋ?”

19 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Má ŋmoo
Wia-dia deeŋ lo, mi jaŋ wuo joŋ tapulaa batori
a bira saau.”
20 Ŋii nɛ ba bula pu a bul, “Jisiŋ mahiŋ balia
ari balidu nɛ ba joŋo saa Wia-dia deeŋ, ka ŋ-na
bul di ŋ jaŋ kɛŋ tapulaa batori saau koo?”
21 Ama Yesu si bul Wia-dia-la wiaa ŋii, u titia
yaraa wiaa nɛ u bubul ŋii.
22 Bua-la lɛ u si sii suuŋ lɛ nɛ u haritooroo
liisi a yi wii-la u fa si bula lɛ. Ŋii nɛ ba laa
wialiŋ ba fa si ŋmuŋsa Wia teniŋ tuɔŋ dii, a laa
wialiŋ ma Yesu si bula dii.
23 Yesu fa si hɛ Jerusalɛm lɛ, diisiŋ kieliŋ
gbiele-la lɛ, niaa yuga a laa u wiaa dii a tiŋ ba si
na wu-magila-la u síi ŋaa lɛ.
24 Ama Yesu bi u titia kaa pullɛ ba teeŋ, bɛɛ
wiaa u jiŋ nuhuobiinee kala nɛ woruŋ.
25 U fa bi maga di nuu-kala bira bul
nuhuobiinee wiaa pu, bɛɛ wiaa u fa jiŋ
nuhuobiinee tuɔŋ wu-kɛniŋ kala nɛ.

3

Nikodiimas cheŋ Yesu

1 Baal kubala nɛ fa hɛ dimɛ. Baa yirɛ
Nikodiimas. U fa ŋaa J̱u̱u tiŋŋaa kuhiaŋ nɛ a hɛ
Farisii tiŋŋaa paati tuɔŋ.
2 Titaŋ kubala u sii kɔ Yesu teeŋ a bul,
“Kuhiaŋ, la jima ari ŋ nɛ ŋaa nii-la Wia si ta di
ŋ dagɛ niaa. Nuu-kala bi jaŋ wuo ŋaa
wu-magila-la ŋ síi ŋaa, see di Wia pɛ tiina lɛ.”

3 Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, “Wutitii nɛ mi
bulaa piŋ, nuu-kala bi jaŋ wuo juu Wia
kuorii-la tuɔŋ, see di ba wasa lul tiina.”
4 Ŋii nɛ Nikodiimas piɛsu a bul, “Ɛɛ nɛ
ba-nihiaŋ jaŋ wuo ŋaa di ba bira wasa lulu? U
jaŋ bira wuo juu u naaŋ luoruŋ di u bira wasa
luluu koo?”
5 Ŋii nɛ Yesu bul, “Wutitii nɛ mi bulaa piŋ,
nuu-kala bi jaŋ wuo juu Wia kuorii-la tuɔŋ, see
di Wia joŋ u Diŋ-zɔŋ-la hɛ tiina lɛ, di tiina ma
pɛ fo Wii-chuɔlɛ liiŋ.
6 Nuhuobiine yie lul nuhuobiine u kɛŋ miisiŋ
nɛ tiŋteeŋ deeŋ lɛ. Aŋ ka Wia ma yie joŋ u
Diŋ-zɔŋ-la a hɛu lɛ duu kɛŋ miisiŋ Wia teeŋ.
Nuhuobiine bi Wia Diŋ-zɔŋ-la jaŋ wuo joŋo hɛ
nuu lɛ.
7 Sí leŋe duu ŋaa wu-kpuŋkpere ŋ lɛ mi si
bula piŋ ari u maga di ba wasa luluŋ.
8 Peliŋ yie lu lee-na kala u si cho nɛ. Ŋ ninii u
dɔmɔ, ama ŋ bi jiŋ lee-la u si lii kɔ, koo ŋ bira
bi jiŋ lee-la u síi mu. U saa nagɛ ŋii nɛ nuu-kala
lɛ Wia si joŋ u Diŋ-zɔŋ-la hɛu lɛ.”
9 Ŋii nɛ Nikodiimas piɛsɛ, “Ɛɛ nɛ wiiŋ deeŋ
jaŋ wuo ŋaa?”
10 Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, “Ŋ ŋaa
kerichi-bal nɛ Iziral tiŋteeŋ lɛ, aŋ ka bɛɛ nɛ tii ŋ
bi wiiŋ deeŋ bubuɔŋ jiŋ?
11 Wutitii nɛ mi bulaa piŋ, la yie bul wii-la la
si jima nɛ, a ŋaa siada ari wii-la la si na. Ama
ma kuŋ-kala bi chɛ di ma sɛi wii-la la si bula.
12 Mi bul dunia wiaa nɛ pipiŋ, ka ŋ bi laa dii.
Ɛɛ nɛ saa ŋ jaŋ wuo laa dii di mi nɛ bul Wia-jaŋ
wiaa piŋ?

13 Nuu-kala ha bi Wia-jaŋ jila, see mi-na
Nuhuobiine Bie si lii dimɛ ku tuu.
14 Moosis fa si hɛ giri-bine tuɔŋ, u fa kɛŋ hɔɔŋ
a libi dimiŋ, a joŋo mɛrɛ daaŋ lɛ a kaa jee. Ŋii
titia nɛ ba jaŋ kpaasɛ mi-na Nuhuobiine Bie ma
daaŋ lɛ a kaa jee,
15 di nuu-kala si laa mi wiaa dii, u jaŋ wuo
kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ.
16 Wia cho dunia niaa a mu kieli, ŋii nɛ tii u
joŋ u Bii-bala a pila, di nii-la kala si laa u wiaa
dii, u bi jaŋ lɛl, ama u jaŋ kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ.
17 Wia bi u Bie ta duu ku tuu laa dunia niaa
wiaa jiŋ, ama duu laa dunia niaa ta.
18 Nuu-na kala si laa Yesu wiaa dii, u bi jaŋ dii
u tiina sariya a joŋ cheeriŋ pu, ama nii-la kala
si bi u wiaa laa dii, u paala dii u tiina sariya a
joŋ cheeriŋ pu, bɛɛ wiaa u bi Wia Bii-bala-la
wiaa laa dii.
19 Wii-la si tii Wia dii dunia niaa sariya a joŋ
cheeriŋ piba nɛ ŋla: Pulumuŋ ku tuu dunia nɛ,
ama niaa cho birimiŋ nɛ a kii puluŋ-la, bɛɛ
wiaa baa ŋaa wu-bɔŋŋɔɔ nɛ.
20 Nuu-na kala síi ŋaa wu-bɔŋŋɔɔ bi pulumuŋ
cho, u bi pulumuŋ tuɔŋ lii, bɛɛ wiaa u bi chɛ di
u wu-bɔmɔ-la lii pulumuŋ.
21 Ama nuu-na kala síi ŋaa wu-zɔŋŋɔɔ cho
pulumuŋ a yie lilii pulumuŋ tuɔŋ, di niaa wuo
na ari uu ŋaa wu-zɔmɔ-la Wia doluŋ lɛ nɛ.”

Jɔɔŋ cheŋ Yesu

22 Ŋii hariŋ nɛ Yesu ari u haritooroo lii
Jerusalɛm a mu Judiya tiŋteeŋ, a dieni mua
dimɛ aa fo niaa Wii-chuɔlɛ liiŋ.

23 Jɔɔŋ ma fa hɛ lee kubala baa yirɛ Aanɔŋ lɛ
a kpagɛ Seelim aa fo niaa Wii-chuɔlɛ liiŋ, bɛɛ
wiaa liiŋ fa yuga kiŋkɛŋ dimɛ. Niaa faa mu u
teeŋ u fufoba Wii-chuɔlɛ liiŋ.
24 (Bua-la lɛ di ba ha bi Jɔɔŋ kaa tɔ dia.)
25 Ŋii nɛ Jɔɔŋ haritooroo dɔŋsuŋ ari J̱u̱u tiina
kubala kɛŋ liiŋ sɔmuŋ wiaa a kaa lilɛrɛ.
26 Ba mu Jɔɔŋ teeŋ a piɛsu a bul, “La kuhiaŋ,
ŋ liisi baal-la fa si hɛ Jɔɔdaŋ fuo-la sɛmɛ dɔŋɔ
wiaa nɛ, nii-la ŋ si bul u wiaa? Lɛɛlɛ u maa fo
niaa Wii-chuɔlɛ liiŋ nɛ, niaa kala mumu u
teeŋ.”
27 Ŋii nɛ Jɔɔŋ bul, “Nuu-kala bi jaŋ wuo kɛŋ
kuŋ-kala, see di Wia joŋo pu.
28 Ma titia ŋaa mi daŋsia, ka mi bul ari mi
dee bi Kirisito-la ŋaa, nii-la Wia si liisa, ama
Wia ta tiŋmi nɛ di mi laa u sipaaŋ.
29 Ha-faliŋ tiina nɛ tii haala, ama di ha-faliŋ
tiina naŋdɔŋɔ nɛ chiŋ dimɛ a jijegili wialiŋ ba
síi bul, u tuɔŋ yie tɔrɛ nɛ duu nɛ nii ha-faliŋ
tiina-la yiikoro. Ŋii titia nɛ mi tuɔŋ ma tɔrɛ
woruŋ Yesu nyuŋ.
30 U maga duu nɛ miira ku ŋaa ni-baliŋ mi
teeŋ, ka di mi miira ŋaa ni-bie.”

Nii-la si lii Wia-jaŋ

31 Nii-la si lii Wia-jaŋ nɛ kii kuŋ-kala. Nii-la si
lii tiŋteeŋ ŋaa tiŋteeŋ kuŋ nɛ aa bul tiŋteeŋ
wiaa. Ama nii-la si lii Wia-jaŋ nɛ kii kuŋ-kala.
32 Uu bul wialiŋ u si na aŋ nii ma nɛ, ama
nuu-kala bi u niiŋ wiaa sɛyɛ.
33 Nii-la kala si sɛi u niiŋ wialiŋ jima ari Wia
hɛ dimɛ nɛ a kɛŋ wutitii.

34 Mi-na nii-la Wia si tima, mii bul Wia niiŋ
wiaa nɛ, bɛɛ wiaa Wia joŋ u Diŋ-zɔŋ-la doluŋ
kala a pimi nɛ.
35 Mi Nyimma Wia cho mi-na u Bie, a joŋ u
doluŋ kala a hɛ mi nisiŋ lɛ.
36 Nii-la kala si laa mi-na Wia Bie wiaa dii, u
jaŋ kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ; ama nii-la kala si bi
mi-na Wia Bie wialiŋ ka to, u bi jaŋ kɔ duu kɛŋ
miisi-la si bi dɛrɛ, ama Wia jaŋ na baaniŋ u
tiina nyuŋ a kaa mu wuu.

4

Yesu bul wiaa a pi Samaria tiŋŋaa haala

1 Ŋii nɛ Farisii tiŋŋaa nii ari Yesu na niaa
yugɛ a kii Jɔɔŋ, baa tou u foba Wii-chuɔlɛ liiŋ.
2 (Ama Yesu titia bi nuu-kala Wii-chuɔlɛ liiŋ
fo, u haritooroo duŋduŋa nɛ.)
3 Yesu si nia di baa bul ŋii, u sii lii Judiya
tiŋteeŋ lɛ a miiraa mu Galilii tiŋteeŋ.
4 U síi mu Galilii ŋii, u to Samaria tiŋteeŋ
5 a ku yi taŋ kubala Samaria tiŋteeŋ lɛ baa
yirɛ Sika. Tiŋtee-la Jekɔb fa si joŋo pi u bie
Josɛf fa kpagɛ dimɛ nɛ.
6 Jekɔb fa si lu vil-la hɛ dimɛ. Yesu fa si vɛŋ
woŋbiiŋ ŋii a lɔl, u mu hɔŋ vil-la sɛmɛ.
7 Di wia jil nyu-gbaŋa, ŋii nɛ Samaria tiŋŋaa
haal kubala kɔ vil-la duu ŋaa liiŋ. Ŋii nɛ Yesu
bula pu a bul, “Ŋaa liiŋ pimi di mi nyua.”
8 Bua-la lɛ di u haritooroo-na mu taŋ-la tuɔŋ
di ba yɔɔ kudiilee.
9 Ŋii nɛ Samaria tiŋŋaa haal-la piɛsɛ Yesu a
bul, “Bɛɛ nɛ tii ŋ-na J̱uu tiina chichɛ di mi-na

Samaria tiina ŋaa liiŋ piŋ di ŋ nyua?” J̱u̱u
tiŋŋaa ari Samaria tiŋŋaa bi wii pɛ. Ŋii nɛ tii
haal-la bul ŋii.
10 Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, “Di ŋ nɛ fa jiŋ
ku-la Wia si joŋo pi niaa, a fa jiŋ nii-la si suluŋ
di ŋ ŋaa liiŋ pu duu nyua, ŋ fa jaŋ sulu duu piŋ
lii-la si kɛŋ miisiŋ.”
11 Ŋii nɛ haal-la piɛsu a bul, “Kuhiaŋ, ŋ bi
guga kɛnɛ di ŋ kaa ŋaa liiŋ, ka vil-la ma luŋ.
Nii lɛ nɛ saa ŋ jaŋ na lii-la si kɛŋ miisiŋ?
12 La naabalima Jekɔb nɛ joŋ viliŋ deeŋ pila.
Ba di u biiriŋ ari u pusuŋ kala nyua viliŋ deeŋ
liiŋ nɛ. Ŋ jaŋ bul di ŋ kii Jekɔb nɛɛ?”
13 Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, “Nuu-kala si
nyua liiŋ deeŋ, lii-nyuasuŋ jaŋ bira kɛŋ tiina.
14 Ama nii-la kala si jaŋ nyua lii-la mi si jaŋ
pu, lii-nyuasuŋ bira bi jaŋ kɛnu da. Lii-la mi si
jaŋ pu jaŋ birimɛ lii-bulo u tuɔŋ lɛ a bubu̱l, a pu
miisiŋ si bi dɛrɛ.”
15 Ŋii nɛ haal-la bula pu a bul, “Mi Tiina, pimi
liiŋ deeŋ, di lii-nyuasuŋ bira sími kɛŋ, di mi
bira sí kɔ di mi ŋaa liiŋ daha.”

16 Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, “Mu yirɛ ŋ bala
aŋ miira kɔ daha.”
17 Haal-la si duu bi bala kɛnɛ. Ŋii nɛ Yesu bira
bul, “Ŋ kiaa sima ŋ si jaŋ bul di ŋ bi bala kɛnɛ,
18 bɛɛ wiaa ŋ fa jaa baalaa banɔŋ nɛ, ama ma
di baal-la si hɛ dimɛ lɛɛlɛ sɛnɛ bi ŋ bal-titii ŋaa.
Ŋ bul wutitii nɛ pimi.”
19 Ŋii nɛ haal-la bula pi Yesu a bul, “Mi Tiina,
u naga ŋ ŋaa nii-la síi bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la
doluŋ lɛ nɛ.”

20 Haal-la bira bula pu a bul, "La-na Samaria
tiŋŋaa naabalimaba, baa chuɔlɛ Wia peeliŋ
deeŋ nyuŋ nɛ, aŋ ka ma Ju̱u tiŋŋaa si, di
Jerusalɛm nɛ lee-la la si maga di laa chuɔlɛ
Wia."
21 Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, "Bua kubala jaŋ
yi, niaa si bi jaŋ chuɔlɛ la Nyimma Wia peeliŋ
deeŋ nyuŋ koo Jerusalɛm lɛ. Laa wiiŋ deeŋ dii.
22 Ma-na Samaria tiŋŋaa sɛnɛ bi jiŋ nii-la ma
síi chuɔlu. La-na Ju̱u tiŋŋaa jiŋ Nii-la la síi
chuɔlu nɛ. Nii-la lɛ Wia si jaŋ to a laa dunia
niaa ta, u lii Ju̱u tiŋŋaa tuɔŋ nɛ.
23 Bua kubala jaŋ yi, u paala yi nɛ, nialiŋ si
jaŋ sɛnɛ chuɔlɛ Wia, ba jaŋ chuɔlɛ la Nyimma
Wia ari wutitii, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ. Ŋii nɛ
Wia chɛ di niaa chuchuɔlu.
24 Wia ŋaa ni-dima nɛ, nialiŋ síi chɛ di ba
chuɔlu, u maga di ba chuɔlu ari wutitii, u
Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ."
25 Ŋii nɛ haal-la bula pu di u jima ari nii-la ba
síi yirɛ Kirisito, nii-la Wia si liisa, u jaŋ kɔ. Di u
nɛ kɔ, u jaŋ dagɛba wii-na kala.
26 Yesu miira bula pu a bul, "Mi nɛ ŋii, mi níi
bul wiaa ŋ teeŋ ŋii."
27 Bua-la di Yesu haritooroo miira kɔ. U
kperiba ba si ku nau, duu bul wiaa haal-la teeŋ.
Ama ba kuŋ-kala bi niiŋ suro a piɛsu a bul,
"Bɛɛ nɛ ŋŋ chɛ u teeŋ?" Koo ba bira bi piɛsa
bul, "Bɛɛ nɛ tii ŋ bubul wiaa haal-la teeŋ?"
28 Ŋii nɛ haal-la leŋ u pupoiŋ dimɛ, aŋ miira
mu jaŋ tuɔŋ, a yirɛ niaa a bula piba,
29 "Má kɔ na baal kubala si wuo dagɛ wialiŋ
kala mi si ŋaa. Nia deeŋ nɛ saa ŋaa Kirisito,

nii-la Wia si liisaa, koo?”
30 Niaa si nii wiiŋ deeŋ, ba lii mu Yesu teeŋ.
31 Bua-la lɛ di Yesu haritooroo ka sulu a bul,
“La kuhiaŋ, laa kiaa dii.”
32 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Mi kɛŋ
kudiilee nɛ mi dii, ama ma bi kialiŋ wiaa jiŋ.”
33 Ŋii nɛ Yesu haritooro-la miira chinaa piɛsɛ
dɔŋɔ a bul, “Nuu nɛ saa kɛŋ kudiilee ku pu
koo?”
34 Yesu bula piba a bul, “Mi kudiilee nɛ di mi
sɛi nii-la si tiŋmi niiŋ, a tiŋ tiŋtimii-la u si pimi
dɛrɛ.
35 Ma si u ha ka chɛŋsiŋ banɛsɛ nɛ, ka di ma
wasɛ baga kiaa hɛ dɔŋɔ lɛ. Mi jaŋ bula pima,
má bee na, kiaa nɛ bia a gollima ŋii di ma wasa
hɛ dɔŋɔ lɛ. Ba nɛ nialiŋ si ŋaa siri di ba laa mi
wiaa dii.
36 Nialiŋ kala si wasɛ kialiŋ hɛ dɔŋɔ lɛ, ba jaŋ
laa ba time. Kialiŋ ma ma si wasa hɛ dɔŋɔ lɛ,
ba ma nɛ ŋaa nialiŋ si laa mi wiaa dii. Ba nɛ
jaŋ kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ. Ŋii wiaa nialiŋ si
kɛsɛ nialiŋ si laa mi wiaa dii ari nialiŋ síi bul
Wia wiaa pipi niaa, ba kala tuɔŋ jaŋ tɔrɛ.
37 Wii-la sɛnɛ ŋaa wutitii nɛ. Nuu dɔŋ nɛ bul
Wia wiaa, nuu dɔŋ ma kɛsɛ nialiŋ si laa mi
wiaa dii hɛ dɔŋɔ lɛ.
38 Mi tiŋma nɛ di ma mu kɛsɛ nialiŋ si laa mi
wiaa dii. Ma si ŋaa ŋii, ma nagɛ nialiŋ si mu
wasɛ baga kiaa nɛ hɛ dɔŋɔ lɛ, baga-la lɛ ba si bi
tima. Niaa dɔŋsuŋ nɛ tiŋ baga-la lɛ, ka ba pɛ nii
baga-la sima ŋii.”
39 Ŋii nɛ niaa yuga Samaria tiŋteeŋ lɛ a laa
Yesu wiaa dii. Haal-la si bul wialiŋ Yesu si bula

a tigɛu lɛ nɛ tii ba laa Yesu wiaa dii ŋii.
40 Samaria nialiŋ si kɔ Yesu teeŋ, ba sulu duu
chua ba teeŋ. Yesu sɛi a chua dimɛ tapulaa
balia.
41 Niaa bira yuga a laa u wiaa dii a tiŋ wialiŋ
u si dagɛba wiaa.
42 Ŋii nɛ nialiŋ bula pi haal-la a bul, “Lɛɛlɛ la
laa u wiaa dii a tiŋ la titia si nii u niiŋ wiaa ŋii
nɛ, u bi naga wii-la ŋ si bula pila nɛ tii. La titia
wuo jiŋ ari u nɛ sɛnɛ ŋaa dunia Laataara.”

Yesu vaarɛ kerichi-bal kubala bie

43 Yesu si chua dimɛ tapulaa balia-la, u sii a
bira mu Galilii tiŋteeŋ.
44 Yesu titia fa bula pi niaa ari nii-la síi bul
wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ, ba buu jirima ka
pa u titia jaŋ lɛ.
45 U si mu Galilii tiŋteeŋ ŋii, ba kɛnu woruŋ a
tiŋ wialiŋ kala u si ŋaa ba-na Ju̱u tiŋŋaa
gbiele-la lɛ Jerusalɛm lɛ. Ba ma fa hɛ dimɛ.
46 Yesu bira miira mu lee-la ba síi yirɛ Keena
a hɛ Galilii tiŋteeŋ lɛ, lee-la u fa si kɛŋ liiŋ
birimɛ siniŋ. Di kerichi-bal kubala fa hɛ taŋ
kubala lɛ baa yirɛ Kapɛnam lɛ. U bie fa wiwiilɛ.
47 U si nia di Yesu lii Judiya tiŋteeŋ a kɔ
Galilii tiŋteeŋ, u mu Yesu teeŋ a sulu duu ku
vaarɛ u bie pu, di u kpagɛ suuŋ nɛ.
48 Ŋii nɛ Yesu bula pu, “See di ma na
wu-magilaa ari wu-kpuŋkperisiŋ, ma bi jaŋ ŋaa
yarida.”
49 Ŋii nɛ kerichi-la bula pu, “Mi kuhiaŋ, kɔ
lagi di mi bie sí suu.”

50 Ŋii nɛ Yesu bula pu, “Mu dia, ŋ bie duoro
nɛ.” Baal-la laa wii-la Yesu si bula pu dii a joŋ u
woŋbiiŋ aa vɛŋ.
51 Uu mu ŋii, u tiŋtinna ku chemu a bula pu
ari bile duoro nɛ.
52 U piɛsɛ duu na bua-la lɛ u si duoro. Ba bula
pu ari diamiŋ wiihɛyɛ, kerifi kubala lɛ nɛ
waari-la leŋu.
53 Ŋii nɛ bile nyimma jiŋ ari bua-la lɛ nɛ Yesu
bula pu ari u bie kɛŋ miisiŋ nɛ. Ŋii nɛ ba di u
dia niaa kala laa u wiaa dii.
54 Wu-liamiŋ nɛ ŋii Yesu si ŋaa, u si bira lii
Judiya kɔ Galilii tiŋteeŋ.

5

Yesu vaarɛ baal kubala fuoŋ lɛ

1 Ŋii hariŋ lɛ nɛ J̱u̱u tiŋŋaa gbiele kubala bira
yi Jerusalɛm lɛ. Ŋii nɛ Yesu sii mu lee-la.
2 Jerusalɛm lɛ, fuo kubala nɛ fa hɛ dimɛ. U fa
kpagɛ boiŋniiri-la dɔŋɔ ba fa si to jujuu taŋ-la
tuɔŋ nɛ. U yiriŋ nɛ fa piese boiŋniiŋ. Hiiburu
yiikoro lɛ ba kɛŋ fuo-la kaa yirɛ Bɛtizata. Ba hɛ
palaa banɔŋ nɛ a kɛrɛ fuo-la.
3 Nyanyal tiŋŋaa fa yuga a hɛ pala-la tuɔŋ.
Dɔŋsuŋ nyulimɛ, dɔŋsuŋ fa ŋaa naa-suunuŋ ari
na-suunuŋ tiŋŋaa. Dɔŋsuŋ ma gbɛrikɛ. [Ba fa
hɔnɔ gbɛrɛ fuo-la di lii-la fa vuugi.]
4 Bua dɔŋɔ Wia tiŋdaaru nɛ fa yie ku tuu
fuo-la a kɛŋ lii-la kaa vuugi. Di Wia tiŋdaari-la
nɛ kɛŋ lii-la vuugi, nyanyal tiina-la si laa sipaaŋ
tuu lii-la, u nyanyaliŋ cho duu nagɛ ŋii ma kala,
u yie duori nɛ.

5 Baal kubala ma nɛ fa hɛ nyanyal timma-la
tuɔŋ. U fa wiila nɛ a yi jisiŋ mara ari fii ari
chori.
6 Yesu si na baal-la duu piŋ dimɛ, u jiŋ ari
baal-la wiila dieni nɛ. Ŋii nɛ u piɛsu a bul, "Ŋŋ
chɛ di ŋ duori nɛɛ?"
7 Ŋii nɛ baal-la bul, "Mi kuhiaŋ, mi bi nuu
kɛnɛ daha u si jaŋ wuo joŋmi kaa tuu hɛ fuo-la
lɛ di ba nɛ kɛŋ lii-la vuugi. Ba yie kɛŋ lii-la
vuugi, mii nɛrikɛ di mi tuu, di nuu laa sipaaŋ
tuumi lɛ."
8 Ŋii nɛ Yesu bula pi baal-la a bul, "Sii a
chuoli ŋ bɔsɔ a viiri."
9 Baal-la guu duori a sii chuoli u bɔsɔ a
chuŋaa viiri. Tapuluŋ deeŋ ŋaa chɛ-wiesii-la
chɛɛŋ nɛ.

10 Ŋii nɛ J̱uu tiŋŋaa bula pi baal-la Yesu si
vaara a bul, "Jiniŋ ŋaa chɛ-wiesii-la chɛɛŋ nɛ.
Uu kisɛ nɛ di ŋ chuŋ bɔsɔ tapuluŋ deeŋ chɛɛŋ."
11 Ŋii nɛ baal-la ma bul, "Nii-la si vaarɛmi nɛ
bula pimi di mi chuoli mi bɔsɔ a viiri."
12 Ŋii nɛ ba piɛsu, "Kubɛɛ nɛ baal-la si bula
piŋ di ŋ chuoli ŋ bɔsɔ a viiri?"
13 Ama baal-la bi nii-la si vaaru jiŋ. Bua-la lɛ
di niaa si yuga ŋii, Yesu lɛl.
14 U ŋii hariŋ nɛ Yesu na baal-la Wia-dia lɛ a
bula pu, "Na, lɛɛlɛ ŋ duoro nɛ, bira sí haachɛ
ŋaa. Di ŋii dee, wiiŋ jaŋ wasa juuŋ lɛ a kii ŋii."
15 Ŋii nɛ baal-la sii a mu bula pi J̱uu timma-la
ari Yesu nɛ fa vaaru ŋii.
16 Yesu si ŋaa ŋii chɛ-wiesii-la chɛɛŋ, ŋii nɛ tii
J̱uu tiŋŋaa suomo to Yesu naasiŋ di ba dɔgisu.

17 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Mi Nyimma ka
tiŋ nɛ, ŋii nɛ tii mi maa tiŋ.”
18 Yesu si bul ŋii ŋaa J̱u̱u timma-la wasa
chichɛ woŋbii-la ba si jaŋ to kpuu. Wiaa balia
nɛ ba si duu cheye, u chei ba kisiŋ lɛ
chɛ-wiesii-la chɛɛŋ, aŋ pɛ bul di Wia nɛ ŋaa u
Nyimma, a bul ŋii di ba di Wia magɛ dɔŋɔ nɛ.

Wia Bie si kɛŋ doluŋ ŋii

19 Ŋii nɛ Yesu bula pi niaa a bul, “Mi bul
wutitii nɛ aa pima, mi-na Wia Bie bi wii-kala
wuo ŋaa mi titia doluŋ lɛ. Mi yie ŋiŋaa wialiŋ
mi si na di mi Nyimma ŋaa nɛ. Wii-na kala u síi
ŋaa nɛ, mi ma u Bie ŋiŋaa,
20 bɛɛ wiaa mi Nyimma chomi, mi si ŋaa u
Bie, aa dagɛmi wialiŋ kala u titia síi ŋaa. U jaŋ
dagɛmi wiaa a kii ŋla di mi ŋaa, di ba ŋaama
wu-kpuŋkpere.
21 Mi Nyimma si chisɛ nialiŋ si suba ba bira
kɛŋ miisiŋ ŋii, ŋii titia nɛ mi ma u Bie joŋ
miisiŋ a pipi nialiŋ mi síi chɛ.
22 Mi Nyimma-na bi nuu-kala sariya ka dii,
ama u joŋba kala hɛ mi-na u Bie nisiŋ lɛ nɛ.
23 U ŋaa ŋii di nuu-kala to ŋii lɛ a zizil mi-na
u Bie nɛ, ari ba síi zil mi Nyimma ŋii. Nii-la-na
kala si bi mi-na Wia Bie ka zil, u tiina ma bi mi
Nyimma Wia si tiŋmi ka zil.
24 Wutitii nɛ mi bula pipima, nii-la kala si
jegile nii mi niiŋ wiaa a laa nii-la ma si tiŋmi
wiaa dii, u jaŋ kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ. U tiina, ba
bi u-na sariya ka dii, u saa lii suuŋ bua lɛ nɛ a
kɛŋ miisiŋ.

25 Wutitii nɛ mi bula pipima, bua-la jaŋ yi, u
saa yie ma nɛ, di nialiŋ si suba jaŋ nii mi-na
Wia Bie yiikoro. Nialiŋ saa si nii mi yiikoro, ba
jaŋ kɛŋ miisiŋ.
26 Mi Nyimma si kɛŋ doluŋ duu pi niaa miisiŋ
ŋii, ŋii nɛ u ŋaa mi ma u Bie kɛŋ doluŋ di mi pi
niaa miisiŋ.
27 U saa pi mi-na u Bie doluŋ nɛ di mi dii niaa
sariya, bɛɛ wiaa mi nɛ ŋaa Nuhuobiine Bie.
28 Ma sí leŋe di wiiŋ deeŋ ŋaama
wu-kpuŋkpere. Bua-la jaŋ kɔ di nialiŋ kala si
suba a hɛ buasuŋ lɛ jaŋ nii mi yiikoro.
29 Ba saa jaŋ sii ba buasuŋ lɛ. Nialiŋ si ŋaa
wu-zɔŋŋɔɔ jaŋ sii a kɛŋ miisiŋ, nialiŋ ma si ŋaa
wu-bɔŋŋɔɔ, di ba ma sii di Wia dii ba sariya a
joŋ cheeriŋ piba."

30 Ŋii nɛ Yesu bira bul, "Mi-na bi wii-kala wuo
ŋaa mi titia doluŋ lɛ. Mi yie dii sariya ari Wia si
si mi dii ŋii nɛ. Ŋii wiaa mi si yie dii sariya-la
ŋii, u ŋaa wutitii nɛ, bɛɛ wiaa mi bi chɛ di mi
ŋaa wii-la mi síi chɛ, ama wii-la nii-la si tiŋmi
síi chɛ.
31 Di mi duŋduŋa nɛ bul mi wiaa, u bi yuŋuŋ
jaŋ kɛŋ.
32 Ama nuu ma nɛ hɛ dimɛ a bubul mi wiaa.
Mi saa jima wialiŋ u síi bul a tigɛmi lɛ, ba ŋaa
wutitiiba nɛ.
33 Ma tiŋ ma tiŋdaaraa ba mu Jɔɔŋ teeŋ a
piɛsɛ mi wiaa. Jɔɔŋ bul wutitii nɛ piba a tigɛmi
lɛ.
34 U saa bi naga wialiŋ nuhuobiinee si bula a
tigɛmi lɛ wiaa nɛ mi chil, ama mii bul wiiŋ deeŋ
di ma ŋaa siri di Wia wuo laama ta nɛ.

35 Jɔɔŋ fa nagɛ chaaniŋ nɛ a chaanɛ, ma fa
cho di ma nii u chaaŋ-la sima muapilii.
36 Ama wiiŋ dɔŋɔ hɛ dimɛ a laa mi nyuŋ a
bubul wiaa. U nɛ kii Jɔɔŋ. Tiŋtimii-la mi síi tiŋ
nɛ ŋii, tiŋtimii-la mi Nyimma si joŋo pimi di mi
tiŋ. Ŋii daga ari mi Nyimma nɛ tiŋmi.
37 Mi Nyimma-la si tiŋmi, u maa bul mi wiaa
nɛ. Ma ha bi u yiikoro nia, ma ha buu na ari ma
siaa maa.
38 U niiŋ wiaa bima lɛ hɛ, bɛɛ wiaa ma bi
mi-na nii-la u si tima wiaa laa dii.
39 Ma yie fiɛsɛ siiŋ a kikarimɛ Wia teniŋ. Ma
biina ari ma níi ŋaa ŋii, ma jaŋ wuo kɛŋ
miisi-la si bi dɛrɛ. Wia teŋ-la ma síi karimu ma
paala bul mi wiaa nɛ.
40 Ka ma via di ma kɔ mi teeŋ a wuo kɛŋ
miisiŋ.
41 Mi bí chɛ di nuhuobiinee bɛsɛmi lɛ.
42 Mi jima ari ma tuɔŋ lɛ ma bi Wia cho.
43 Mi kɔ mi Nyimma doluŋ lɛ nɛ, ka ma bimi
kɛnɛ woruŋ. Di nuu dɔŋ nɛ fa kɔ u titia doluŋ
lɛ, u nɛ ma fa jaŋ kɛŋ woruŋ.
44 Ma cho di niaa bɛsɛma lɛ nɛ, ama ma bi
cho di Wia nɛ bɛsɛma lɛ. Ɛɛ nɛ saa ma jaŋ wuo
laa mi wiaa dii?
45 Ma sí biina bul ari mi jaŋ joŋ cheeriŋ pima
mi Nyimma sipaaŋ. Moosis nɛ jaŋ joŋ cheeriŋ
pima. Ma yiɛlaa kala hɛu lɛ nɛ.
46 Di ma nɛ sɛnɛ fa laa Moosis wiaa dii, ma fa
jaŋ laa mi ma wiaa dii. Mi wiaa nɛ Moosis fa
ŋmuŋsɛ ŋii.
47 Ama di ma bi wialiŋ u si ŋmuŋsa laa dii, ɛɛ
nɛ ma jaŋ wuo laa wialiŋ mi síi bul dii?”

6

Yesu pi niaa bui banɔŋ kudiilee
Mat. 14.13-21; Maak 6.30-44; Luuk 9.10-17

1 U ŋii hariŋ nɛ Yesu miira chol mugi-baliŋ
kubala baa yirɛ Galilii mugi-baliŋ. U yiriŋ dɔŋɔ
ma nɛ Tabiiras.
2 Niaa yuga a tuto u hariŋ, bɛɛ wiaa ba fa na u
si ŋaa wu-magila-la a vaarɛ nyanyal tiŋŋaa nɛ.
3 Ŋii nɛ Yesu ari u haritooroo mu jil peeliŋ
nyuŋ a hɔŋ dimɛ.
4 Di Ju̱u tiŋŋaa diisiŋ kieliŋ gbiele-la ma
kpaga.
5 Ba si hɔŋ dimɛ, Yesu bee na di ni-daŋ níi kɔ
u teeŋ ŋii. U piɛsɛ Filip a bul, “Nii nɛ la jaŋ na
kudiilee a yɔɔ a pi niaa deeŋba kala di ba dii
vɔgɛ?”
6 Yesu titia fa jiŋ wii-la u si jaŋ ŋaa nɛ, ama u
ta bul ŋii duu magisɛ Filip nɛ.
7 Ŋii nɛ Filip bula pu a bul, “Di la nɛ yɔɔ
boroboro a yi siidi bui balia maa, u bi niaa
deeŋba wii-kala wuo ŋaa, ba dɔŋsuŋ paala bi
mua mua maa na.”
8 Ŋii nɛ di u haritooro dɔŋɔ hɛ dimɛ, baa yirɛ
Aŋduru. U fa ŋaa Saamɔŋ Piita naaŋbie nɛ. U
bula pi Yesu a bul,
9 “Bii-bie kubala nɛ hɛ la tuɔŋ a kɛŋ
boroboroba banɔŋ ari cheŋfilee balia. Ɛɛ nɛ saa
kiaa deeŋba jaŋ wuo ŋaa niaa deeŋba?”
10 Ŋii nɛ Yesu bul di ba leŋ di nialiŋ hɔŋ. Di
yaŋ bumo tɔsɛ lee-la. Ŋii nɛ nialiŋ hɔŋ. Ba tuɔŋ
baalaa fa ŋaa bui banɔŋ nɛ.

11 Ŋii nɛ Yesu laa boroboroba-la a chuɔlɛ Wia,
aŋ kaa kpaa nialiŋ si hɔnɔ. Ŋii nɛ u kɛŋ
cheŋfilie-la ma kpaaba. Ba kuŋ-kala dii a vɔgɛ.
12 Ba si dii a vɔgɛ ŋii, u bula pi u haritooroo
di ba mu paa boroboroba-la si ka, di kuŋ-kala sí
lɛl.
13 Ŋii nɛ ba paa ku-kaana-la nialiŋ si die aŋ
ka, a sṳ siŋsiŋ fii ari balia.
14 Nialiŋ si hɛ dimɛ a na Yesu si ŋaa
wu-magiliŋ deeŋ, ba bul di wutitii, baala deeŋ
sɛnɛ ŋaa nii-la síi bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la
doluŋ lɛ ba si si u jaŋ kɔ dunia nɛ.
15 Ŋii nɛ Yesu jiŋ ari ba ŋaa siri nɛ di ba ku
fugu duu dii ba kuoruŋ. Ŋii nɛ u mu faa peeliŋ
nyuŋ.

Yesu vɛŋ liiŋ nyuŋ
Mat. 14.22-33; Maak 6.45-52

16 Didaaniŋ, Yesu haritooroo tuu muga
17 a juu liiŋ daboro, a bira duoroo chol muga
aa mu Kapɛnam. Taŋ bire di Yesu ha bi ba teeŋ
kɔ.
18 Bua-la lɛ di pel-duo kubala maa lu a kɛŋ
liiŋ kala ŋaa u viviisi.
19 Di u haritooro-la ma duoro a mu yi
meel-daasiŋ batori koo banɛsɛ, aŋ na Yesu duu
vɛŋ liiŋ nyuŋ a kukɔ daboro-la teeŋ. Ba si na
ŋii, fawulluŋ kɛŋba.
20 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Ma sí leŋe di
fawulluŋ kɛŋma, mi-na nɛ.”
21 Ŋii nɛ ba tuɔŋ tɔrɛ, ba joŋu hɛ liiŋ
daboro-la tuɔŋ. Di liiŋ daboro-la guu yi lee-la
ba fa síi mu.

Niaa yuga aa chɛ Yesu

22 Taŋ si pula, ni-daŋ-la bira chiŋ muga-la
cholo sɛmɛ dɔŋɔ, lee-la ba si mua. Didaaŋ-la ba
fa na liiŋ daboro kubala nɛ duu chiŋ dimɛ. Ba
jima ari Yesu haritooroo duŋduŋa nɛ juu liiŋ
daboro-la. Yesu tuo ba tuɔŋ.
23 Ba si chiŋ dimɛ ŋii, liiŋ daborusuŋ dɔŋsuŋ
lii Tabiiras kɔ lee-la, a kpagɛ lee-la Yesu fa si
chuɔlɛ Wia aŋ joŋ boroboro piba di ba dii.
24 Nialiŋ si na di Yesu tuo, u haritooroo ma
tuo, ba sii juu liiŋ daborusu-la a mu Kapɛnam
aa chɛu.

Yesu si duu nɛ ŋaa boroboro-la si kɛŋ miisiŋ

25 Nialiŋ si na Yesu muga-la cholo dɔŋɔ, ba
piɛsu a bul, "La kuhiaŋ, bua bɛɛ lɛ nɛ ŋ kɔ
daha?"
26 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, "Wutitii nɛ mi
bulaa pima, maa chɛmi a tiŋ boroboro-la ma si
dii vɔgɛ wiaa nɛ, ama wu-magila-la ma si na di
mi ŋaa wiaa dee.
27 Ma sí ma doluŋ kala hɛ a chɛ kudiilee.
Kudiile-la jaŋ chei, ama má tima chichɛ
kudiile-la si jaŋ pima miisi-la si bi dɛrɛ.
Kudiilee deeŋba mi-na Nuhuobiine Bie nɛ jaŋ
pima, bɛɛ wiaa mi Nyimma Wia joŋ doluŋ hɛmi
lɛ nɛ di mii ŋaa ŋii."
28 Ŋii nɛ ba piɛsu, "Ɛɛ nɛ la jaŋ wuo ŋaa a tiŋ
Wia tiŋtiŋŋaa?"
29 Ŋii nɛ u bul, "Tiŋtimii-la Wia si cho di maa
tiŋ nɛ ŋla: Má laa mi wiaa dii, mi nɛ nii-la Wia
si tima."
30 Ŋii nɛ ba piɛsu, "Wu-magili bɛɛ nɛ ŋ jaŋ
ŋaa di la na a laa ŋ wiaa dii? Bɛɛ nɛ ŋ jaŋ ŋaa?

31 Na la naabalimaba dii kudiilee nɛ giriŋ
tuɔŋ baa yirɛ Mana. Wialiŋ ba si ŋmuŋsɛ Wia
teniŋ tuɔŋ nɛ ŋla: Ba si,

'U joŋ boroboro-la si lii wia nyuŋ nɛ a piba di
ba dii.' "
32 Ŋii nɛ Yesu bul, "Mi bul wutitii nɛ aa pima.
Kialiŋ Moosis si pima, u dee bima pa, Wia nɛ
pima. Kudiile-la bima miisi-la si bi dɛrɛ ka pa.
Mi Nyimma níi pi niaa boroboro titii-la si lii
Wia-jaŋ. Kudiile-la joŋ miisi-la si bi dɛrɛ a pi
dunia niaa.
33 Boroboro-la Wia si ta, u lii Wia-jaŋ nɛ a ku
tuu. U nɛ pi dunia niaa miisiŋ."
34 Ŋii nɛ ba bul, "La Tiina, ŋii-na vɛnɛ joŋ
boroboro deeŋ pipila."
35 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, "Mi nɛ ŋaa
kudiile-la síi pi niaa miisiŋ. Nii-la kala si kɔ mi
teeŋ, losuŋ bira bi jaŋ kɛŋ u tiina. Nii-la ma si
laa mi wiaa dii, lii-nyuasuŋ ma bira bi jaŋ kɛnu.
36 Mi bula pipima ari ma nami nɛ, ama ma bi
mi wiaa laa dii.
37 Nuu-na kala mi Nyimma si joŋo pimi, u jaŋ
kɔ mi teeŋ. Niaa deeŋba kala si kɔ mi teeŋ, mi
bi jaŋ kɔ di mi kiriba ta,
38 bɛɛ wiaa mi lii Wia-jaŋ ku tuu di mi ŋaa
wialiŋ nii-la si tiŋmi síi chɛ nɛ, mi titia tuɔtɔrɛ
wiaa dee.
39 Ŋla nɛ nii-la si tiŋmi chichɛ di mii ŋaa: di mi
sí leŋe di nialiŋ u si joŋo pimi kuŋ-kala lɛl, ama
di mi chuulɛba kala dunia didɛriŋ di ba kɛŋ
miisiŋ.
40 Wialiŋ mi Nyimma síi chɛ nɛ ŋla: Di nuu-na
kala si na mi-na u Bie a laa mi wiaa dii, duu jaŋ

kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ. Dunia didɛriŋ maa, ba
ma jaŋ chisu suuŋ lɛ duu kɛŋ miisiŋ."

41 Ŋii nɛ Juu timma-la suomo gugurimɛ wiaa.
U si si u nɛ ŋaa kudiile-la si lii Wia-jaŋ ku tuu,
ŋii nɛ tii ba gugurimɛ u wiaa ŋii.
42 Ŋii nɛ ba bul, "Baala deeŋ dee Josɛf bie
Yesuu? La jiŋ u nyimma ari u naaŋ kala nɛ. Ɛɛ
nɛ saa lɛɛlɛ u si duu lii Wia-jaŋ nɛ a ku tuu?"
43 Ŋii nɛ Yesu bira bula piba, "Má leŋ ma
wialiŋ gurimuŋ.
44 Nuu-kala bi jaŋ wuo kɔ mi teeŋ, see di mi
Nyimma-la si tiŋmi nɛ kɛŋ u tiina kaa kɔ mi
teeŋ, di mi chisu suuŋ lɛ dunia didɛriŋ.
45 Nialiŋ síi bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ,
ba ŋmuŋsɛ ŋla nɛ Wia teniŋ tuɔŋ. Ba si,

'Wia jaŋ dagɛ niaa kala.'
Nuu-kala si ŋaa siri duu jegile nii wialiŋ Wia síi
dagu, a gunnɛ u teeŋ, u nɛ jaŋ kɔ mi teeŋ.
46 U ŋii ma saa bi nagɛ ari nuu-kala na mi
Nyimma Wia nɛ, see nii-la si lii Wia teeŋ. U
duŋduŋa nɛ nau.
47 Wutitii nɛ mi bulaa pima, nii-la kala si laa mi
wiaa dii, u jaŋ kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ.
48 Mi nɛ ŋaa kudiile-la síi pi niaa miisiŋ.
49 Ma naabalimaba dii kudiile-la ba síi yirɛ
'Mana' nɛ giriŋ tuɔŋ. Ari ŋii kala ba-na ha suba
nɛ.
50 Ama kudiile-la si lii Wia-jaŋ ku tuu, di nuu nɛ
diiba, u bi jaŋ suu.
51 Mi-na nɛ ŋaa kudiile-la si kɛŋ miisiŋ a lii
Wia-jaŋ ku tuu. Di nuu nɛ dii kudiilee deeŋba,
u jaŋ kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ. Mi yaraa namia nɛ

ŋaa kudiile-la mi si jaŋ joŋo pi dunia niaa di ba
kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ.”
52 Yesu si bul ŋii, Ju̱u tiŋŋaa suomo kɛŋ wii-la
lilɛrɛ a bul, “Ɛɛ nɛ baala deeŋ jaŋ wuo ŋaa a
joŋ u yaraa namia pila di la chaŋ?”
53 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Wutitii nɛ mi
bulaa pima, di ma nɛ bi mi-na Nuhuobiine Bie
yaraa namia chaŋa, a nyua mi chaliŋ maa, ma
bi jaŋ kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ.
54 Nii-la kala si chaŋ mi yaraa namia, a nyua
mi chaliŋ maa, u jaŋ kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ. Di
dunia ma nɛ dɛrɛ, mi jaŋ chisɛ u tiina suuŋ lɛ
duu kɛŋ miisiŋ,
55 bɛɛ wiaa mi yaraa namia sɛnɛ ŋaa kudiilee
nɛ. Mi chaliŋ ma sɛnɛ ŋaa lii-nyualuŋ nɛ.
56 Nii-la kala si chaŋ mi yaraa namia-la a
nyua mi chal-la, u jaŋ hɛ mi teeŋ a kaa mu wuu,
mi ma jaŋ hɛ u teeŋ a kaa mu wuu.
57 Mi Nyimma-la si kɛŋ miisiŋ a tiŋmi ŋii, ŋii
nɛ mi ma kɛŋ miisiŋ. Ŋii titia nɛ nii-la ma si
chaŋ mi yaraa namia ma jaŋ kɛŋ miisiŋ a tiŋ mi
wiaa.
58 Kudiile-la si lii Wia-jaŋ ku tuu nɛ ŋii. U bi
naga kudiile-la ma naabalimaba si die aŋ ha
suu nɛ. Nii-la kala si dii kudiilee deeŋba, u jaŋ
kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ.”
59 Yesu bul wiaa deeŋba duu hɛ Kapɛnam
tiŋteeŋ lɛ nɛ aa dagɛ niaa Wii-chuɔlɛ dia lɛ.

Wialiŋ si jaŋ pi niaa miisi-la si bi dɛrɛ

60 Niaa yuga a faa to Yesu hariŋ, a nii wialiŋ u
si bula a bul, “Wiaa deeŋba u síi dagɛ, ba hɛyɛ
kiŋkɛŋ. Kubɛɛ nɛ jaŋ wuo jegili wiaa deeŋba?”

61 Ba bi wii-kala bula, ka Yesu jiŋ ari u
haritooro-la ka gurimɛ wiaa nɛ a tiŋ wialiŋ u si
bula lɛ. Ŋii nɛ u piɛsɛba a bul, “Wiiŋ deeŋ leŋe
ma na baaniŋ nɛɛ?
62 Ka di ma nɛ saa fa na mi-na Nuhuobiine
Bie di mi miiraa mu lee-la mi si liaa?
63 Wia Diŋ-zɔŋ-la nɛ ku-la si pila miisi-la si bi
dɛrɛ. Nuhuobiine yaraa doluŋ-na ŋaa pɛi nɛ. U
bi miisi-la si bi dɛrɛ wuo pa. Wia Diŋ-zɔŋ-la
wiaa nɛ mi bula pima. Ba jaŋ pima miisi-la si bi
dɛrɛ.
64 Ama ma dɔŋsuŋ bi mi wiaa laa dii.”
Buŋbuŋ kala Yesu fa jiŋ nialiŋ si bi u wiaa laa
dii nɛ ari nii-la si jaŋ joŋu yallɛ.
65 Ŋii nɛ Yesu bira bul, “Wiiŋ deeŋ wiaa nɛ tii
mi bula pima ari nuu-kala bi jaŋ wuo kɔ mi
teeŋ, see di mi Nyimma pi u tiina woŋbiiŋ duu
wuo kɔ.”
66 A tiŋ wiiŋ deeŋ wiaa ni-daŋ-la fa si to u
hariŋ, ba miirɛ hariŋ.
67 Ŋii nɛ Yesu piɛsɛ u haritooroo fii ari balia-la
a bul, “Ma ma cho di ma miirɛ mi hariŋ nɛɛ?”
68 Ŋii nɛ Saamɔŋ Piita piɛsu a bul, “La Tiina,
kubɛɛ teeŋ nɛ saa la ma jaŋ mu? Wialiŋ ŋ síi
bul níi pi niaa miisi-la si bi dɛrɛ.
69 Lɛɛlɛ la laa dii a jiŋ ari ŋ nɛ ŋaa Wia
Tuɔ-pul Tiina.”
70 Ŋii nɛ Yesu piɛsɛba a bul, “Ma niaa fii ari
balia dee mi liisɛɛ? Ama ma dɔŋɔ ŋaa diŋdɔŋ
nɛ a ŋaa Sitaani tiina.”
71 Judas, Saamɔŋ Isikarɔt bie wiaa nɛ u faa
bul ŋii. U fa hɛ u haritooro-la fii ari baliamiŋ
tuɔŋ nɛ, ama u nɛ fa jaŋ joŋ Yesu yallɛ.

7

Yesu mu gbieli-baliŋ Jerusalɛm lɛ

1 Ŋii hariŋ Yesu gugɔllɛ Galilii tiŋteeŋ. U bi
cho duu mu gɔllɛ Judiya tiŋteeŋ lɛ, bɛɛ wiaa
Ju̱u tiŋŋaa fa si hɛ Judiya tiŋteeŋ lɛ ka chɛ di ba
kpuu nɛ.
2 Di Ju̱u tiŋŋaa gbieli-bal kubala yie. Gbiele-la
lɛ ba yie leŋ ba diisiŋ aŋ hɛ lɛŋŋɛɛ nɛ a jujuu.
Di gbiele-la nɛ dɛrɛ, ba bira miira mu a jujuu ba
diisiŋ.
3 Ŋii nɛ Yesu ŋaanaa bula pi Yesu a bul, "Sii
daha a mu Judiya tiŋteeŋ, di ŋ haritooroo ma
wuo na wialiŋ ŋ síi ŋaa.
4 Nii-la síi chɛ di ba jimu, u bi faa ŋiŋaa wiaa.
Ŋ síi ŋaa wiaa deeŋba, leŋ di dunia niaa kala
na."
5 Ba titia paala bi u wiaa laa dii, ŋii nɛ tii ba
bul ŋii.
6 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, "Bua-la si jaŋ yi
di mi mu gbiele-la, u ha bi yie. Ma-na teeŋ
bua-na kala maga nɛ.
7 Dunia niaa bima bɛrɛ, ama ba bɛrɛ mi-na
nɛ. Mi vɛnɛɛ bula piba ari baa ŋaa wu-bɔŋŋɔɔ
nɛ.
8 Má-na lii mu gbiele-la, mi-na ha bi mu, bɛɛ
wiaa bua-la si jaŋ yi di mi mu ha bi yie."
9 U bul ŋii aŋ hɔŋ Galilii tiŋteeŋ lɛ nɛ.
10 Yesu ŋaana-la si mu gbiele-la dɛrɛ, Yesu ma
sii mu. Ama u bi niaa hariŋ to. U luɔra mu nɛ.
11 Ju̱u tiŋŋaa si hɛ gbiele-la lɛ, ba bee chichɛ
Yesu gbiele-la lɛ, a pipiɛsɛ di nii lɛ nɛ u hɛ?
12 Ŋii nɛ nialiŋ si hɛ gbiele-la leriŋ, ba jesiŋ
suomo a muŋsi a bubul Yesu wiaa. Dɔŋsuŋ si

duu ŋaa ni-zɔŋ nɛ. Dɔŋsuŋ ma bi sɛyɛ aŋ bul
duu nyisɛ niaa nɛ.
13 Ama ba kala faa fá J̱u̱u timma-la nɛ, ŋii nɛ
tii nuu-kala bi wuo faasa bul u wiaa.
14 Gbiele-la si ku kpaa maga dɔŋɔ, Yesu juu
Wia-dia a didagɛ niaa.
15 U si dagɛ niaa ŋii ŋaa J̱u̱u timma-la si jegile
nii wialiŋ wu-kpuŋkpere. Ba si, “Ɛɛ nɛ baala
deeŋ jiŋ wiaa ŋla kiŋkɛŋ aŋ bi lee yie?”
16 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Wialiŋ mi síi
dagu, mi titia doluŋ lɛ dee mii dagɛ. Nii-la si
tiŋmi nɛ dagɛmi wialiŋ.
17 Nii-la kala síi chɛ duu ŋaa wii-la mi si cho,
u jaŋ wuo jiŋ ari wialiŋ mi síi dagu lii Wia teeŋ
nɛ, koo mi titia doluŋ lɛ nɛ.
18 Nii-la si yie bubul wiaa u titia doluŋ lɛ yie
bula chichɛ u titia yiriŋ nɛ. Ama nii-la síi chɛ di
nii-la si timu laa yiriŋ, u ŋaa ni-titii nɛ. U bi
wiaa ka nyia.
19 Moosis bil niiŋ pima nɛ di maa to. Ama ma
kuŋ-kala bi ni̱i-la to. Bɛɛ nɛ tii maa chɛ di ma
kpumi?”
20 Ŋii nɛ nialiŋ bula pu a bul, “Ŋŋ nyaasɛ nɛ.
Kubɛɛ níi chɛ di u kpuŋ?”
21 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Mi ŋaa
wu-bala nɛ ma chɛ-wiesii-la chɛɛŋ, u ŋaa ma
wu-kpuŋkpere.
22-23 Moosis fa bula pima di ma kikeri ma
biiriŋ penee. U dee bi ŋii suomo. U
naabalimaba nɛ suomo ŋaa ŋii. U si ŋaa ma
kisiŋ ŋii, ma paala yie keri ma biiriŋ penee
chɛ-wiesii-la chɛɛŋ, di ba lulluŋ nɛ tel ŋii lɛ. Di
ma nɛ saa jaŋ wuo to Moosis niiŋ aa keri ma

biiriŋ penee chɛ-wiesii-la chɛɛŋ, di ba lulluŋ nɛ
tel chɛ-wiesii-la chɛɛŋ, bɛɛ nɛ saa tii maa na
baaniŋ a tiŋ mi si ŋaa puwuoloo duori
chɛ-wiesii-la chɛɛŋ?
24 Di nuu nɛ ŋaa wii, ma sí guu joŋ taali pu a
tiŋ ma si biina ari u bi woruŋ ŋaa wiaa. Má
biinɛ wii-la tuɔŋ a jiŋ u wutitii, aŋ-na joŋ taali
pu."
25 Ŋii nɛ niaa dɔŋsuŋ si lii Jerusalɛm piɛsɛ a
bul, "Baala deeŋ dee ba chichɛ di ba kpu ŋii?
26 Na, u nɛ chiŋ niaa tuɔŋ ŋii aa bul wiaa, ka
nuu-kala bi wii wuo bul, koo nihiasi-la jima ari
u nɛ ŋaa Kirisito, nii-la Wia si liisaa?
27 Nii-la Wia si jaŋ tiŋ, duu nɛ kɔ, nuu-kala bi
jaŋ jiŋ u si lii lee-la, ama la kala nɛ jiŋ lee-la
baala deeŋ si lia."
28 Yesu síi dagɛ niaa Wia-dia-la tuɔŋ ŋii, ŋii nɛ
u faasa piɛsɛ, "Ma sɛnɛ jiŋmi nɛɛ, a jiŋ lee-la mi
si liaa? Ama mi saa bi mi titia doluŋ lɛ nɛ kɔ.
Nuu nɛ tiŋmi. Nii-la ma saa si tiŋmi ŋaa Wutitii
Tiina nɛ. Ma buu jiŋ.
29 Mi-na jimu nɛ, bɛɛ wiaa mi fa hɛ u teeŋ nɛ.
Ŋii nɛ u tiŋmi."
30 Ŋii nɛ ba chichɛ di ba kɛnu, ama bua-la lɛ u
si jaŋ suu ha bi yie. Ŋii nɛ tii nuu-kala nisiŋ
buu dige.
31 Ama niaa yuga nialiŋ tuɔŋ a laa u wiaa dii
a piɛsɛ a bul, "Ma biina di Kirisito, nii-la Wia si
jaŋ liisɛ nɛ kɔ, u jaŋ ŋaa wu-magilaa kii nia
deeŋ?"

Ba tiŋ niaa di ba mu kɛŋ Yesu

32 Farisii tiŋŋaa si nia di nialiŋ muŋso bubul
Yesu wiaa ŋii, ŋii nɛ ba di nialiŋ si kpu pusuŋ
pipi Wia kuhiasiŋ tiŋ ba tiŋtinni-biisiŋ di ba
mu kɛŋ Yesu. Ba si mu lee-la Yesu fa si hɛ di ba
kɛnu, ba nii wialiŋ u si bula pipi niaa.
33 U si, “Mi jaŋ hɛ ma teeŋ tapulaa baŋmɛnɛ,
aŋ miira mu nii-la si tiŋmi teeŋ.
34 Ma jaŋ chɛmi ka. Lee-la mi si jaŋ hɛ, ma bi
jaŋ wuo mu dimɛ.”
35 Ŋii nɛ Ju̱u timma-la piɛsɛ di nii nɛ uu chɛ
duu mu ba bi jaŋ nau? Duu chɛ duu mu Giriik
tiŋteeŋ, lee-la Ju̱u tiŋŋaa si guoli ba tuɔŋ nɛ, a
didagɛbaa? Ba bira si,
36 “U si di la jaŋ chɛu ka, a bira bul di la bira
bi jaŋ wuo mu lee-la u si jaŋ hɛ. U si bul ŋii, u
bubuɔŋ nɛ bɛɛ?”

Yesu bul wiaa a tigɛ lii-la síi pi niaa miisiŋ lɛ

37 Gbiele-la chɛ-dɛriŋ, tapulii-la nɛ fa ŋaa
gbiele-la siifiaŋ chɛɛŋ. Ŋii nɛ Yesu sii chiŋ a
faasa bul, “Nii-la kala lii-nyuasuŋ si kɛnɛ, má
leŋ duu kɔ mi teeŋ a nyua liiŋ.
38 Nii-la kala si laa mi wiaa dii, u jaŋ nagɛ
lii-bulo u tuɔŋ lɛ a bubu̱l. Ba bul ŋla nɛ Wia
teniŋ tuɔŋ.”
39 Yesu bul wiaa deeŋba a tigɛ Wia Diŋ-zɔŋ-la
lɛ nɛ u si jaŋ joŋo hɛ nialiŋ si laa u wiaa dii lɛ.
Bua-la lɛ di u ha bi Wia Diŋ-zɔŋ-la joŋo hɛba lɛ,
bɛɛ wiaa u ha bi suuŋ lɛ sie duu laa yiriŋ.

Nialiŋ pɔrɛ dɔŋɔ lɛ a tiŋ Yesu wiaa

40 Ni-daŋ-la fa si hɛ dimɛ a nii wialiŋ Yesu si
bula, ŋii nɛ ba dɔŋsuŋ bul di nia deeŋ sɛnɛ ŋaa
nii-la síi bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ nɛ.

41 Dɔŋsuŋ ma si, duu nɛ ŋaa Kirisito, nii-la
Wia si liisa. Ama dɔŋsuŋ ma si di nii-la Wia si
liisa bi jaŋ lii Galilii tiŋteeŋ.
42 Wia teniŋ tuɔŋ ba bula ari Kirisito, nii-la
Wia si liisa, ŋaa Devit doho nuu nɛ a lii
Bɛtilɛhɛm. Devit jaŋ nɛ fa Bɛtilɛhɛm.
43 Ŋii nɛ nialiŋ kɛŋ wiiŋ deeŋ lilɛrɛ a pɔrɛ
dɔŋɔ lɛ.
44 Ba dɔŋsuŋ chichɛ di ba kɛŋ Yesu, ama
nuu-kala bi nisiŋ joŋo digu.
45 Ŋii nɛ tiŋtinni-biisi-la ba si tima di ba mu
kɛŋ Yesu, ba miira mu Farisii tiŋŋaa ari nialiŋ
si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiasiŋ teeŋ, ari
na-hilliŋ. Ŋii nɛ ba piɛsɛba a bul, "Bɛɛ nɛ tii ma
buu kaa kɔ?"
46 Ŋii nɛ ba bul, "Nuu-kala ha bi wiaa bula ari
baala deeŋ síi bul ŋii."
47 Ŋii nɛ Farisii kuhiasi-la piɛsɛba a bul, "U
nyisɛma ma nɛɛ?
48 Ma nia ari ma kuhiasiŋ tuɔŋ koo la Farisii
tiŋŋaa tuɔŋ kubala ma ha laa u wiaa dii?
49 Ama ni-daŋ deeŋ kala si hilime, ba bi
wialiŋ Moosis si ŋmuŋsa bil jiŋ. Wia jaŋ kpusɛ
ba nyusuŋ."
50 Baal kubala baa yirɛ Nikodiimas, u ma fa
ŋaa Farisii tiŋŋaa dɔŋɔ nɛ a hɛ ba tuɔŋ. U-na fa
laa sipaaŋ mu Yesu teeŋ nɛ aŋ ka.
51 Ŋii nɛ u bula piba a bul, "La kisiŋ nɛ di la
joŋ cheeriŋ a pi nuu duu nɛ ŋaa wii, see di la
laa sipaaŋ nii tiina niiŋ, a jiŋ wii-la u si ŋaa."
52 Ŋii nɛ Farisii timma-la piɛsu a bul, "Ŋ ma
ŋaa Galilii tiina nɛɛ? Karimɛ Wia teniŋ. Di ŋ
ŋaa ŋii, ŋ jaŋ na ari nialiŋ síi bul wiaa, Wia

Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ, ba kuŋ bi Galilii tiŋteeŋ
lia.” [
53 Ŋii nɛ ba kala sii pisɛ a mu ba diisiŋ.

8

Ba kɛŋ haal-la si piŋ nuu bala

1 Ŋii nɛ ka Yesu ma lii dimɛ a jil peel kubala
baa yirɛ Oliv nyuŋ.
2 Taŋ si pula chichuɔ-fiɛla, u bira miira mu a
juu Wia-dia. Niaa ku gbaaru, u hɔŋ a bira
suomo didagɛba.
3 Ŋii nɛ Wia teniŋ kerichiba ari Farisii tiŋŋaa
kɛŋ haal kubala ku juu. Ba kɛŋ haal-la duu piŋ
nuu bala. Ba leŋ u chiŋ ba tutuɔbaaniŋ.
4 Ŋii nɛ ka ba bula pi Yesu a bul, “La kuhiaŋ,
la kɛŋ haala deeŋ duu hiilɛ nuu bala nɛ.
5 Wialiŋ Moosis fa si bile di niaa tuto daga ari
nuu-kala nɛ ŋaa ŋii, di la yaga kpuu nɛ ari
tabiaa. Bɛɛ nɛ ŋ ma bul?”
6 Ba bul ŋii di ba ŋmoo Yesu fehe lɛ nɛ, a wuo
na woŋbiiŋ a bul u teeŋ. Ŋii nɛ Yesu kɛŋ u nyuŋ
chugili tiŋteeŋ aŋ kɛŋ u neniiŋ tutuuri tiŋteeŋ.
7 Ka ba ha chiŋ aa piɛsɛ wiaa. Ŋii nɛ Yesu kɛŋ
u nyuŋ wul wia nyuŋ a bula piba a bul, “Ma
ku-la kala ha si bi haachɛ wii ŋaa, má leŋ duu
laa sipaaŋ joŋ tabiiŋ a yagɛ haal-la, di
ku-kaanaa ma pɛ.”
8 Ŋii nɛ u bira kɛŋ u nyuŋ chugili a bira kɛŋ u
neniiŋ a tutuuri tiŋteeŋ.
9 Ba si nii wialiŋ u si bula, ba kala lii kuŋ kuŋ.
Ba tuɔŋ nihiasi-la nɛ laa sipaaŋ lii, ka ku-kaanaa
tuto, aŋ ka Yesu ari haal-la duŋduŋa lee-la.

10 Ŋii nɛ Yesu kɛŋ u nyuŋ jee a piɛsɛ haal-la a
bul, “Nii nɛ nialiŋ hɛ? Nuu-kala tuo duu yagiŋ
kpuu?”
11 Haal-la si di nuu-kala tuo. Ŋii nɛ Yesu bula
pu a bul, “Tɔɔ, mi ma bi jaŋ ŋaaŋ wii-kala. Viiri
aŋ bira sí haachɛ ŋaa.”]

Yesu si duu nɛ ŋaa dunia niaa pulumuŋ

12 Ŋii nɛ Yesu bira suomi a didagɛ niaa. U
bula piba a bul, “Mi nɛ ŋaa dunia niaa
pulumuŋ. Nii-la kala si tomi bi jaŋ vɛŋ birimiŋ
tuɔŋ. U jaŋ vɛŋ pulumuŋ tuɔŋ. Miisi-la mi si
jaŋ pu jaŋ chaanɛ.”
13 Ŋii nɛ Farisii timma-la bula pu a bul, “Ŋ
titia wiaa nɛ ŋ bubul ŋii, wialiŋ saa ŋ si bula bi
wutitii kɛnɛ.”
14 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Di mi nɛ bul
mi titia wiaa maa, wii-la mi si bula ŋaa wutitii
nɛ, bɛɛ wiaa mi jiŋ lee-la mi si lia nɛ, a jiŋ lee-la
mi si jaŋ mu. Ama ma-na bi lee-la mi si lia jiŋ, a
bira bi lee-la mi si jaŋ mu ma jiŋ.
15 Ma yie joŋ cheeriŋ pi nuu a tiŋ ma si biina
ari u si bi woruŋ ŋaa wiaa. Mi-na bi nuu-kala
cheeriŋ pa.
16 Di mi nɛ faa joŋ cheeriŋ pi niaa maa, u fa
jaŋ ŋaa wutitii, bɛɛ wiaa mi duŋduŋa dee bi
cheeriŋ joŋo pi tiina, mi Nyimma-la si tiŋmi nɛ
pɛmi lɛ la joŋ cheeriŋ a pi tiina.
17 Wialiŋ Moosis fa si bile di niaa tuto daga
ari niaa balia nɛ na wiiŋ, a bul duu ŋaa wutitii
nɛ, di wii-la sɛnɛ ŋaa wutitii nɛ.
18 Mii bul mi titia wiaa nɛ, mi Nyimma-la ma
si tiŋmi, u ma bubul mi wiaa.”

19 Ŋii nɛ ba piɛsu, “Nii nɛ ŋ Nyimma hɛ?” Ŋii
nɛ Yesu bul, “Ma bimi jiŋ, ŋii wiaa ma bi mi
Nyimma ma jiŋ. Di ma nɛ fa jiŋmi, ma fa jaŋ
jiŋ mi Nyimma maa.”
20 Yesu bul wiaa deeŋba kala bua-la lɛ u síi
dagɛ niaa Wia-dia lɛ nɛ, lee-la ba si yie joŋ
kialiŋ bile pipi Wia. Ka nuu-kala buu kɛnɛ, bɛɛ
wiaa bua-la lɛ ba si jaŋ kɛnu ha bi yie.

Yesu si di niaa bi jaŋ wuo mu lee-la u si jaŋ mu

21 Ŋii nɛ Yesu bira bula pi nialiŋ a bul, “Mi
jaŋ viiri, ma jaŋ chɛmi ka, ma saa jaŋ suu ari
ma haachɛba. Lee-la mi síi mu, ma bi jaŋ wuo
mu dimɛ.”
22 Ŋii nɛ Ju̱u timma-la piɛsɛ dɔŋɔ a bul, “U si,
la bi jaŋ wuo mu lee-la u síi mu. U saa bula
magisɛ ari u jaŋ kpu u titia nɛ koo ɛɛ nɛ u bul
ŋla?”
23 Ŋii nɛ Yesu bira bula piba a bul, “Ma lii
dunia deeŋ nɛ, ka mi ma lii Wia-jaŋ. Ma lii
dunia nɛ, aŋ ka mi ma bi dunia lia.
24 Mi laa sipaaŋ bula pima ari ma jaŋ suu ari
ma haachɛba. Ma sɛnɛ jaŋ suu ari ma
haachɛba, see di ma laa mi wiaa dii ari mi si si
mi ŋaa nii-la.”
25 Ŋii nɛ ba piɛsu a bul, “Kubɛɛ nɛ ŋ ŋaa?”
Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Mi si suomo dagɛ
niaa, mi dagɛ nii-la mi si ŋaa nɛ a pima.
26 Mi kɛŋ wiaa yugɛ nɛ di mi bul a tigɛma lɛ,
a wuo to wialiŋ lɛ a joŋ cheeriŋ pima. Nii-la si
tiŋmi, u sɛnɛ ŋaa Wutitii Tiina nɛ. Wialiŋ mi síi
nii, u niiŋ lɛ nɛ mi saa bula pi dunia niaa.”

27 U síi bul ŋii, nialiŋ fa bi jiŋ ari u Nyimma
Wia wiaa nɛ u bulaa piba ŋii.
28 Ŋii nɛ Yesu bula piba, "Di ma nɛ kɛŋ mi-na
Nuhuobiine Bie kpaasɛ daa-gɛsɛɛ nyuŋ, ma jaŋ
jiŋ ari mi nɛ ŋaa nii-la mi si si mi ŋaa. Ŋii ma
lɛ nɛ ma jaŋ to jiŋ ari mi bi wii-kala ŋaa mi titia
doluŋ lɛ, ama mi yie bul wialiŋ mi Nyimma si
dagɛmi nɛ.
29 Nii-la ma saa si tiŋmi bimi duŋduŋa leŋe, u
ma hɛ mi teeŋ nɛ, bɛɛ wiaa mi yie ŋaa wialiŋ
síi tɔrɛ u tuɔŋ nɛ."
30 U si bul wiiŋ deeŋ, niaa yuga a laa u wiaa
dii.

Nialiŋ si sɛnɛ ŋaa Abiraham doho niaa

31 Ŋii nɛ Yesu bula pi Ju̱u timma-la si laa u
wiaa dii a bul, "Di ma nɛ nii mi niiŋ wialiŋ, ma
jaŋ sɛnɛ ŋaa mi haritooroo.
32 Ma jaŋ jiŋ wutitii. Wutitii-la saa jaŋ leŋ di
Wia laama ta di ma tii ma titia."
33 Ju̱u timma-la si laa Yesu wiaa dii ma bul,
"La paala ŋaa Abiraham doho niaa nɛ. La ha bi
nuu-kala yosu ŋaa. Bɛɛ nɛ saa tii ŋ bul di Wia
jaŋ laala ta di la tii la titia?"
34 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, "Wutitii nɛ mi
bulaa pima, nuu-na kala si ŋaa haachɛ, u tiina
ŋaa haachɛ yoŋ nɛ.
35 Di yomo nɛ hɛ nuu dia lɛ, u bi dia-la lɛ jaŋ
hɛ deeŋ deeŋ. Ama di dia-la tiina nɛ kɛŋ bii,
u-na jaŋ hɛ dia-la lɛ a kaa mu wuu.
36 Di mi-na Wia Bie nɛ saa laama ta, mi sɛnɛ
laama ta nɛ di ma tii ma titia.

37 Mi jima ari ma ŋaa Abiraham doho niaa
nɛ, aŋ ka ma chichɛ di ma kpumi, bɛɛ wiaa
wialiŋ mi si dagɛma bi ma digilaa jua.
38 Mi-na yie bul wialiŋ mi Nyimma si dagɛmi
nɛ, ma ma ŋiŋaa wialiŋ ma nyimma si dagɛma
di ma ŋiŋaa."

39 Ŋii nɛ ba bula pu a bul, "Abiraham nɛ ŋaa
la nyimma." Ŋii nɛ Yesu ma bul, "Di ma nɛ sɛnɛ
fa ŋaa Abiraham biiri, ma fa jaŋ ŋiŋaa wialiŋ
Abiraham fa síi ŋaa.
40 Mi bul wutitii nɛ pima, wialiŋ Wia si
dagɛmi. A tiŋ wiiŋ deeŋ wiaa nɛ maa chɛ di ma
kpumi. Abiraham fa bi ŋii ŋaa.
41 Maa ŋaa wialiŋ ma nyimma síi ŋaa nɛ." Ŋii
nɛ ba bul, "La bi maŋgaa-biiri ŋaa. La kala
nyimma nɛ kubala. Wia nɛ ŋaa la Nyimma."
42 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, "Di Wia nɛ sɛnɛ
fa ŋaa ma Nyimma, ma fa jaŋ chomi, bɛɛ wiaa,
Wia teeŋ nɛ mi lii a kɔ daha. Mi titia doluŋ lɛ
dee mi kɔ. U nɛ tiŋmi.
43 Bɛɛ nɛ saa tii ma bi wialiŋ mi si bula
bubuɔŋ jiŋ? Ma bi chɛ di ma jegile nii wialiŋ mi
síi bul. Ŋii nɛ tii ma bi ba bubuɔŋ jiŋ.
44 Ma nyimma nɛ ŋaa Sitaani. Ma ma saa cho
di maa ŋaa u tuɔtɔrɛ wiaa nɛ. Dunia di-suomuŋ
kala lɛ nɛ u ŋaa ni-kpuuru. U titia bi wutitii
kɛnɛ. Ŋii nɛ tii u bi wutitii ka to. Di u nɛ nyia
wiaa maa, u nagisiŋ nɛ paala ŋii. U ŋaa
wu-nyiaru nɛ, a paala ŋaa wu-nyiaraa kala
nyimma maa.
45 Ama a tiŋ mi síi bul wutitii wiaa nɛ ma bi
mi wiaa laa dii.

46 Ma kubɛɛ nɛ jaŋ wuo dagɛ ari mi kɛŋ
haachɛ? Di mi níi bul wutitii, bɛɛ nɛ saa tii ma
bi mi wiaa laa dii?
47 Nii-la kala si lii Wia teeŋ yie jegile nii
wialiŋ Wia síi bul nɛ. Ma bi Wia teeŋ lia, ŋii nɛ
tii ma bi wialiŋ u síi bul jegile nii.”
48 Ŋii nɛ J̱u̱u timma-la bula pi Yesu a bul, “La
bi wutitii bulaa, la si si ŋ ŋaa Samaria tiina nɛɛ,
jiŋ-bɔmuŋ ma kɛniŋŋ?”
49 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Jiŋ-bɔŋ bimi
kɛnɛ, ama mii pi mi Nyimma jirima nɛ, aŋ ka
ma-na bimi jirima ka pa ŋii.
50 Mi bi yiriŋ chɛ pipi mi titia. Ama nuu nɛ hɛ
dimɛ a chɛ yiri-la pipimi. U nɛ saa jaŋ dii nialiŋ
si via mi wiaa sariya.
51 Wutitii nɛ mi bulaa pima, nii-la kala síi to
mi niiŋ wiaa, u bi jaŋ suu.”
52 Ŋii nɛ J̱u̱u timma-la bula pu a bul, “Lɛɛlɛ la
jima ari ŋ kɛŋ jiŋ-bɔŋ nɛ. Abiraham suba nɛ.
Nialiŋ ma síi bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ,
ba ma suu. Aŋ ka ŋ bul di nii-la kala síi to ŋ
niiŋ wiaa bi jaŋ kɔ duu suba.
53 La nyimma Abiraham suba nɛ. Ŋ saa biina
di ŋ kiiu nɛɛ? Nialiŋ síi bul wiaa, Wia
Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ ma suu. Ŋ saa biina ŋ ŋaa
kubɛɛ nɛ?”
54 Ŋii nɛ Yesu bira bula piba a bul, “Di mi níi
pi mi titia yiriŋ, yiri-la ŋaa yiri-pɛi nɛ. Mi
Nyimma nɛ nii-la síi pimi yiriŋ, nii-la ma si si u
ŋaa ma Wia nɛ.
55 Ma buu jiŋ, ama mi-na jimu nɛ. Di mi nɛ
jaŋ bul ari mi buu jiŋ, mi jaŋ ŋaa wu-nyiaru,
ari ma si ŋaa wu-nyiaraa ŋii. Mi saa jimu nɛ a

tuto u niiŋ.
56 Ma naabalima Abiraham nia ari mi jaŋ kɔ
dunia duu nami. U si nii ŋii, u tuɔŋ fa tɔrɛ. U
paala nami nɛ."
57 Ŋii nɛ Ju̱u timma-la bula pu a bul, "Ŋ ha
paala bi jisiŋ mahiŋ balia ari fii yie. Ɛɛ nɛ saa ŋ
ŋaa a na Abiraham?"
58 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, "Wutitii nɛ mi
bulaa pima, ka di ba-na lul Abiraham, mi fa hɛ
dimɛ nɛ."
59 Ŋii nɛ ba paa tabiaa di ba yagu. U kɛŋ u
titia faa a luɔra lii Wia-dia-la tuɔŋ.

9

Yesu vaarɛ baal-la ba si lulu duu nyulima

1 Yesu si joŋ woŋbiiŋ vivɛŋ, u na baal kubala,
ba lulu duu nyulima nɛ.
2 Ŋii nɛ Yesu haritooroo piɛsu a bul, "Kuhiaŋ,
kubɛɛ haachɛ nɛ ŋaa baala deeŋ nyulimɛ?
Baal-la haachɛ nɛ koo u nyimma ari u naaŋ
haachɛ nɛ?"
3 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, "Baal-la
nyulimuŋ bi u haachɛba lɛ lia, u nyimma ari u
naaŋ haachɛ ma dee bi tii u nyulimɛ. U nyulima
di niaa wuo na ŋii Wia dol-la si wuo tiŋ
tiŋtiŋŋaa u lɛ nɛ.
4 La si na woŋbiiŋ, má leŋ di la tiŋ tiŋtimii-la
nii-la si tiŋmi di mi tiŋ. Bua kubala jaŋ yi
nuu-kala bira bi jaŋ wuo tiŋ tiŋtimii-la.
5 Mi ha si hɛ dunia lɛ ŋii, mi nɛ ŋaa dunia
niaa pulumuŋ."

6 Yesu si bul ŋii nɛ, u tu naŋtuɔruŋ bil tiŋteeŋ
a kaa buu tiariŋ, a paa a taa baal-la siaa, aŋ
bula pi baal-la a bul,
7 "Sii tuu fuo kubala baa yirɛ Siloom (yiriŋ
deeŋ bubuɔŋ nɛ ŋaa 'mi timu nɛ') a sɔŋ ŋ siaa."
Ŋii nɛ baal-la sii tuu sɔŋ u siaa fuo-la lɛ. U siaa
suri, u miira kɔ.
8 Ŋii nɛ nialiŋ si kpagu, ari nialiŋ kala fa si na
baal-la duu faa sul kiaa, ba pipiɛsɛ dɔŋɔ, "Baala
deeŋ dee fa bi hɔnɔ susul kiaa ŋii?"
9 Dɔŋsuŋ si u nɛ, dɔŋsuŋ ma si duu dee, ama
u ta nagu nɛ. Ŋii nɛ baal-la titia bul duu nɛ ŋii.
10 Ŋii nɛ ba piɛsu, "Ɛɛ nɛ ŋ ŋaa ŋ siaa suri?"
11 Ŋii nɛ baal-la bul di nii-la ba síi yirɛ Yesu nɛ
buu tiariŋ, a paa taa u siaa lɛ, aŋ bula pu duu
tuu Siloom fuo-la a sɔŋ. U tuu sɔŋ, u siaa suri.
12 Ŋii nɛ ba piɛsu, "Nia lɛ nɛ u hɛ?" Baal-la
bul di u bi jiŋ.

Farisii tiŋŋaa piɛsɛ nyuluŋ-la vaariŋ wiaa

13 Ŋii nɛ ba kɛŋ baal-la fa si nyulima a kaa
mu Farisii tiŋŋaa teeŋ.
14 Tapulii-la Yesu si buu tiariŋ a taa baal-la
siaa ba suri, u ŋaa chɛ-wiesii-la chɛɛŋ nɛ.
15 Ŋii nɛ Farisii timma-la piɛsɛ baal-la ŋii u si
ŋaa u siaa suri. Baal-la bula piba a bul di Yesu
ŋaa tiariŋ nɛ taa u siaa, u sɔŋ, u siaa suri.
16 Ŋii nɛ ba kɛŋ wii-la lilɛrɛ. Farisii tiŋŋaa
dɔŋsuŋ bula ari Wia dee bi baala deeŋ tima,
bɛɛ wiaa u bi ba chɛ-wiesii-la kisiŋ lɛ ka to. Ŋii
nɛ dɔŋsuŋ ma si di "Ɛɛ nɛ nuu si ŋaa haachɛ
tiina jaŋ wuo ŋaa wu-magilaa deeŋba?"

17 Ŋii nɛ Farisii timma-la bira piɛsɛ baal-la a
bul, “U si suri ŋ siaa ŋii, ni-bɛɛ nɛ ŋ biina ari u
ŋaa?” Ŋii nɛ baal-la si u-na biina ari nialiŋ síi
bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ dɔŋɔ nɛ.

18 Ama Ju̱u tiŋŋaa kuhiasi-la si, ba-na bi laa
dii ari baal-la fa nyulima nɛ aŋ lɛɛlɛ nina ŋii,
see di ba yirɛ u nyimma ari u naaŋ.

19 Ŋii nɛ ba yirɛ baal-la nyimma ari u naaŋ a
piɛsɛba, “Ma bie nɛ ŋlaa? Ma si, ma lulu duu
nyulima nɛɛ? Ɛɛ nɛ u ŋaa a nina lɛɛlɛ?”

20 Ŋii nɛ baal-la nyimma ari u naaŋ bul, “La
jima ari la bie nɛ ŋla. La jima la lulu maa duu
nyulima nɛ.

21 Ama la bi jiŋ u si ŋaa ŋii u siaa suri, la bira
bi jiŋ nii-la ma si ŋaa u siaa suri. Má piɛsu, u
waa nɛ. U titia jaŋ wuo bula pima.”

22 Baal-la nyimma ari u naaŋ faa fá Ju̱u
timma-la nɛ. Ŋii nɛ tii ba bul ŋii. Ju̱u timma-la
fa si di nii-la kala si bula ari Yesu nɛ ŋaa
Kirisito, nii-la Wia si liisa, ba jaŋ kiru ba
Wii-chuɔlɛ dia lɛ.

23 U naaŋ ari u nyimma jiŋ ŋii nɛ a bul duu
waa nɛ, di ba piɛsu.

24 Ŋii nɛ Farisii timma-la bira yirɛ baal-la ba
si lulu duu nyulima a bul, “La jima ari baala
deeŋ ŋaa haachɛ tiina nɛ. Wia sipaaŋ bul
wutitii pila.”

25 Baal-la si, “Mi-na bi jiŋ di baal-la ŋaa
haachɛ tiina koo u bi haachɛ tiina ŋaa. Ama
wii-la mi-na si jima nɛ ŋla: Mi fa nyulima nɛ,
ama lɛɛlɛ mi siaa suro nɛ.”

26 Ŋii nɛ ba piɛsu a bul, “Ɛɛ nɛ u ŋaa a suri ŋ
siaa?”

27 Ŋii nɛ baal-la bula piba a bul, “Mi laa
sipaaŋ bula pima nɛ, ka ma bi jegile. Bɛɛ nɛ tii
ma bira chichɛ di ma nii? Ma ma saa chɛ di ma
mu ŋaa u haritooroo nɛɛ?”
28 Ŋii nɛ ba tuusu woruŋ aŋ bul, “Ŋ nɛ ŋaa u
haritooro, ama la-na ŋaa Moosis haritooroo nɛ.
29 La jima ari Wia fa bul wiaa pi Moosis nɛ,
ama baal-la deeŋ-na, la bi jiŋ u si lii lee-la kala.”
30 Ŋii nɛ baal-la bul, “Wu-kpuŋkpere nɛ ŋla.
Ma bi jiŋ lee-la u si lia, ama u nɛ suri mi siaa.
31 La jima ari Wia bi haachɛ tiŋŋaa wu-buluŋ
ka jegili. Uu jegili nialiŋ síi zilu nɛ aŋ pɛ ŋiŋaa
wialiŋ u si cho.
32 Dunia si suomo, ma ha nia ari nuu ba si
lula duu nyulima, di nuu suri u siaa?
33 Di nii-la nɛ bi Wia teeŋ lia, u bi wiiŋ deeŋ
wuo ŋaa.”
34 Ŋii nɛ ba bula pi baal-la a bul, “Ba paala
luluŋ di ŋ ŋaa haachɛ tiina nɛ, ka ŋ ma saa chɛ
di ŋ dagɛla koo?” Ŋii nɛ ba kiru ta u lii
Wii-chuɔlɛ dia-la lɛ.

Nii-la si bi Wia Diŋ-zɔŋ-la kɛnɛ, u nyulima nɛ.

35 Yesu si nia di ba kiri baal-la ta u lii
Wii-chuɔlɛ dia-la tuɔŋ, u mu chɛu, a nau a
piɛsu, “Ŋ laa Nuhuobiine Bie wiaa dii koo?”
36 Ŋii nɛ baal-la piɛsu, “Kubɛɛ nɛ ŋii? Dagɛmi
tiina di mi laa u wiaa dii.”
37 Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, “Ŋ paala nau nɛ.
U nɛ nii-la síi bul wiaa ŋ teeŋ ŋii.”
38 Ŋii nɛ baal-la tuu kpirimi Yesu sipaaŋ a
chuɔlu aŋ bul, “Mi Tiina, mi laa ŋ wiaa dii nɛ.”
39 Ŋii nɛ Yesu bul, “Mi kɔ dunia di mi ŋaa di
nialiŋ si nyulima, di ba siaa suri nɛ, ka di mi

ŋaa di nialiŋ si si di ba siaa suro nɛ, di ba
nyulimɛ.”
40 Farisii timma-la si chiŋ dimɛ a nii Yesu si
bul ŋii, ba piɛsu a bul, “Ŋ biina la ma nyulima
nɛɛ?”
41 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Di ma nɛ fa
nyulima a bi wutitii jiŋ, ma fa bi wii-kala cheye.
Ama lɛɛlɛ ma si folo bul di maa na nɛ a jiŋ
wutitii ŋla, ŋii-na ma cheeriŋ ha hɛma lɛ nɛ.”

10

Yesu si u nɛ ŋaa pie-daari-zɔmuŋ

1 Ŋii nɛ Yesu magɛ namaga a bul, “Wutitii nɛ
mi bulaa pima, nii-la kala si bi boiŋniiŋ to juu
pie-dia, aŋ wule to kɛrɛ juu, u tiina ŋaa gaaru
nɛ.
2 Ama nii-la si to pie-dia boiŋniiŋ juu, u nɛ
ŋaa piese-la pie-daara.
3 Pie-dia bibenne yie suri pie-dia boiŋniiŋ nɛ
a pu. Piese-la ma jiŋ u yiikoro. U yie yiyirɛba
kubala kubala, a laa ba sipaaŋ a kɛŋba lii.
4 Di u nɛ kɛŋ u kiaa kala lii, u yie laa ba
sipaaŋ nɛ, ka piesee tuto u hariŋ, bɛɛ wiaa ba
jiŋ u yiikoro nɛ.
5 Ba bi nuhuɔru hariŋ ka to, ba jaŋ miira fá u
hariŋ, bɛɛ wiaa ba bi nuhuɔru-la yiikoro jiŋ.”
6 Yesu magɛ namaga deeŋ piba, ka ba bi wii-la
u si bula piba bubuɔŋ jiŋ.
7 Ŋii nɛ Yesu bira bula piba a bul, “Wutitii nɛ
mi bulaa pima, mi nɛ ŋaa pie-dia-la boiŋniiŋ.
8 Nialiŋ kala si laa sipaaŋ kɔ mi lɛ a nyia wiaa
bul di Wia nɛ tiŋba, ba kala ŋaa gaaraa nɛ,
piese-la ma bi ba yiikoro lɛ ka to.

9 Mi nɛ ŋaa boi-la, nii-la kala si tomi lɛ juu, mi
jaŋ laau ta. Nialiŋ kala si jua, mi jaŋ beŋba ari
niaa síi beŋ piesee ŋii, a leŋ ba lii didii yaŋ aŋ
miira kuu juu.
10 Gaara-na yie kɔ duu gaa a kpu nɛ koo duu
chei kiaa, ama mi-na kɔ di niaa wuo kɛŋ miisiŋ,
di ba tuɔŋ tutɔrɛ woruŋ bua-na kala lɛ.”
11 Yesu bira bula, “Mi nɛ ŋaa
pie-daari-zɔmuŋ. Pie-daari-zɔmuŋ yie joŋ u
miisiŋ yɔɔ suuŋ nɛ u piesee wiaa.
12 Ama nii-la si bi piesee tii aŋ didaa, ka ba
tit̠imu, u nɛ yie na guŋguro duu kɔ, u leŋ
piese-la aŋ fá. Guŋguro-la ku kɛsɛ ba dɔŋsuŋ
aŋ ŋaa dɔŋsuŋ pisɛ.
13 U yie fá, bɛɛ wiaa u daa piese-la, ka ba
tit̠imu nɛ. U sipaa kala tuo piese-la lɛ.
14 Mi nɛ ŋaa pie-daari-zɔmuŋ. Mi jiŋ mi
piesee, mi piesee ma jiŋmi.
15 Ŋii titia nɛ mi Nyimma jiŋmi, mi ma jimu.
Mi joŋ mi miisiŋ yɔɔ suuŋ, mi piesee wiaa.
16 Mi kɛŋ piesee dɔŋsuŋ maa, aŋ ka ba tuo
piesee deeŋba tuɔŋ. Mi jaŋ kɛŋba kaa kɔ. Ba
ma jaŋ jiŋ mi yiikoro a kala ŋaa ni-bala piesee,
ba pie-daara ma ŋaa kubala.
17 Mi joŋ mi miisiŋ nɛ yɔɔ suuŋ mi piesee
wiaa, ka di mi bira laa. Ŋii nɛ tii mi Nyimma
cho mi wiaa ŋii.
18 Nuu-kala dee bi jaŋ wuo leŋ mi joŋ mi
miisiŋ yɔɔ suuŋ, mi titia tuɔtɔruŋ lɛ nɛ. Mi kɛŋ
doluŋ di mi joŋ mi miisiŋ a yɔɔ suuŋ, a bira kɛŋ
doluŋ di mi laa mi miisiŋ maa. Mi Nyimma nɛ
pimi doluŋ deeŋ.”

19 Yesu si bul wiaa deeŋba, Ju̱u timma-la bira
kɛŋ wiaa lilɛrɛ.
20 Ba jesiŋ si di bɛɛ nɛ tii ba jijegili u wiaa, di
jiŋsiŋ nɛ kɛnu u nyinyaasɛ.
21 Ba dɔŋsuŋ ma bul di nii-la jisiŋ si kɛnɛ bi
wiaa deeŋba wuo bul. U bira bi nyulimaa ma
siaa wuo suri.

Yesu bula ari u nɛ ŋaa Wia Bie

22 Ŋii nɛ Ju̱u tiŋŋaa gbiele kubala yi di ba
gbieli Jerusalɛm lɛ. Bua deeŋ lɛ nɛ ba liliisi ba
si saa ba Wia dia dɛrɛ a joŋo pi Wia.
23 U fa ŋaa waariŋ chɛnɛ tuɔŋ nɛ. Bua deeŋ lɛ
nɛ Yesu vivɛŋ zawura-la tuɔŋ ba síi yirɛ
Solomɔŋ zawura a hɛ Wia dia-la lɛ.
24 Ŋii nɛ Ju̱u tiŋŋaa gbaaru a piɛsu a bul, "Ɛɛ
nɛ ŋ jaŋ kɛŋla dieni magɛ ŋla aŋ-na bula pila
nii-la ŋ si ŋaa? Di ŋ nɛ ŋaa Kirisito, nii-la Wia
si liisa, chaasa bula pila."
25 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, "Mi laa sipaaŋ
bula pima nɛ, ka ma bi laa dii. Tiŋtimii-la mi síi
tiŋ mi Nyimma doluŋ lɛ dagɛ nii-la mi si ŋaa nɛ.
26 Ama ma bi mi piesee ŋaa, ŋii nɛ tii ma bi
mi wiaa laa dii.
27 Mi piesee jiŋ mi yiikoro nɛ, mi ma jiŋba, ba
tuto mi hariŋ.
28 Ŋii nɛ mi piba miisi-la si bi dɛrɛ, ba bi jaŋ
kɔ di ba suba. Nuu ma saa bi jaŋ wuo kɛŋba
kaa laa mi nisiŋ lɛ da.
29 Mi Nyimma-la si joŋba pimi, u nɛ kii
kuŋ-kala. Nuu ma kala saa bi jaŋ wuo kɛŋba
kaa laa u nisiŋ lɛ.
30 La di mi Nyimma kala ŋaa kubala nɛ."

31 Yesu si bul ŋii, Ju̱u timma-la bira paa tabiaa
di ba yagu.
32 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Mi ŋaa
wu-zɔŋŋɔɔ yugɛ nɛ ma sipaaŋ di ma na. Mi
Nyimma nɛ pimi doluŋ mii ŋaa. Ba kubɛɛ wiaa
nɛ tii maa chɛ di ma yagɛmi?”
33 Ju̱u timma-la ma miira bul, “La bi chɛ di la
yagiŋ a tiŋ ŋ si ŋaa wu-zɔmɔ-la wiaa, ama ŋ
ŋaa nuhuobiiŋ nɛ aŋ kɛŋ ŋ titia a kaa birimɛ
Wia, a tutuusɛ Wia joŋŋoo. Ŋii nɛ tii.”
34 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Wia teniŋ tuɔŋ
sɛmɛ dɔŋɔ ba ŋmuŋsa a bul di la nagɛ Wia nɛ.
Wia bul wiiŋ deeŋ pi nialiŋ ba si ŋmuŋsɛ Wia
teniŋ pa nɛ.
35 U ŋaa wutitii nɛ, la bi jaŋ wuo via Wia
teniŋ.”
36 Ŋii nɛ Yesu bul, “Wia si liisɛmi, a tiŋmi mi
ku tuu dunia, ɛɛ nɛ saa ma jaŋ bul di mii tuusɛ
Wia joŋŋoo nɛ di mi nɛ bula bul di mi ŋaa Wia
Bii nɛ?
37 Di mi nɛ bi mi Nyimma tiŋtiŋŋaa ka tiŋ,
ma sí mi wiaa laa dii.
38 Ama di mi níi tiŋ mi Nyimma tiŋtiŋŋaa, má
laa mi wiaa dii a tiŋ tiŋtimii-la mi síi tiŋ wiaa,
ari ma sí bi wialiŋ mi si bula pima laa dii kala.
Ŋii lɛ nɛ ma jaŋ wuo to jiŋ a laa dii ari mi
Nyimma hɛmi lɛ nɛ. Mi ma hɛu lɛ.”
39 U si bul ŋii, ba bira chichɛ di ba kɛnu, u
fori ba nisiŋ lɛ.

40 Ŋii nɛ Yesu bira miira mu kieli Jɔɔdaŋ fuoŋ,
a mu lee-la Jɔɔŋ fa síi fo niaa Wii-chuɔlɛ liiŋ a
hɛ dimɛ.

41 Niaa yuga a kɔ u teeŋ. Ba si di Jɔɔŋ fa bi
wu-magil kala ŋaa, ama wialiŋ kala u fa si bula
a tigɛ baala deeŋ lɛ ŋaa wutitii nɛ.
42 Niaa fa yuga a laa u wiaa dii lee-la.

11

Lazɔrɔs sii suuŋ lɛ

1-2 Baal kubala nɛ fa hɛ taŋ kubala lɛ, taŋ-la
yiriŋ nɛ Bɛtani. Baal-la yiriŋ nɛ fa Lazɔrɔs. U
dihaalaa Mɛɛri ari Maata ma fa hɛ lee-la nɛ.
Mɛɛri deeŋ nɛ bua kubala lɛ joŋ tulaali a bisa
hɛ la Tiina Yesu naasiŋ lɛ, aŋ kɛŋ u nyu-punaa a
tiikɛ. Ŋii nɛ Lazɔrɔs fa wiwiilɛ.
3 U dihaalaa tiŋ ba mu bula pi Yesu a bul, "La
Tiina, nii-la ŋ si cho ka wiilu nɛ."
4 Yesu si nii wiiŋ deeŋ, u si, "Nyanyaliŋ deeŋ
dee bi maga di Lazɔrɔs wiila suu, ama di Wia
yiriŋ to ŋii lɛ nɛ a yirɛ, di mi ma Wia Bie yiriŋ
to dimɛ yirɛ."
5 Yesu fa cho Maata ari u ŋaana ari Lazɔrɔs
nɛ kiŋkɛŋ.
6 U si nia di Lazɔrɔs ka wiilu lee-la u fa si hɛ,
ŋii nɛ u bira chua dimɛ tapulaa balia.
7 Ŋii hariŋ nɛ u bula pi u haritooroo a bul,
"Má leŋ di la miira mu Judiya tiŋteeŋ." Bɛtani
fa hɛ Judiya tiŋteeŋ lɛ nɛ.
8 Ŋii nɛ Yesu haritooroo bula pu a bul, "La
kuhiaŋ, Ju̱u tiŋŋaa faa chɛ di ba paa tabiaa
yagiŋ lee-la nɛ, u bi diene, aŋ ka ŋ biraa chɛ di
ŋ mu dimɛ ŋii?"
9 Ŋii nɛ Yesu magɛ namaga a dagɛ ari u suuŋ
bua ha bi yie. U si, "Tapuluŋ kɛŋ hawaba fii ari

balia nɛ. Ŋii wiaa, di nuu níi vɛŋ wiihɛyɛ, u bi
jaŋ gigɛrɛ kiaa, bɛɛ wiaa leriŋ pulla nɛ.
10 Ama di ŋ níi vɛŋ titaŋiŋ, ŋ yie gigɛrɛ kiaa
nɛ, bɛɛ wiaa pulumuŋ tuo."
11 Ŋii nɛ Yesu bira bula pi u haritooroo a bul,
"La naŋdɔŋɔ Lazɔrɔs piŋ doŋ nɛ, ama mi saa
jaŋ mu chisu doŋ lɛ."
12 Ŋii nɛ u haritooroo bula pu, "Di u nɛ piŋ
doŋ, ŋii-na u jaŋ duori."
13 Yesu si bul ŋii, u si ari Lazɔrɔs suba nɛ, aŋ
ka u haritooroo biinɛ ari doŋ titia nɛ u sɛnɛ piŋ.
14 Ŋii nɛ Yesu chaasa bula piba ari Lazɔrɔs
suba nɛ.
15 Ŋii nɛ Yesu bul, "A tiŋ ma wiaa mi tuɔŋ
tɔrɔ ari bua-la lɛ Lazɔrɔs si suba mi tuo lee-la.
Ŋii lɛ nɛ ma jaŋ to a wuo laa mi wiaa dii. Má
leŋ di la mu u teeŋ."
16 Yesu haritooroo tuɔŋ dɔŋɔ yiriŋ nɛ fa
Tɔmas. Ba kɛnu yiyirɛ daaliɛriŋ ma nɛ, bɛɛ
wiaa ba fa ŋaa daaliɛriŋ nɛ. Ŋii nɛ u bula pi u
dɔŋsuŋ tiŋŋaa a bul, "Má leŋ di la kala to Yesu
hariŋ, duu nɛ ŋaa suu maa, di la kala suu."

17 Ŋii nɛ Yesu ari u haritooroo mu Bɛtani. Ba
si mu yi lee-la, niaa bula pu ari ba si hugi
Lazɔrɔs, u tapulaa banɛsɛ nɛ ŋla.
18 Bɛtani ari Jerusalɛm fa ŋaa ari meel-daasiŋ
balia nɛ.
19 Ju̱u tiŋŋaa fa yuga a lii Jerusalɛm kɔ Bɛtani
di ba lɔllɛ Maata ari Mɛɛri a tiŋ ba dibaala si
suba wiaa.
20 Maata si nia ari Yesu faa kɔ nɛ, u sii lii duu
chemu wɛniŋ lɛ, aŋ ka Mɛɛri-na fa hɛ dia lɛ.

21 Ŋii nɛ Maata bula pi Yesu a bul, "Mi Tiina,
di ŋ nɛ fa hɛ daha, mi dibaala fa bi jaŋ suu.
22 Ari ŋii ma ha, mi jima ari ŋ nɛ sul Wia
chichɛ kuŋ-kala, u jaŋ piŋ."
23 Ŋii nɛ Yesu bula pu ari u dibaala jaŋ bira
sii a kɛŋ miisiŋ.
24 Ŋii nɛ Maata bula pu, "Mi jima ari dunia
chɛ-dɛriŋ u jaŋ sii suuŋ lɛ, bua-la lɛ nialiŋ kala
si suba si jaŋ sii."
25 Ŋii nɛ Yesu bula pu, "Mi nɛ ŋaa nii-la si jaŋ
sii suuŋ lɛ, a chisɛ niaa suuŋ lɛ di ba kɛŋ
miisiŋ. Nuu-kala si laa mi wiaa dii, di ŋ suba
maa, ŋ jaŋ sii a kɛŋ miisiŋ.
26 Nii-la ma kala si weye aŋ laa mi wiaa dii, u
bi jaŋ kɔ duu suba. Ŋ laa wiiŋ deeŋ dii koo?"
27 Ŋii nɛ Maata bul, "Oo, mi Tiina. Mi laa dii
ari ŋ nɛ ŋaa Kirisito, nii-la Wia si liisa, a ŋaa
Wia Bie maa, nii-la si maga duu kɔ dunia deeŋ."
28 Maata si bul wiaa deeŋba dɛrɛ, u miira juu
dia a luɔra yirɛ u ŋaana Mɛɛri, a muŋso a bula
pu a bul, "Mɛɛri, la kuhiaŋ kɔ nɛ aa yiriŋ."
29 Mɛɛri si nii ŋii, u sii lima a lii duu chemu.
30 Bua-la lɛ di Yesu ha bi taŋ-la tuɔŋ jua, u ha
hɛ lee-la Maata si chemu nɛ.
31 Ju̱u timma-la ari Mɛɛri fa si hɛ dia lɛ baa
nyagu, ba na Mɛɛri duu sii lima. Ba si na ŋii, ba
sii to u hariŋ, bɛɛ wiaa ba fa biina duu chɛ duu
mu yel nɛ lee-la ba fa si hugi u dibaala.
32 Mɛɛri si yi lee-la Yesu fa si hɛ a nau, u tuu
tel u naasiŋ lɛ aŋ bul, "Mi Tiina, di ŋ nɛ fa hɛ
daha, mi dibaala fa bi jaŋ suu."
33 Yesu si na Mɛɛri ari Ju̱u timma-la síi to u
hariŋ kɔ di baa yel, u tuɔŋ faasa chei. U yaraa

ma faasa vɛŋ.
34 Ŋii nɛ u piɛsɛba a bul, “Nii lɛ nɛ ma hugu?”
Ba bula pu, “La Tiina, ku na lee-la.”
35 Ba si bul ŋii, Yesu yel.
36 Ŋii nɛ J̱uu timma-la bul, “Má bee na u si
chou ŋii.”
37 Dɔŋsuŋ ma piɛsɛ a bul, “Ka u nɛ suri
nyulimaa siaa ŋii, u saa fa bi jaŋ wuo ŋaa di
Lazɔrɔs sí suu?”
38 Ba si bul ŋii, Yesu yaraa bira vɛŋ. Ŋii nɛ ba
mu yi bua-la leriŋ. Bua-la fa hɛ buŋ lɛ nɛ. Ba
joŋ tabiiŋ tɔ niiŋ.
39 Ŋii nɛ Yesu bul di ba suri tabii-la bua-la
niiŋ. Ŋii nɛ Maata, baal-la si suba dihaala dɔŋɔ,
bula pu, “Mi Tiina, u si suba, u tapulaa banɛsɛ
nɛ jiniŋ. Ŋla uu suɔru.”
40 Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, “Mi bi bula piŋ
ari ŋ nɛ laa mi wiaa dii, ŋ jaŋ na ŋii Wia si kɛŋ
doluŋ?”
41 Ŋii nɛ ba kɛŋ tabii-la suri. Yesu wula beŋ
wia nyuŋ aŋ bul, “Mi Nyimma, mii lɔlluŋ ari ŋ
si jegile nii mi teeŋ.
42 Mi jima ari ŋŋ jegili mi teeŋ nɛ bua-na kala
lɛ. Ama mi bul wiiŋ deeŋ a tiŋ nialiŋ si hɛ daha
wiaa nɛ, di ba wuo laa dii ari ŋ nɛ tiŋmi.”
43 Yesu si bul ŋii dɛrɛ, ŋii nɛ u faasa bul,
“Lazɔrɔs, ku lii!”
44 U si bul ŋii, baal-la si suba sii ku lii. U si ku
lii, gɛri-kɔsumɔɔ nɛ fa vɔɔ u naasiŋ ari u nisaa
kala. Gɛriŋ dɔŋɔ ma tɔ u siaa. Ŋii nɛ Yesu bula
pi nialiŋ a bul, “Má kɛnu puro ta duu viiri.” Ba
kɛnu puri.

Ba vuura di ba kpu Yesu
Mat. 26.1-5; Maak 14.1-2; Luuk 22.1-2

45 Ju̱u timma-la fa si kɔ di ba chuɔlɛ Mɛɛri, a
to u hariŋ mu a na wii-la Yesu si ŋaa, ba tuɔŋ
niaa yuga a laa u wiaa dii.
46 Ka dɔŋsuŋ ma miira mu bula pi Farisii
tiŋŋaa wii-la Yesu si ŋaa.
47 Ŋii nɛ Farisii timma-la ari nialiŋ si kpu
pusuŋ pipi Wia kuhiasiŋ ari niaa dɔŋsuŋ hilimi
a hɔnɔ vuurɛ a bul, "Bɛɛ nɛ la jaŋ ŋaa? Má na
wu-magila-la kala baala deeŋ síi ŋaa nɛ.
48 Di la nɛ leŋe duu ŋiŋaa wiaa deeŋba,
nuu-kala jaŋ laa u wiaa dii. Ŋii hariŋ Rom
tiŋteeŋ niaa jaŋ kɔ a kɛŋ la Wia-dia ari la
tiŋteeŋ kala kaa laa."
49 Ju̱u nihiasi-la tuɔŋ dɔŋɔ nɛ ba faa yirɛ
Kayafas. Jina-la lɛ u nɛ fa ŋaa nialiŋ si kpu
pusuŋ pipi Wia kuhiaŋ. Ŋii nɛ u bul, "Ma bi wii
jiŋ.
50 Ma bi jiŋ di ni-bala nɛ laa tiŋteeŋ niaa kala
nyuŋ suu, u nɛ kpia la tiŋteeŋ niaa kala si suba,
koo ma bi wiiŋ deeŋ jiŋ?"
51 U si bul ŋii, u bi naga u titia doluŋ lɛ nɛ u
bul ŋii, ama u si ŋaa nialiŋ si kpu pusuŋ pipi
Wia kuhiaŋ jina-la, ŋii nɛ tii u wuo bul wiaa,
Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ, ari Yesu jaŋ laa tiŋteeŋ
niaa kala nyuŋ suu,
52 tiŋteeŋ deeŋ niaa ma duŋduŋa wiaa dee,
ama duu wuo pɛ kɛsɛ Wia biiri-la si pisa hɛ
leree dɔŋsuŋ maa a hɛ dɔŋɔ lɛ.
53 A chiŋ tapulii-la a kaa mu Ju̱u tiŋŋaa
kuhiasi-la vuurɛ ŋii ba si jaŋ to kpu Yesu.

54 Ŋii wiaa Yesu bira bi chaasaa gɔllɛ kpilii
Ju̱u tiŋŋaa tuɔŋ. U lii dimɛ a mu lee kubala baa
yirɛ Ɛfirim a kpagɛ giri-bine tuɔŋ. Ba di u
haritooroo hɛ dimɛ.
55 Bua-la lɛ di Ju̱u tiŋŋaa diisiŋ kieliŋ gbiele-la
kpaga. Ŋii nɛ Ju̱u tiŋŋaa yuga a lii ba jasiŋ lɛ a
mu Jerusalɛm, di ba piisɛ ba disinniŋ ta, aŋ ka
di gbiele-la-na yi.
56 Ŋii nɛ ba bee chichɛ Yesu gbiele-la tuɔŋ. Ba
si hɔŋ Wia-dia tuɔŋ, ŋii nɛ ba pipiɛsɛ dɔŋɔ, "Ma
biina u jaŋ kɔ gbiele-la koo, u bi jaŋ kɔ?"
57 Bua-la lɛ, di nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia
kuhiasiŋ ari Farisii tiŋŋaa pa niiŋ, di nuu-kala
nɛ jiŋ Yesu si hɛ lee-la, duu dagɛ, di ba wuo
kɛnu.

12

Mɛɛri ŋaa nuuŋ tisɛ Yesu naasiŋ
Mat. 26.6-13; Maak 14.3-9

1 Lɛɛlɛ u ka tapulaa balidu nɛ, ka di Ju̱u
tiŋŋaa diisiŋ kieliŋ gbiele-la-na yi. Ŋii nɛ Yesu
sii mu Bɛtani, lee-la Lazɔrɔs si hɛ, baal-la u fa si
chisa suuŋ lɛ.
2 Ŋii nɛ u juu Lazɔrɔs dia. Ba ŋaa kudiilee di
ba huɔru. Ŋii nɛ Lazɔrɔs ari niaa dɔŋsuŋ pɛ
Yesu lɛ di ba dii kudiile-la. Maata nɛ fa kɛŋ
kudiile-la gɔllɔɔ kpaa.
3 Ŋii nɛ Mɛɛri joŋ nuuŋ ari loŋ. U suɔra sima.
U yalliŋ ma hɛyɛ. Ŋii nɛ u joŋo bisa hɛ Yesu
naasiŋ lɛ, a kɛŋ u nyu-punaa kaa tiikɛ. Nuu-la
suɔra su̱ dia-la kala.

4 Di Yesu haritooroo dɔŋɔ baa yirɛ Judas
Isikarɔt, duu fa hɛ dimɛ, nii-la fa si jaŋ joŋ Yesu
yallɛ. Ŋii nɛ u bul,
5 "Bɛɛ nɛ tii ba bi nuuŋ deeŋ joŋo yallɛ siidi
bui balia, a joŋ moribie-la pi summoo?"
6 U si bul ŋii, u bi naga duu cho summo-la nɛ
tii, ama u fa ŋaa gaaru nɛ. U nɛ faa kori ba
moribiee a yie liliisɛ moribie-la si hɛ dimɛ.
7 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, "Má leŋ haal-la.
Má leŋ duu ŋaa ŋii a gbɛrɛ tapulii-la ba si jaŋ
hugimi.
8 Ma di summoo jaŋ hɛ dimɛ bua-na kala lɛ.
Ama la di ma bi jaŋ hɛ dimɛ deeŋ deeŋ."

9 Niaa yuga Ju̱u timma-la tuɔŋ a nii di Yesu hɛ
Bɛtani lɛ, a sii mu dimɛ. Yesu duŋduŋa wiaa
dee ba mu dimɛ. Ba mua ka di ba pɛ na
Lazɔrɔs, nii-la u fa si chisa suuŋ lɛ nɛ.
10 Ŋii nɛ nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia
kuhiasiŋ vuurɛ di ba kpu Lazɔrɔs maa.
11 A tiŋ Yesu si chisɛ Lazɔrɔs suuŋ lɛ wiaa Ju̱u
tiŋŋaa yuga a via ba nihiasiŋ niiŋ, aŋ laa Yesu
wiaa dii.

Ba zil Yesu kaa juu Jerusalɛm
Mat. 21.1-11; Maak 11.1-11; Luuk 19.28-40

12 Taŋ si pula, ni-daŋ-la si kɔ diisiŋ kieliŋ
gbiele-la nii ari Yesu ka kɔ Jerusalɛm nɛ.
13 Ŋii nɛ ba kala kaarɛ abɛɛ pipaariŋ a kaa
mu di ba chemu, a faasa ŋaa goŋ a bubul,
"Tabarikala. Wia jaŋ pɛ nii-la síi kɔ la Tiina
Wia doluŋ lɛ. U nɛ ŋaa la Iziral tiŋŋaa kuoro."

14 Ba síi ŋaa ŋii, ŋii nɛ Yesu na kaku-bie a hɔŋ
u nyuŋ. Ba fa ŋmuŋsɛ ŋii nɛ Wia teniŋ tuɔŋ a
bul,
15 “Ma nialiŋ sí hɛ Zaayɔŋ lɛ, ma sí fawulluŋ fá.
Ma kuoro níi kɔ ma teeŋ a jil kaku-bie.”
16 Yesu haritooroo fa bi wii-la bubuɔŋ jiŋ, ama
Yesu si suba aŋ sii suuŋ lɛ a laa yiriŋ ŋii, bua-la
lɛ nɛ ba liisi ari wialiŋ ba si ŋmuŋsa a tigɛu lɛ
nɛ, ba sɛnɛ ŋaau lɛ ŋii.
17 Ni-daŋ-la fa si hɛ dimɛ a na Yesu duu yirɛ
Lazɔrɔs u sii a lii suuŋ bua lɛ, ŋii nɛ baa bul
wii-la.
18 Ni-daŋ-la si nia ari Yesu ŋaa wu-magiliŋ
deeŋ, ba kala lii di ba chemu.
19 Ŋii nɛ Farisii timma-la bula pi dɔŋɔ a bul, “La
bi wii-kala wuo ŋiŋaa. Má bee na, dunia niaa
kala níi to u hariŋ ŋii.”

Yesu bul u suuŋ wiaa

20 Nialiŋ si lii Giriis tiŋteeŋ dɔŋsuŋ ma fa hɛ
nialiŋ si mu Jerusalɛm di ba chuɔlɛ Wia
gbiele-la lɛ tuɔŋ nɛ.
21 Ŋii nɛ niaa deeŋba mu Filip teeŋ. Filip fa lii
Bɛtisaada nɛ, Galilii tiŋteeŋ. Ba bula pi Filip ari
baa chɛ di ba na Yesu nɛ.
22 Filip ma mu bula pi Aŋduru. Ŋii nɛ ba
balia-la mu bula pi Yesu.
23 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Bua-la lɛɛlɛ
kpaga nɛ di mi-na Nuhuobiine Bie laa yiriŋ.
24 Wutitii nɛ mi bulaa pima, di ŋ nɛ joŋ
mii-biiŋ du̱u, u yie pua nɛ tiŋteeŋ, aŋ nyu, a hɛ
mii-biee yugɛ. Di ŋ nɛ bi joŋo du̱u tiŋteeŋ duu
pua, u bi jaŋ kɛŋ biee.

25 U si nagɛ ŋii mii-biiŋ ŋ si joŋo du̱u lɛ, ŋii
titia nɛ u nagɛ nuhuobiine ma lɛ. Nii-la kala síi
chɛ duu laa u miisiŋ, u jaŋ via u miisiŋ ta, ama
nii-la kala si via u miisiŋ ta dunia deeŋ lɛ, u
tiina jaŋ kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ.
26 Nii-la kala si cho duu tima pipimi, see tiina
to mi hariŋ. Lee-la kala mi si hɛ, u tiina ma jaŋ
hɛ dimɛ. Di nuu-kala nɛ tima pipimi, mi
Nyimma jaŋ zil u tiina.

27-28 Lɛɛlɛ mi tuɔŋ bi di-bala pina. Bɛɛ nɛ saa
mi jaŋ bul? Mi saa bul di mi Nyimma sí leŋe di
wialiŋ kala si jaŋ ŋaami lɛ ŋaa koo? Ai, mi bi
jaŋ wuo bul ŋii. Wiaa deeŋba si jaŋ ŋaami lɛ
wiaa nɛ tii mi kɔ dunia. Mi Nyimma, leŋ di niaa
yirɛ ŋ yiriŋ." Ŋii nɛ nuu yiikoro lii wia nyuŋ a
bul, "Mi paala laa yiriŋ nɛ. Mi saa jaŋ bira leŋ
di niaa yirɛ mi yiriŋ."
29 Ni-daŋ-la si chiŋ dimɛ a nii nii-la yiikoro,
dɔŋsuŋ si di taŋ nɛ dɔmɔ. Dɔŋsuŋ ma si di Wia
tiŋdaaru nɛ bul wiaa pu.
30 Ŋii nɛ Yesu bula piba, "Ma wiaa nɛ tii
yiikoro deeŋ bul ŋii, mi wiaa dee.
31 Bua-la lɛ Wia si jaŋ dii dunia niaa sariya
yie nɛ. Bua deeŋ lɛ nɛ u ma jaŋ kiri Sitaani ta,
nii-la si ŋaa dunia niaa kuoro.
32 Ama di ba nɛ kpaasɛmi daa-gɛsɛɛ nyuŋ, mi
jaŋ ŋaa di niaa kala kɔ mi teeŋ."
33 U si bul wiiŋ deeŋ, u bula dagɛ suu-la yiri u
si jaŋ suu nɛ.
34 Ŋii nɛ nialiŋ bul, "Ba dagɛla ari ba ŋmuŋsɛ
Wia teniŋ tuɔŋ a bul di Kirisito, nii-la Wia si
liisa, bi jaŋ suu, duu jaŋ hɛ dimɛ deeŋ deeŋ. Ɛɛ

nɛ saa ŋ bul di ba jaŋ kɛŋ Nuhuobiine Bie a
kpaasɛ daa-gɛsɛɛ nyuŋ? Kubɛɛ nɛ saa
Nuhuobiine Bie deeŋ wiaa ŋ síi bul?”
35 Ŋii nɛ Yesu bula pi nialiŋ a bul, “Puluŋ-la si
hɛ ma teeŋ, u bi jaŋ dieni. Puluŋ-la ha si hɛ
dimɛ ŋii, má vɛŋ puluŋ-la lɛ, di birimiŋ síma tɔ.
Nii-la síi vɛŋ birimiŋ tuɔŋ bi jiŋ lee-la u síi mu.
36 Puluŋ-la si hɛ ma teeŋ ŋii, má laa u wiaa
dii. Di ma nɛ ŋaa ŋii, ma ma jaŋ kɛŋ pulumuŋ
a ma chaanɛ.”

Yesu si bul wiaa deeŋba dɛrɛ, u lii a kɛŋ u
titia faa di ba síu na.
37 U si ŋaa wu-magila-la kala ba na, ari ŋii
kala, ba ha bi u wiaa laa dii.
38 Ba si bi u wiaa laa dii ŋii, ŋii leŋe wialiŋ
nii-la fa síi bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ
baa yirɛ Azaaya si bula ŋaa wutitii nɛ. U fa
bula,

“Nuu-kala bi wialiŋ la si bula piba laa dii.
Nuu-kala ma bi la Tiina Wia doluŋ na.”

39 Ba sɛnɛ bi Wia wiaa wuo laa dii. Ŋla nɛ
Azaaya bira bul a tigɛba lɛ.
40 U si,

“Wia tɔ ba siaa nɛ
aŋ nyirɛ ba tuɔŋ,
di ba siaa sí kuŋ-kala wuo na,
di ba sí wiaa bubuɔsaa ma wuo jiŋ.
Di ŋii dee, ba fa jaŋ kɔ Wia teeŋ duu pullɛ
ba tuɔŋ, di ba birima tutou.”

41 Azaaya fa na Kirisito fa si jaŋ kɛŋ doluŋ, ŋii
nɛ tii u bul ŋii.
42 Ari ŋii ma kala J̱uu tiŋŋaa kuhiasiŋ yuga a
laa Yesu wiaa dii, ama a tiŋ Farisii tiŋŋaa wiaa

fawulluŋ fa kɛŋba. Ba bi wuo chaasa bul ari ba
laa u wiaa dii, di ŋii dee, ba fa jaŋ kiriba
Wii-chuɔlɛ dia lɛ.
43 Ba fa cho di niaa nɛ bibɛsɛba lɛ a kii Wia si
bɛsɛba lɛ.
44 Ŋii nɛ Yesu faasa bul, "Nii-la kala si laa mi
wiaa dii, u ma laa nii-la si tiŋmi wiaa dii nɛ. Mi
duŋduŋa wiaa dee u laa dii.
45 Nii-la kala si nami, u ma na nii-la si tiŋmi
nɛ.
46 Mi ku tuu dunia di mi ŋaa dunia pulumuŋ
nɛ a chaanɛ. Nii-la kala si laa mi wiaa dii bira
bi jaŋ hɛ birimiŋ tuɔŋ.
47 Nii-la kala si nii mi wu-bulaa aŋ bi baa to,
mi bi u tiina sariya ka dii, bɛɛ wiaa mi bi kɔ di
mi dii dunia niaa sariya. Mi kɔ di mi laa dunia
niaa ta nɛ.
48 Wialiŋ mi si bula pima nɛ jaŋ dii tiina si bi
mi wiaa laa dii sariya chɛɛ-la dunia si jaŋ dɛrɛ.
49 Wialiŋ mi si bula, mi titia doluŋ lɛ dee mi
bul. Mi Nyimma-la si tiŋmi, u titia nɛ dagɛmi
wialiŋ mi síi bul.
50 Mi jima ari wialiŋ u síi dagu jaŋ pi nialiŋ síi
toba miisi-la si bi dɛrɛ. Ŋii wiaa, wialiŋ kala mi
síi bul ŋaa mi Nyimma nɛ dagɛmi."

13

Yesu sɔŋ u haritooroo naasiŋ

1 Lɛɛlɛ u ka tapulii kubala nɛ, ka di J̱u̱u
tiŋŋaa diisiŋ kieliŋ gbiele-la yi. Bua deeŋ lɛ
Yesu jiŋ ari u jaŋ leŋ dunia deeŋ aŋ mu u
Nyimma teeŋ. U cho nialiŋ síi to u hariŋ nɛ

dunia deeŋ lɛ. Bua deeŋ lɛ saa dagɛ ari u cho u
haritooroo nɛ a mu kieli.
2 Tapulii-la didaaniŋ Yesu ari u haritooroo hɔŋ
di ba dii kudiilee. Bua deeŋ lɛ di Sitaani ku juu
Saamɔŋ bie Judas Isikarɔt duu joŋ Yesu yallɛ.
3 Yesu fa jima ari u nɛ lii Wia teeŋ nɛ. U si lii
Wia teeŋ ŋii, u jaŋ bira miira mu u teeŋ. U bira
jima ari u Nyimma fa joŋ kuŋ-kala doluŋ nɛ a
hɛ u nisiŋ lɛ.
4 Ŋii nɛ Yesu sii kudiile-la nyuŋ, a wuri u
gɛri-baliŋ bil, aŋ joŋ pɔpɔ vɔɔ u tiŋa,
5 a ŋaa liiŋ hɛ taasi-gbaŋa lɛ, a suomo susɔŋ u
haritooro-la naasiŋ a kɛŋ pɔpɔ-la titiikɛ.
6 U si ku yi Saamɔŋ Piita lɛ, ŋii nɛ Piita piɛsu
a bul, "Mi Tiina, ŋŋ chɛ di ŋ nɛ sɔŋ mi naasiŋ?"
7 Ŋii nɛ Yesu bula pu, "Bua deeŋ lɛ ŋ bi jiŋ
wii-la mi síi ŋaa, ama u hariŋ lɛ ŋ jaŋ jiŋ u
bubuɔŋ."
8 Ŋii nɛ Piita bira bula pu a bul, "Ŋ bi jaŋ sɔŋ
mi-na naasiŋ da." Ŋii nɛ Yesu ma bul, "Di mi nɛ
bi ŋ naasiŋ sɔmɔ, ŋ bira bi mi haritooru ŋaa."
9 Ŋii nɛ Piita bira bul, "Mi Tiina, di ŋii-na nɛ,
sí mi naasiŋ duŋduŋa sɔŋ, sɔŋ mi nyuŋ ari mi
nisaa maa."
10 Ŋii nɛ Yesu bul, "Nii-la kala si fo liiŋ, u
yaraa kala zɔmɔ nɛ, u saa bira bi maga duu fo
liiŋ, [see duu sɔŋ u naasiŋ duŋduŋa.] Ma kala
saa bi disinniŋ kɛnɛ, ama ni-bala duŋduŋa nɛ
kɛŋ disinniŋ ma tuɔŋ."
11 Yesu paala jiŋ nii-la síi chɛ duu joŋu yallɛ
nɛ. Ŋii nɛ tii u bul di ba kala tuɔŋ dee bi pulla
ŋii.
12 Yesu si sɔŋ u haritooro-la naasiŋ dɛrɛ, u

bira joŋ u gɛriŋ laalɛ a bira mu hɔŋ u di-hɔnuŋ,
ŋii nɛ aŋ piɛsɛba a bul, “Ma jiŋ wii-la mi si
ŋaama lɛ bubuɔŋ nɛɛ?
13 Ma kɛŋmi kaa yirɛ ma kuhiaŋ ari ma Tiina.
U saa kɛŋ woŋbiiŋ nɛ di ma yirɛmi ŋii, bɛɛ
wiaa mi nɛ sɛnɛ ŋii.
14 Mi si ŋaa ma Tiina ari ma kuhiaŋ aŋ sɔŋ
ma naasiŋ, u maga di ma saa sɔŋ ma dɔŋsuŋ
tiŋŋaa naasiŋ.
15 Mi laa sipaaŋ ŋaama-na nɛ, di ma saa wuo
ŋiŋaa ŋii dɔŋɔ lɛ.
16 Wutitii nɛ mi bulaa pima, tiŋtinnu kala bi u
kuhiaŋ kii, nii-la ma ba si tima, u ma bi nii-la si
timu kii.
17 Ma lɛɛlɛ si jiŋ wiaa deeŋba ŋii, di ma níi
ŋaaba, ma tuɔŋ jaŋ tɔrɛ.
18 Ma kala dee mi bul ari ma tuɔŋ jaŋ tɔrɛ. Mi
jiŋ nialiŋ mi si liisa nɛ. Wii-la ba si ŋmuŋsa
Wia teniŋ tuɔŋ sɛnɛ jaŋ ŋaa wutitii. Ba bula ari
la di nii-la kala si pɛ dɔŋɔ lɛ dii kudiilee nɛ jaŋ
miira gollimi lɛ.
19 Mi bul wiiŋ deeŋ pipima nɛ, ka duu-na ŋaa,
di ŋii nɛ sɛnɛ kɔ duu ŋaa, ma jaŋ laa mi wiaa
dii ari mi nɛ ŋaa Kirisito, nii-la wiaa ba si
ŋmuŋsa.
20 Wutitii nɛ mi bulaa pima, nii-la kala si kɛŋ
nii-la mi si tima woruŋ, u tiina kɛŋ mi ma
woruŋ nɛ. Nii-la ma kala si kɛŋmi woruŋ, u
tiina ma kɛŋ nii-la si tiŋmi woruŋ nɛ.”

Yesu bula ari ba jaŋ joŋu yallɛ.

Mat. 26.20-25; Maak 14.17-21; Luuk 22.21-23

21 Yesu si bul wiaa deeŋba dɛrɛ, u tuɔŋ bi
di-bala pina. Ŋii nɛ u chaasa bul, “Wutitii nɛ mi
bulaa pima, ma dɔŋɔ nɛ jaŋ joŋmi yallɛ.”
22 Ŋii nɛ u haritooro-la miira didaasɛ dɔŋɔ.
Ba bi jiŋ tiina u síi dagu.
23 Yesu haritooro-la tuɔŋ nii-la u fa si cho nɛ
fa hɔnɔ kpagu.
24 Ŋii nɛ Saamɔŋ Piita lɔgɛ u haritooro-la
dɔŋɔ duu piɛsɛ Yesu-na di kubɛɛ nɛ u didagɛ?
25 Ŋii nɛ haritooro-la fa si kpagɛ Yesu wasa
suusa mu yi Yesu a piɛsu a bul, “Mi Tiina, kubɛɛ
nɛ?”
26 Ŋii nɛ Yesu bul, “Mi si jaŋ joŋ boroboro yuu
disiŋ a pi nii-la, u nɛ ŋii.” Ŋii nɛ u joŋ
boroboro-la a yuu disiŋ a joŋo pi Judas, nii-la si
ŋaa Saamɔŋ Isikarɔt bie.
27 Judas si yia laa boroboro-la dɛrɛ, Sitaani ku
juu-u. Ŋii nɛ Yesu bula pu, “Wii-la ŋ síi chɛ di ŋ
ŋaa, ŋaau lima lima.”
28 Nialiŋ dɔŋsuŋ kala fa síi dii kudiile-la, ba bi
jiŋ wii-la kala u fa si bula bubuɔŋ.
29 Judas fa síi kori ba moribiee ŋii, Yesu
haritooro-la dɔŋsuŋ fa biina ari Yesu faa chɛ
duu mu yɔɔ kialiŋ ba síi chɛ di ba dii nɛ
gbiele-la lɛ, koo duu joŋ kuŋ nɛ a pi summoo.
30 Judas si laa boroboro-la dɛrɛ, u guu sii a lii
lima lima. Bua-la lɛ titaŋ nɛ.

Yesu bil ni̱i-falii nɛ a pi niaa

31 Judas si lia, ŋii nɛ Yesu bul di niaa jaŋ na
u-na Nuhuobiine Bie doluŋ si magɛ ŋii. Niaa
ma jaŋ tou lɛ nɛ a na ŋii Wia si kɛŋ doluŋ.

32 Ŋii nɛ Yesu bira bul, “Mi si jaŋ dagɛ Wia
doluŋ si magɛ ŋii, ŋii nɛ Wia ma jaŋ dagɛ mi-na
Nuhuobiine Bie doluŋ si magɛ ŋii. U jaŋ ŋaa ŋii
lima.
33 Mi biiriŋ, mi bira bi jaŋ hɛ ma teeŋ dieni.
Ma jaŋ bee chɛmi. Ama mi si bul ŋii a pi Ju̱u
tiŋŋaa, mi jaŋ bul ŋii a pima maa. Lee-la mi si
jaŋ mu, ma bi jaŋ wuo mu dimɛ.
34 Ni̱i-falii nɛ mi bilee pima. U nɛ ŋla: Ma
jima ari mi choma nɛ woruŋ. Má cho dɔŋɔ ari
mi si choma ŋii.
35 Di ma nɛ cho dɔŋɔ, ŋii lɛ nɛ niaa kala jaŋ to
jiŋ ari ma sɛnɛ ŋaa mi haritooroo nɛ.”

Yesu bula pi Piita ari u jaŋ bul u buu jiŋ
Mat. 26.31-35; Maak 14.27-31; Luuk 22.31-34

36 Ŋii nɛ Saamɔŋ Piita piɛsɛ Yesu a bul, “Mi
Tiina, nii nɛ ŋ mumu?” Ŋii nɛ Yesu ma bula pu
a bul, “Lee-la mi si jaŋ mu, ŋ bi jaŋ wuo to mu,
ama u hariŋ nɛ ŋ jaŋ wuo to.”
37 Ŋii nɛ Piita bira piɛsu a bul, “Mi Tiina, bɛɛ
nɛ tii mi bi jaŋ wuo to ŋ hariŋ lɛɛlɛ? Mi paala
ŋaa siri di mi joŋ mi miisiŋ yɔɔ suuŋ nɛ ŋ
wiaa.”
38 Ŋii nɛ Yesu piɛsu a bul, “Ŋ sɛnɛ ŋaa siri di
ŋ joŋ ŋ miisiŋ yɔɔ suuŋ nɛ mi wiaa? Wutitii nɛ
mi bulaa piŋ, ka di ji-bele-na yel, ŋ jaŋ bul
naaŋsiiŋ butori ari ŋ bimi jiŋ.”

14

Yesu si u nɛ ŋaa woŋbii-la síi mu Wia teeŋ

1 Ŋii nɛ Yesu si, “Ma sí leŋe di ma tuɔŋ
vugimɛ. Má laa Wia wiaa dii a laa mi ma wiaa
dii.
2 Mi Nyimma jaŋ lɛ diisiŋ yuga hɛ dimɛ. Di ŋii
fa dee, mi bi jaŋ bula pima ari mi jaŋ mu wasɛ
leriŋ a bilma lɛ.
3 Di mi nɛ mua a wasɛ lee-la bilma lɛ dɛrɛ, mi
jaŋ bira kɔ a kɛŋma kaa mu mi teeŋ Wia-jaŋ lɛ,
di la kala hɛ di-bala.
4 Lee-la ma mi si jaŋ mu, ma jiŋ woŋbiiŋ nɛ.”
5 Ŋii nɛ Tɔmas bula pu a bul, “La Tiina, la bi
jiŋ lee-la ŋ síi mu, ɛɛ nɛ la jaŋ wuo ŋaa jiŋ u
woŋbiiŋ?”
6 Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, “Mi nɛ ŋaa
woŋbiiŋ aa mu Wia-jaŋ. Mi nɛ bira Wutitii
Tiina maa, a biraa pi niaa ma miisiŋ. Nuu-kala
bi mi Nyimma teeŋ wuo mu, see duu tomi lɛ.
7 Di ma nɛ jiŋmi, ma jiŋ mi Nyimma ma nɛ. A
lii jiniŋ saa ma paala jimu nɛ a nau maa.”

8 Ŋii nɛ Filip bula pu a bul, “Mi Tiina, dagɛla
la Nyimma, wii-la kala la síi chɛ nɛ ŋii.”
9 Ŋii nɛ Yesu piɛsu a bul, “Filip, la di ŋ hɛ
dimɛ a dieni ŋii, ka ŋ ha bimi jiŋŋ? Nii-la kala
si nami, u na mi Nyimma ma nɛ. Bɛɛ nɛ saa tii
ŋ bul di mi dagɛma mi Nyimma?
10 Ŋ bi laa dii ari mi hɛ mi Nyimma lɛ nɛ, mi
Nyimma ma hɛmi lɛɛ? Wialiŋ kala mi si yie
bulaa pima, mi titia doluŋ lɛ dee mii bul. Wialiŋ
ma mi síi ŋaa, mi Nyimma hɛmi lɛ níi ŋaa ŋii.
11 Má laa dii ari mi hɛ mi Nyimma lɛ nɛ, mi
Nyimma ma hɛmi lɛ. Di ma nɛ bi ŋii wuo laa
dii, má laa dii a tiŋ wialiŋ mi síi ŋaa wiaa.

12 Wutitii nɛ mi bulaa pima, nii-la kala si laa
mi wiaa dii, u jaŋ wuo ŋiŋaa wialiŋ mi síi ŋaa.
U jaŋ paala wuo ŋaa kii wialiŋ mi síi ŋaa, bɛɛ
wiaa mi jaŋ miira mu mi Nyimma teeŋ.
13 Kuŋ-na kala ma si piɛsɛ chichɛ mi doluŋ lɛ,
mi jaŋ joŋo pima. Mi jaŋ ŋaa ŋii di niaa wuo
tomi lɛ a na mi Nyimma si kɛŋ doluŋ ŋii, a yirɛ
u yiriŋ.
14 Di ma níi chɛ kuŋ-kala mi doluŋ lɛ, mi jaŋ
ŋaa pima."

Yesu bula ari u jaŋ joŋ Wia Diŋ-zɔŋ-la a hɛ niaa lɛ

15 Ŋii nɛ Yesu bira bul, "Di ma nɛ chomi, ma
jaŋ tuto mi niiŋ wiaa.
16 Di ma níi ŋaa ŋii, mi jaŋ sul mi Nyimma
duu joŋ u Diŋ-zɔŋ-la pima, duu pipɛma lɛ. U
jaŋ hɛ ma teeŋ a kaa mu wuu.
17 U jaŋ didagɛma wutitii. Dunia niaa buu jiŋ.
Ba bi jaŋ wuo nau, ŋii nɛ tii u bi jaŋ wuo hɛba
lɛ. Ama ma-na jimu nɛ. U hɛ ma teeŋ nɛ. U saa
jaŋ hɛma lɛ.
18 Mi bi jaŋ leŋ ma duŋduŋa ta, mi jaŋ miira
kɔ ma teeŋ.
19 U ka mua dunia niaa bira bi jaŋ nami, ama
ma-na jaŋ nami. Mi si jaŋ kɛŋ miisiŋ ŋii, ma ma
jaŋ kɛŋ miisiŋ.
20 Tapulii-la Wia si jaŋ joŋ u Diŋ-zɔŋ-la hɛma
lɛ nɛ, ma jaŋ jiŋ ari mi hɛ mi Nyimma lɛ nɛ, ma
ma hɛmi lɛ, mi ma hɛma lɛ.
21 Nii-la kala si nii mi niiŋ wiaa aa toba, u
tiina nɛ chomi. Mi Nyimma ma saa jaŋ cho

nii-la si chomi. Mi ma jaŋ cho tiina a kɛŋ mi
titia kaa dagu.”
22 Ŋii nɛ Judas bul (nii-la ba síi yirɛ Isikarɔt
dee), “Mi Tiina, ɛɛ nɛ ŋ jaŋ ŋaa a kɛŋ ŋ titia
dagɛla, aŋ bi ŋ titia kaa dagɛ dunia niaa?”
23 Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, “Nii-la kala si
chomi, u jaŋ tuto mi niiŋ wiaa. U si ŋaa ŋii, mi
Nyimma ma jaŋ chou. La di mi Nyimma kala
ma jaŋ ku hɛu lɛ.
24 Nii-la si bimi cho, u bi mi niiŋ wiaa ka to.
Wialiŋ ma si nii saa, mi titia dee bi bul. Ama mi
Nyimma-la si tiŋmi nɛ dagɛmi mii bul.

25 Mi ha hɛ ma teeŋ nɛ, ŋii nɛ mi bul wiaa
deeŋba pipima.
26 Ama mi Nyimma jaŋ joŋ u Diŋ-zɔŋ-la duu
ku tuu a hɛma lɛ mi doluŋ lɛ. U jaŋ pɛma lɛ a
wuo dagɛma wii-kala, a leŋ di ma liisi wialiŋ
kala mi si bula pima.
27 Mi síi mu ŋii, mi jaŋ leŋ di ma hɔŋ ari
yarifiɛlaa di ma tuɔŋ tɔrɛ. Yarifiɛla-la mi si
pima, u bi naga yarifiɛla-la dunia niaa si kɛnɛ
nɛ. Ma sí leŋe di ma tuɔbiinaa vugimɛ, a bira sí
leŋe di fawulluŋ ma kɛŋma.
28 Ma nia ari mi si bula pima ari mi jaŋ miira
viiri aŋ bira miira kɔ ma teeŋ. Di ma nɛ fa
chomi, ma tuɔŋ fa jaŋ tɔrɛ ari mi si mu mi
Nyimma teeŋ, bɛɛ wiaa u nɛ kɛŋ doluŋ a kiimi.
29 Mi laa sipaaŋ bul wiaa deeŋba pipima nɛ,
ka di ba-na ŋaa, ma jaŋ laaba dii.
30 Mi bi jaŋ wuo bul wiaa ma teeŋ a dieni, bɛɛ
wiaa dunia kuoro ka kɔ nɛ. U bi dol kala kɛnɛ
mi lɛ.

31 Ama mii chɛ di dunia niaa jiŋ ari mi cho mi
Nyimma nɛ. Ŋii nɛ tii mi ŋiŋaa wialiŋ kala u si
si di mi ŋaa. Má leŋ di la lii. Má sii.”

15

Yesu nɛ ŋaa tii-titii-la ba síi yirɛ vaiŋ

1 Ŋii nɛ Yesu si, “Mi nagɛ tia-la titia ba síi yirɛ
vaiŋ nɛ. Ama mi nɛ tii-titii-la. Mi Nyimma ma
nagɛ nii-la síi beŋ tia-la nɛ.
2 Naakel-la kala si mɛrɛ tia-la lɛ aŋ bi nɛŋ, u
yie kere ta nɛ, naakel-la kala síi nɛŋ, u yie
buoro ta nɛ, ka di u wuo faasa nɛŋ woruŋ.
3 Ma tuɔŋ paala bira bi disinniŋ kɛnɛ a tiŋ
wialiŋ mi si bula pima.
4 Má mɛrɛmi lɛ di mi ma mɛrɛma lɛ. Tia
naakelee duŋduŋa bi jaŋ wuo nɛŋ, see di ba
mɛrɛ tia geŋtine lɛ. Ma ma bi jaŋ wuo tiŋ
tiŋtiŋ-zɔŋŋɔɔ, see di ma mɛrɛmi lɛ.”
5 Ŋii nɛ Yesu bira bul, “Mi nagɛ tia nɛ, ma ma
nagɛ tia-la naakelee. Nii-la kala si mɛrɛmi lɛ, mi
ma mɛrɛ tiina lɛ. Ŋii nɛ jaŋ wuo ŋaa duu tiŋ
tiŋtiŋ-zɔŋŋɔɔ woruŋ, a tiŋ bɛɛ wiaa di ma nɛ
bimi lɛ mɛrɛ, ma bi jaŋ wuo ŋaa wii-kala.
6 Di nuu nɛ bimi lɛ mɛrɛ, ba jaŋ joŋ tiina yuo
ta, a nagɛ ba si yie keri tia naakelee ta, ba hil.
Ba paaba a yuo hɛ nyiniŋ lɛ ba dii ŋii.
7 Di ma mɛrɛmi lɛ, mi niiŋ wiaa mi si bula
pima jaŋ hɛ ma tuɔŋ. Di ma nɛ ŋaa ŋii,
kuŋ-kala ma si piɛsɛmi chichɛ, mi jaŋ wuo ŋaa
pima.

[8] Di ma nɛ tiŋ tiŋtiŋ-zɔŋŋɔɔ woruŋ, ŋla nɛ mi
Nyimma yiriŋ jaŋ yirɛ. Ma jaŋ wuo dagɛ ŋii ari
ma ŋaa mi haritooroo nɛ.
[9] Mi choma ari mi Nyimma si chomi ŋii nɛ.
Ŋii wiaa, má mɛrɛmi lɛ di mi choma a kaa mu
wuu.
[10] Di ma níi to mi niiŋ wiaa, mi jaŋ choma a
kaa mu, ari mi síi to mi Nyimma niiŋ wiaa a
mɛrɛu lɛ u chomi ŋii.
[11] Mi bul wiaa deeŋba pima di ma wuo na
tuɔtɔru-la mi si joŋo pima. Ŋii nɛ ma tuɔŋ jaŋ
faasa tɔrɛ woruŋ a mu dɛrɛ.
[12] Mi choma nɛ woruŋ. Wii-la mi si bula pima
di maa ŋaa nɛ ŋla: Má cho dɔŋɔ ari mi si
choma ŋii.
[13] Di nuu nɛ ŋaa siri duu joŋ u miisiŋ yɔɔ
suuŋ u naŋdɔŋɔ wiaa, u chou nɛ woruŋ.
Nuu-kala bi nii-la cho magɛ nia deeŋ.
[14] Di ma níi ŋaa wialiŋ mi síi bula pima di
maa ŋaa, ma jaŋ ŋaa mi naŋdɔŋsuŋ.
[15] Mi bira bi jaŋ kɛŋma kaa yirɛ mi tiŋtinnaa,
bɛɛ wiaa tiŋtinna bi wii-la u kuhiaŋ síi ŋaa jiŋ.
Ama mi-na bul wialiŋ kala mi Nyimma si bula
pimi pima nɛ. Ŋii nɛ tii mi kɛŋmaa yirɛ mi
naŋdɔŋsuŋ.
[16] Ma dee bimi liisa, mi nɛ liisɛma. Mi liisɛma
di ma mu faasa ŋaa wu-zɔŋŋɔɔ nɛ, wu-zɔmɔ-la
si bi jaŋ lɛl. Di ma níi ŋaa ŋii, mi Nyimma jaŋ
pima kuŋ-kala ma si piɛsu chichɛ mi doluŋ lɛ.
[17] Wii-la mi si bula pima di maa ŋaa nɛ ŋla:
Má cho dɔŋɔ.

Yesu bul ŋii dunia niaa si jaŋ bɛrɛ ba di u

haritooroo

18 Di dunia niaa nɛ bɛrɛma, ma jiŋ ari ba laa
sipaaŋ bɛrɛmi nɛ.
19 Di ma nɛ fa ŋaa dunia niaa, dunia niaa fa
jaŋ choma woruŋ, ari ba si cho dɔŋɔ ŋii. Ma di
dunia niaa bi kubala ŋaa. Mi liisɛma dunia
niaa tuɔŋ nɛ. Ŋii nɛ tii ba bɛrɛma.
20 Mi laa sipaaŋ bula pima ari tiŋtinnu bi u
kuhiaŋ kii. Má liisi wiiŋ deeŋ. Ba si dɔgisɛmi
ŋii, ba jaŋ dɔgisɛma ma ŋii. Di ba nɛ fa sɛi mi
niiŋ wiaa, ba fa jaŋ sɛi ma ma niiŋ wiaa.
21 Ba jaŋ ŋaa wiaa deeŋba kala a tiŋ ma síi to
mi hariŋ wiaa. Ba si bi nii-la si tiŋmi jiŋ nɛ tii
baa ŋaa ŋii.
22 Di mi nɛ fa bi ku bul wiaa piba, ba si ŋaa
wu-bɔmɔ-la kala, mi fa bi jaŋ wuo bul di ba
chei wii-kala. Ama mi si folo ku bul wiaa piba,
ba bira bi jaŋ wuo bul ari ba bi wii-kala cheye.
23 Nii-la si bɛrɛmi, tiina bɛrɛ mi Nyimma ma
nɛ.
24 Wialiŋ kala mi si ŋaa, nuu-kala biba ŋaa.
Di mi nɛ fa biba ŋaa di ba na, ba fa bi jaŋ chei
wii-kala. Ama ba naba kala nɛ aŋ ha bɛrɛ la di
mi Nyimma kala.
25 Ba si bɛrɛmi ŋii, wialiŋ kala ba si ŋmuŋsa
Wia teniŋ tuɔŋ sɛnɛ ŋaa. Ŋla nɛ ba ŋmuŋsɛ,
'Mi bi wii-kala ŋaa chei, ka ba bɛrɛmi.'
26 Ama mi jaŋ leŋ di Wia Diŋ-zɔŋ-la lii mi
Nyimma teeŋ a ku tuu hɛma lɛ. U jaŋ pɛma lɛ a
dagɛma wutitii. U nɛ jaŋ bul mi wiaa pima.
27 Ma ma jaŋ bul mi wiaa pi niaa, bɛɛ wiaa mi
si suomo didagɛ niaa, la di ma kala níi to dɔŋɔ.

16

1 Mi bul wiaa deeŋba kala pipima di ma sí
hariŋ miiru nɛ.
2 Bua-la jaŋ yi di Ju̱u tiŋŋaa kirima ta
Wii-chuɔlɛ diisiŋ lɛ. Bua ma dɔŋ jaŋ yi di niaa
kpuma aŋ biinɛ di baa to Wia woŋbiiŋ nɛ ŋii.
3 Ba jaŋ ŋaa wiaa deeŋba kala a tiŋ ba sí bi
mi Nyimma jiŋ, a bimi ma jiŋ.
4 Mi bul wiaa deeŋba kala pipima di bua-la nɛ
ku yi di wiaa deeŋba ŋiŋaa, ma jaŋ liisi ari mi
bula pima.

Wia Diŋ-zɔŋ-la tiŋtiŋŋaa

La di ma kala fa síi to dɔŋɔ, ŋii nɛ tii mi bi
wiaa deeŋba bula pima faafaa.
5 Ama lɛɛlɛ mii mu nii-la si tiŋmi nɛ, aŋ ka ma
kuŋ-kala ha bi mi piɛsa a bul di nii nɛ mii mu?
6 Mi si bul wiaa deeŋba pima lɛɛlɛ ŋla, ma
tuɔŋ cheye nɛ.
7 Ama wutitii nɛ mi bulaa pima ŋla. Mi síi mu
ŋii, u jaŋ zɔmɔ pima. Di mi nɛ bi mua, Wia
Diŋ-zɔŋ-la si jaŋ kɔ a pɛma lɛ bi jaŋ kɔ. Ama di
mi nɛ mua, mi jaŋ leŋ duu kɔ.
8 Duu nɛ saa kɔ, u jaŋ leŋ di dunia niaa jiŋ ari
ba ŋaa haachɛba nɛ. U jaŋ bira dagɛba ŋii ba si
jaŋ to a kɛŋ tuɔ-pula Wia sipaaŋ, a bira dagɛba
ari Wia jaŋ dii ba sariya.
9 Ba jaŋ jiŋ ari ba si bi mi wiaa laa dii, u ŋii
ŋaa haachɛ nɛ.
10 Mi si miira mu mi Nyimma teeŋ ŋii, ma
bira bi jaŋ nami. U ŋii ma jaŋ dagɛ ari mi kɛŋ
tuɔ-pula nɛ Wia sipaaŋ.

11 Wia si folo dii dunia kuoro Sitaani sariya
ŋii, ba ma jaŋ jiŋ ari Wia ma jaŋ dii ba sariya.
12 Wiaa yuga nɛ mi ha kɛŋ di mi bula pima,
ama ma biba wuo nyalimɛ.
13 Ama di Wia Diŋ-zɔŋ-la nɛ kɔ, u jaŋ dagɛma
wutitii kala. U bi jaŋ bubul wiaa u titia doluŋ lɛ,
ama wialiŋ kala u si nii mi Nyimma niiŋ lɛ nɛ u
jaŋ bul. U ma jaŋ dagɛma wialiŋ kala si jaŋ ŋaa.
14 U jaŋ leŋ di niaa yirɛ mi yiriŋ, bɛɛ wiaa
wialiŋ kala mi si kɛnɛ mi bul, u jaŋ kaa ku bula
pima.
15 Ku-la kala mi Nyimma si kɛnɛ ŋaa mi kuŋ
nɛ. Ŋii nɛ tii mi bula pima ari wialiŋ kala mi si
kɛnɛ mi bul, Wia Diŋ-zɔŋ-la jaŋ kaa ku bula
pima.”

Yesu bula pi u haritooroo ari ba tuɔŋ jaŋ tɔrɛ

16 Ŋii nɛ Yesu bira bula piba a bul, “Ma bira
bi jaŋ nami. Tapulaa baŋmɛnɛ chɛɛŋ nɛ ma jaŋ
bira nami.”
17 Ŋii nɛ u haritooroo dɔŋsuŋ pipiɛsɛ dɔŋɔ a
bul, “Wiiŋ deeŋ bubuɔŋ nɛ bɛɛ? U bula pila ari
tapulaa baŋmɛnɛ la bi jaŋ nau, di tapulaa
baŋmɛnɛ chɛɛŋ nɛ la bira jaŋ nau. U bira bula
ari u si jaŋ mu u Nyimma teeŋ nɛ tii la bira bi
jaŋ nau.
18 U si yie bul di tapulaa baŋmɛnɛ deeŋ, u
bubuɔŋ nɛ bɛɛ? La bi u bubuɔŋ jiŋ.”
19 Yesu jima ari baa chɛ di ba piɛsu nɛ. Ŋii nɛ
u bula piba, “Mi si si tapulaa baŋmɛnɛ ma bi
jaŋ nami, di tapulaa ma baŋmɛnɛ chɛɛŋ ma jaŋ
bira nami, ŋii wiaa nɛ ma pipiɛsɛ dɔŋɔɔ?

20 Wutitii nɛ mi bulaa pima, ma jaŋ
ŋmuŋmoo niiŋ kala, di dunia niaa tuɔŋ tɔrɛ,
ma tuɔŋ jaŋ chei, ama ma tuɔ-chei-la jaŋ miira
birimɛ tuɔtɔruŋ.
21 Di haala luoruŋ níi wii duu chɛ u lul, u yie
tuunɛ niiŋ nɛ. U hɛɛŋ yie nɛ. Duu nɛ saa ku lul
bile dɛrɛ, u yu u hɛɛ-la kala lɛ. U si lul bie nɛ tii
u tuɔŋ yie tɔrɛ.
22 Ŋii nɛ saa u jaŋ nagɛma ma lɛ. Lɛɛlɛ ma
tuunɛ niiŋ nɛ, ama mi jaŋ bira nama di ma
tuɔŋ kala tɔrɛ. Bua-la lɛ nuu-kala bi jaŋ wuo
ŋaa di ma tuɔŋ bira chei.
23 Di tapulii-la nɛ yie, ma bi jaŋ piɛsɛmi
chichɛ kuŋ-kala. Wutitii nɛ mi bulaa pima, mi
Nyimma jaŋ pima kuŋ-kala ma si piɛsu chichɛ
mi doluŋ lɛ.
24 Lɛɛlɛ ŋla ma ha bi kuŋ-kala piɛsu chichɛ
mi doluŋ lɛ. Ŋii wiaa má saa piɛsu, u jaŋ joŋo
pima, di ma tuɔŋ faasa tɔrɛ a mu dɛrɛ.

25 Wiaa deeŋba kala mi síi bul, namagaba nɛ
mii magɛ. Ama bua kubala jaŋ yi, mi bira bi jaŋ
magɛ namagaba, mi jaŋ chaasa bul wiaa pima a
mu tigɛ mi Nyimma lɛ, di ma jiŋ ba bubuɔsaa
woruŋ.
26 Di tapulii-la nɛ yie, ma nɛ jaŋ piɛsu chichɛ
kiaa mi doluŋ lɛ. Mi bi si mi nɛ jaŋ sula pima,
27 bɛɛ wiaa mi Nyimma titia ma choma nɛ.
Ma chomi nɛ a laa mi wiaa dii ari mi lii u teeŋ
nɛ. Ŋii nɛ tii u ma choma.
28 Mi lii mi Nyimma teeŋ nɛ a ku tuu dunia.
Lɛɛlɛ mi saa jaŋ leŋ dunia aŋ miira mu mi
Nyimma teeŋ.”

29 Ŋii nɛ u haritooro-la bula pu a bul, “Lɛɛlɛ ŋ
chaasaa bul wiaa nɛ. Ŋ bira bi namagaba ka
magɛ.
30 Lɛɛlɛ la jima di ŋ jiŋ wii-wii-kala nɛ, ŋ bí
chɛ di nuu-kala piɛsiŋ wii-kala. Wiiŋ deeŋ nɛ
ŋaa di la jiŋ ari ŋ lii Wia teeŋ nɛ.”
31 Ŋii nɛ Yesu piɛsɛba, “Lɛɛlɛ saa ma laa mi
wiaa dii nɛɛ?
32 Bua-la jaŋ yi, u saa paala yi ma nɛ, ma kala
jaŋ pisɛ a mu ma diisiŋ, aŋ ka mi duŋduŋa.
Ama saa, mi bi jaŋ ŋaa mi duŋduŋ. Mi Nyimma
hɛmi lɛ nɛ.
33 Mi bul wiaa deeŋba pima di ma wuo hɔŋ
ari yarifiɛlaa nɛ. Dunia deeŋ tuɔŋ ma jaŋ na
hɛɛŋ. Ama má leŋ di ma nyuŋ nyaasɛ. Mi yuo
dii dunia nɛ.”

17

Yesu chuɔlɛ Wia pi u haritooroo

1 Yesu si bul wiaa deeŋba dɛrɛ, u wula beŋ
wia nyuŋ aŋ bul, “Mi Nyimma, bua-la yie nɛ.
Leŋ di mi-na ŋ Bie laa yiriŋ, di mi ma leŋ di ŋ
yiriŋ yirɛ.
2 Ŋ nɛ joŋ doluŋ pimi di mi bibeŋ
nuhuobiinee kala, a joŋ miisi-la si bi dɛrɛ a pi
nialiŋ kala ŋ si liisa pimi.
3 Nialiŋ si jima ari ŋ nɛ sɛnɛ ŋaa Wia, Wia
bira tuo, aŋ pɛ jiŋ mi-na Yesu Kirisito, nii-la ma
ŋ si tima, ba nɛ kɛŋ miisi-la si bi dɛrɛ.
4 Mi leŋe ŋ laa yiriŋ nɛ tiŋteeŋ deeŋ lɛ. Mi tiŋ
tiŋtimii-la dɛrɛ nɛ, tiŋtimii-la ŋ si joŋo pimi di
mi tiŋ.

5 Oo, mi Nyimma, leŋ di mi yiriŋ yirɛ ŋ sipaaŋ
lɛɛlɛ, yiri-la la di ŋ kala fa si laa, aŋ ka ŋ-na
suomo ŋaa dunia.

6 Mi leŋe nialiŋ ŋ si liisa pimi dunia niaa tuɔŋ
jimiŋ nɛ. Ba fa ŋaa ŋ kiaa nɛ, ŋ nɛ liisɛba pimi.
Ba nɛ sɛi ŋ niiŋ wiaa.
7 Lɛɛlɛ ba jima ari wii-kala mi si ŋaa, mi ŋaa
ŋ doluŋ lɛ nɛ.
8 Mi bul ŋ niiŋ wialiŋ ŋ si bula pimi piba nɛ.
Ba laa dii a jiŋ ari wutitii nɛ, mi sɛnɛ lii ŋ teeŋ
nɛ. Ba ma laa dii ari ŋ nɛ tiŋmi.
9 Mi suluŋ pipiba nɛ. Mi biŋ sula pipi dunia
niaa, see nialiŋ ŋ si liisa pimi duŋduŋa. Ba nɛ
ŋaa ŋ kiaa.
10 Nialiŋ kala mi si kɛnɛ ŋaa ŋ niaa nɛ. Nialiŋ
kala ŋ ma si kɛnɛ ŋaa mi ma niaa nɛ. Ba nɛ
leŋe mi laa yiriŋ.
11 Lɛɛlɛ mii kɔ ŋ teeŋ nɛ, mi bira bi jaŋ hɛ
dunia lɛ, ama ba-na jaŋ hɛ dunia lɛ. Mi
Nyimma, ŋ nɛ ŋaa nii-la si bi disinniŋ kɛnɛ. Beŋ
nialiŋ ŋ si liisa pimi woruŋ ŋ doluŋ lɛ, a leŋ di
ba ŋaa kubala, ari la di ŋ kala si ŋaa kubala ŋii.
12 Mi fa si hɛ ba teeŋ, mi beŋ ba nyuŋ nɛ
woruŋ ŋ doluŋ lɛ, dol-la ŋ si joŋo pimi nɛ mi
kaa beŋba. Mi si ŋaa ŋii, ba kubala ma bi lɛlɛ,
see nii-la si maga duu lɛl, di wialiŋ ba fa si
ŋmuŋsa Wia teniŋ tuɔŋ sɛnɛ ŋaa.
13 Lɛɛlɛ saa mii kɔ ŋ teeŋ nɛ. Mi ha si hɛ
dunia lɛ ŋii, ŋii nɛ mi bul wiaa deeŋba piba di
ba tuɔŋ faasa tɔrɛ, ari mi tuɔŋ si tɔrɛ ŋii.
14 Mi bul ŋ niiŋ wiaa piba nɛ. Ba di dunia
niaa bi kubala ŋaa, ari la di dunia niaa si bi

kubala ŋaa ŋii. Ŋii nɛ tii dunia niaa bɛrɛba.
15 Mi bi si di ŋ liisɛba dunia lɛ, ama mi si di ŋ
pɔba nɛ a liisɛba Sitaani nisiŋ lɛ.
16 Ba di dunia niaa bi kubala ŋaa, ari la di
dunia niaa si bi kubala ŋaa ŋii.
17 Ŋ niiŋ wiaa ŋaa wutitiiba nɛ. Dagɛba, di ba
bira sí disinniŋ kɛŋ.
18 Ŋ nɛ tiŋmi dunia niaa teeŋ. Ŋ si tiŋmi ŋii,
ŋii titia nɛ mi ma tiŋba dunia niaa teeŋ.
19 Mi joŋ mi miisiŋ nɛ a yɔɔ suuŋ ba wiaa. Mi
ŋaa ŋii di ba ma ŋaa siri di ba joŋ ba miisiŋ yɔɔ
suuŋ wutitii wiaa nɛ.

20 Mi biŋ sula pipiba duŋduŋ, mi pɛ sula pi
nialiŋ si laa mi wiaa dii a tiŋ ba si bul mi wiaa
piba lɛ nɛ.
21 Mii suluŋ ŋii di ba kala wuo ŋaa kubala nɛ.
Ŋ hɛmi lɛ nɛ. Mi ma hɛŋ lɛ. Leŋ di ba kala ma
wuo hɛla lɛ. Di ŋ nɛ ŋaa ŋii, dunia niaa jaŋ
wuo laa dii ari ŋ nɛ tiŋmi.
22 Ŋ si leŋ mi laa yiriŋ ŋii, ŋii nɛ mi ma leŋ ba
laa yiriŋ. Mi ŋaa ŋii di ba kala wuo ŋaa kubala
nɛ, ari la di ŋ kala si ŋaa kubala ŋii.
23 Mi hɛba lɛ nɛ, ŋ ma hɛmi lɛ. La hɛ dɔŋɔ lɛ
ŋii di ba wuo ŋaa kubala nɛ. Ŋii nɛ dunia niaa
jaŋ jiŋ ari ŋ nɛ tiŋmi. Ba ma jaŋ jiŋ ari ŋ choba
nɛ ari ŋ si chomi ŋii.
24 Mi Nyimma, ŋ paala chomi nɛ a leŋ mi laa
yiriŋ, ka dunia-na suomi. Mi saa chɛ di ŋ leŋ di
nialiŋ ŋ si liisa pimi, di ba hɛ mi teeŋ lee-na
kala mi si jaŋ hɛ, di ba wuo na ŋii ŋ si leŋe mi
laa yiriŋ.
25 Mi Nyimma, ŋ kɛŋ wutitii. Dunia niaa biŋ

jiŋ, ama mi-na jimiŋ nɛ. Niaa deeŋba ma jiŋ ari
ŋ nɛ tiŋmi.
26 Mi saa ŋaa ba jimiŋ nɛ, mi saa ha jaŋ leŋ di
ba jimiŋ. Mi ŋaa ŋii, di ŋii ŋ si chomi, di ba ma
cho dɔŋɔ, di mi ma hɛba lɛ."

18

Ba kɛŋ Yesu
Mat. 26.47-56; Maak 14.43-50; Luuk 22.47-53

1 Yesu si bul wiaa deeŋba dɛrɛ, ba duu
haritooroo sii kieli fuo-naaŋ kubala ba kaa yirɛ
Kidirɔŋ. Lee kubala nɛ fa hɛ dimɛ ba chɔŋsɛ
tiisiŋ. Ŋii nɛ Yesu ari u haritooroo juu lee-la.
2 Ba vɛnɛɛ mu lee-la nɛ, ŋii nɛ tii Judas, nii-la
si joŋu yallɛ, ma wuo jiŋ dimɛ.
3 Ŋii nɛ Judas kɛŋ laali-yuoroo dɔŋsuŋ ari
nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiasiŋ
tiŋtinni-biisiŋ, ari Farisii tiŋŋaa tiŋtinni-biisiŋ,
di ba mu kɛŋ Yesu. Ba mu lee-la Yesu si hɛ. Ba
síi mu ŋii, ba kori chaanaa, ka-pilaa ari nyiniŋ
ari ba ba-kiaa.
4 Yesu jiŋ wii-la kala fa si jaŋ ŋaau lɛ nɛ. Ŋii
nɛ u mu cheŋba a piɛsɛba, "Kubɛɛ nɛ maa
chɛɛ?"
5 Ŋii nɛ ba si, "Yesu si lii Nazarɛt nɛ la
chichɛ." Ŋii nɛ u bula piba, "Mi nɛ ŋla." Judas,
nii-la fa si jaŋ joŋu yallɛ, u ma fa hɛ ba tuɔŋ nɛ.
6 Yesu si bul ŋii, ba miira yala mu hariŋ a tuu
tel.
7 Ŋii nɛ Yesu bira piɛsɛba a bul, "Kubɛɛ nɛ
maa chɛ?" Ba si, "Yesu si lii Nazarɛt."

[8] Ŋii nɛ Yesu bula piba, “Mi laa sipaaŋ bula pima ari mi nɛ ŋla. Di ma níi chɛmi, má leŋ di ni-kaanaa viiri.”
[9] (U bul ŋii di wii-la u fa si bula, duu wuo sɛnɛ ŋaa wutitii. U fa bula ari nialiŋ kala Wia si liisa pu, ba kuŋ-kala bi lɛlɛ.)
[10] Saamɔŋ Piita fa kori tokobii nɛ. Ŋii nɛ u tuurɛ a ta nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiaŋ dia-yomo na-diiŋ digiliŋ a keri. Yomo-la yiriŋ nɛ fa Malikas.
[11] Ŋii nɛ Yesu bula pi Piita a bul, “Joŋ ŋ tokobii-la hɛ u pɛɛŋ lɛ. U bi maga di mi na hɛɛ-la, mi Nyimma síi chɛ di mi na, koo?”

Ba kɛŋ Yesu kaa mu Anas sipaaŋ

[12] Ŋii nɛ laali-yuoroo ari ba kuhiaŋ ari J̱u̱u tiŋŋaa titinni-biisi-la kɛŋ Yesu a vɔbu.
[13] Ba laa sipaaŋ kɛnu kaa mu Anas teeŋ nɛ. Anas nɛ fa ŋaa Kayafas hiili-baala. Jina-la Kayafas ma nɛ fa ŋaa nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiaŋ.
[14] Kayafas nɛ fa laa sipaaŋ bula pi J̱u̱u tiŋŋaa ari ni-bala nɛ laa tiŋteeŋ niaa kala nyuŋ suu, u nɛ kpia ni-daŋ si suba.

Piita si u bi Yesu jiŋ
Mat. 26.69-70; Maak 14.66-68; Luuk 22.55-57

[15] Saamɔŋ Piita ari Yesu haritooroo dɔŋɔ to Yesu hariŋ, a juu nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiaŋ kaala. Kuhiaŋ-la fa jiŋ Yesu haritooro deeŋ nɛ. Ŋii wiaa haritooru-la to Yesu hariŋ a juu kaala-la tuɔŋ.
[16] Ka Piita chiŋ kaala-la jeeŋ hariŋ boiŋniiŋ.
Ŋii nɛ Yesu haritooro-la dɔŋɔ, nii-la nialiŋ si

kpu pusuŋ pipi Wia kuhiaŋ si jima, u miira lii, a bula pi toli-bie kubala si pɔ boiŋ-la niiŋ duu leŋ di Piita ku juu, aŋ kɛŋ Piita ku juu.
17 Ŋii nɛ tolo-la si chiŋ boi-la niiŋ piɛsɛ Piita, "Ŋ ma bi baal-la haritooroo dɔŋɔ ŋaa?" Ŋii nɛ Piita si, "Ai, mi dee."
18 Di waariŋ fa hɛ dimɛ. Ŋii nɛ dia-la tiŋtinnaa ari nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiaŋ tiŋtinni-biisiŋ hɛ nyiniŋ a china golli aa wieni. Piita ma mu chiŋ ba teeŋ aa wieni nyiŋ-la.

Yesu bul u suuŋ wiaa
Mat. 26.59-66; Maak 14.55-64; Luuk 22.66-71

19 Ŋii nɛ nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiaŋ piɛsɛ Yesu wiaa a tigɛ u haritooroo lɛ ari wialiŋ u fa síi dagu.
20 Ŋii nɛ Yesu bul, "Wialiŋ kala mi si bula, mi yie chiŋ ni-daŋ tuɔŋ nɛ a bul. Mi yie chaasa chiŋ Wii-chuɔlɛ diisiŋ tuɔŋ nɛ ari Wia-dia tuɔŋ, lee-la J̱u̱u tiŋŋaa kala si yie ku hilimi nɛ a bul. Mi ha bi wii-kala luɔra bul.
21 Bɛɛ nɛ saa tii ŋ piɛsɛmi? Piɛsɛ nialiŋ si nii wialiŋ mi si bula, di ba dagiŋ. Ba jiŋ wialiŋ mi si bula nɛ."
22 Yesu si bul ŋii, nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia tiŋtinni-bie dɔŋɔ fallɛ Yesu chaŋkpaŋiŋ lɛ aŋ bul, "Ŋla nɛ u magɛ di ŋ bul wiaa nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiaŋ teeŋ koo?"
23 Ŋii nɛ Yesu bul, "Di mi nɛ bul wii chei, u maga di ŋ bul di nuu-kala nii nɛ. Ka di wii-la mi si bula nɛ ŋaa wutitii, bɛɛ nɛ tii ŋ fallɛmi?"

24 Ba si vɔɔ Yesu ŋii, ŋii nɛ Anas leŋ ba kɛnu
ŋii kaa mu nii-la si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiaŋ
Kayafas teeŋ.

Piita bira bula ari u bi Yesu jiŋ
Mat. 26.71-75; Maak 14.69-72; Luuk 22.58-62

25 Ka Piita ha chiŋ kaala-la tuɔŋ aa wieni
nyiŋ-la. Ŋii nɛ nialiŋ dɔŋsuŋ piɛsu a bul, "Ŋ ma
bi baala deeŋ haritooroo dɔŋɔ ŋaa?" Piita kaa
via aŋ bul, "Ai, mi dee."
26 Ŋii nɛ nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiaŋ
dia tiŋtinnaa dɔŋɔ ma pɛu lɛ. U fa ŋaa nii-la
Piita si ta u digiliŋ keri, u naaŋbii nɛ. U piɛsu a
bul, "Mi fa bi ma di baal-la na, lee-la ba si
chɔŋsɛ tiisiŋŋ?"
27 Ŋii nɛ Piita bira kaa via aŋ bul di ai, u dee.
U bul ŋii dɛrɛ di ji-bele yele.

Ba kɛŋ Yesu kaa mu Paalit teeŋ
Mat. 27.1-2, 11-14; Maak 15.1-5; Luuk 23.1-5

28 Chichuɔ-fiɛla fɛlɛlɛ ba kɛŋ Yesu lii Kayafas
dia lɛ, a kɛnu kaa mu baal kubala dia baa yirɛ
Paalit. Paalit nɛ fa hɔŋ Rom kuori-baliŋ nyuŋ
lee-la. J̱u̱u tiŋŋaa bi to juu. Ba bi chɛ di ba ŋaa
disinniŋ a chei ba kisiŋ lɛ, aŋ wuo dii diisiŋ
kieliŋ gbiele kudiilee.
29 Ŋii nɛ Paalit lii a piɛsɛba a bul, "Bɛɛ nɛ ma
si baala deeŋ ŋaa chei?"
30 Ŋii nɛ ba bula pu a bul, "Di u nɛ fa bi wii
ŋaa chei, la fa bi jaŋ kɛnu kaa kɔ ŋ teeŋ."
31 Ŋii nɛ Paalit bula piba a bul, "Má kɛnu kaa
mu to ma titia woŋbiiŋ lɛ a dii u sariya." Ŋii nɛ
ba bula pu a bul, "La bi woŋbiiŋ kɛnɛ di la kpu
nuu-kala."

32 Yesu fa si daga ari u jaŋ suu daa-gɛsɛɛ
nyuŋ, u ŋii sɛnɛ ŋaa wutitii.
33 Ŋii nɛ Paalit miira juu dia a yirɛ Yesu a
piɛsu, “Ŋ nɛ ŋaa J̱u̱u tiŋŋaa kuoroo?”
34 Ŋii nɛ Yesu piɛsu, “Ŋ titia nɛ bul wiiŋ deeŋ
koo nuu nɛ bul ŋii piŋ a tigɛmi lɛ?”
35 Ŋii nɛ Paalit bira bul, “Mi bi J̱u̱u tiina ŋaa.
Ŋ titia nia ari nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia
kuhiasiŋ nɛ joŋuŋ hɛ mi nisiŋ lɛ. Bɛɛ nɛ ŋ ŋaa
chei?”
36 Ŋii nɛ Yesu bul, “Mi kuoruŋ tuo dunia deeŋ
lɛ, di mi kuoruŋ nɛ fa hɛ dunia deeŋ lɛ, mi niaa
fa jaŋ yuo laami, di J̱u̱u tiŋŋaa sími wuo kɛŋ.
Ama mi kuoruŋ tuo daha.”
37 Ŋii nɛ Paalit piɛsu a bul, “Ŋ saa ŋaa kuoru
nɛ koo?” Ŋii nɛ Yesu bul, “Wii-la ŋ si bula ŋaa
wutitii nɛ. Ba paala lulmi di mi ku ŋaa kuoru
nɛ. Mi ku tuu dunia di mi dagɛ niaa, di ba jiŋ
wutitii nɛ. Nii-la kala si cho duu jiŋ wutitii yie
jegile nii mi teeŋ nɛ.”
38 Ŋii nɛ Paalit piɛsu, “Wutitii nɛ bɛɛ?”

Ba bula ari ba jaŋ kpu Yesu
Mat. 27.15-31; Maak 15.6-20; Luuk 23.13-25

Ŋii nɛ Paalit miira lii di-jaliŋ J̱u̱u timma-la
teeŋ a bula piba a bul, “Mi bi wii-la na baala
deeŋ si cheye.
39 Ama jina-na kala, di diisiŋ kieliŋ gbiele-la
nɛ yie-na kala, mi yie vɛnɛ liisɛ nialiŋ ba si kaa
tɔ dia dɔŋɔ nɛ pima. U ŋii nagɛ ari ma kisiŋ nɛ.
Ma saa chɛ di mi liisɛ J̱u̱u tiŋŋaa kuoru-la nɛ ta
pimaa?”

40 Ŋii nɛ ba kpia goŋ a bul, “Ai, nia deeŋ dee!
Liisɛ Barabas ta. (Barabas fa ŋaa gaaru nɛ.)”

19

1 Ŋii nɛ Paalit leŋ ba kɛŋ Yesu a viiru.
2 Ba si viiru dɛrɛ, laali-yuoroo kɛŋ sɔsuŋ sua
nyuŋ-chuulo a nagɛ kuoro nyuŋ-chuulo a joŋo
chuu, a joŋ gɛri-fiaŋ laalu
3 aŋ chuɔlu a bul, “J̱u̱u tiŋŋaa kuoro, laa
chuɔluŋ!” aŋ pɛ fallu.
4 Ŋii nɛ Paalit bira miira lii nialiŋ teeŋ a bula
piba a bul, “Má bee na, mi kɛnu kaa kuu lii ma
teeŋ nɛ di ma jiŋ ari mi-na bi wii-kala na u si
cheye a magɛ di ba kpuu.”
5 Ŋii nɛ Yesu ku lii a ha chu sɔsuŋ
nyuŋ-chuulo-la ari gɛri-fiaŋ-la ba si joŋo laalu.
Ŋii nɛ Paalit bula piba, “Má na baal-la.”
6 Nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiasiŋ ari ba
tiŋtinni-biisiŋ si nau, ba kpia goŋ a bul, “Leŋ di
ba kpaasu daa-gɛsɛɛ nyuŋ.” Ŋii nɛ Paalit bula
piba, “Má titia kɛnu kpaasɛ daa-gɛsɛɛ nyuŋ.
Mi-na bi wii-la u si cheye na.”
7 Ŋii nɛ J̱u̱u timma-la bira bul, “U kɛŋ u titia
yirɛ Wia Bii nɛ. La kisiŋ lɛ nii-la kala si ŋaa ŋii,
u maga di ba kpuu nɛ.”
8 Fawulluŋ fa paala kɛŋ Paalit nɛ. U si nia ari
ba bul ŋii, fawulluŋ wasa kɛnu.
9 Ŋii nɛ u bira miira juu dia-la a piɛsɛ Yesu a
bul, “Nii nɛ ŋ lii?” Yesu bi wii-kala bula.
10 Ŋii nɛ Paalit piɛsu, “Ŋ tɔrɛ ŋ niiŋ nɛɛ? Ŋ bi
jiŋ mi kɛŋ doluŋ di mi joŋuŋ taa, a bira kɛŋ
doluŋ di mi leŋ di ba kpaasiŋ daa-gɛsɛɛ nyuŋ?”

11 Ŋii nɛ Yesu bula pu, “Ŋ fa bi dol kala kɛnɛ
mi lɛ. Wia nɛ piŋ dol-la. Ama nii-la si joŋmi hɛ
ŋ nisiŋ lɛ nɛ faasa kɛŋ haachɛba a kiiŋ.”
12 Paalit si nii ŋii, u fa cho duu joŋ Yesu ta.
Ŋii nɛ Ju̱u tiŋŋaa faasa kpia goŋ a bul, “Di ŋ nɛ
joŋu ta, ŋ bira bi la tiŋteeŋ kuori-baliŋ ba síi
yirɛ Siiza naŋdɔŋ ŋaa. Nii-la kala si kɛŋ u titia
yiyirɛ kuoru, u tiina ŋaa kuori-baliŋ diŋdɔŋ nɛ.”
13 Paalit si nii ŋii, u kɛŋ Yesu kaa ku lii, aŋ mu
hɔŋ u sariya diiri kpasa nyuŋ. Ba kɛŋ lee-la kaa
yirɛ Gabata nɛ Hiiburu yiikoro lɛ. U bubuɔŋ nɛ:
Lee-la tabiaa ŋaa mula mula nɛ.
14 Di wia jil nyu-gbaŋa. Tapulii-la nɛ Ju̱u
tiŋŋaa ŋaa siri di u taŋ nɛ pula di ba gbieli
diisiŋ kieliŋ gbiele-la. Ŋii nɛ Paalit bula piba a
bul, “Má na ma kuoro.”
15 Ŋii nɛ ba faasa kpia goŋ a bul, “Leŋ di ba
kɛnu kaa mu kpaasu daa-gɛsɛɛ nyuŋ.” Ŋii nɛ
Paalit piɛsɛba a bul, “Maa chɛ di mi kpaasɛ ma
kuoro daa-gɛsɛɛ nyuŋ nɛɛ?” Ŋii nɛ nialiŋ si kpu
pusuŋ pipi Wia kuhiasiŋ bul, “La bi kuoru kala
kɛnɛ a pɛ Siiza lɛ.”
16 Ŋii nɛ u joŋ Yesu piba di ba kaa mu kpaasɛ
daa-gɛsɛɛ nyuŋ.

Ba kpaasɛ Yesu daa-gɛsɛɛ nyuŋ
Mat. 27.32-44; Maak 15.21-32; Luuk 23.26-43

17 Ŋii nɛ ba kɛŋ Yesu lii. U lii a baasɛ u titia
daa-gɛsɛɛ a mu lee-la ba síi chɛ di ba kpaasu.
Lee-la yiriŋ nɛ nyu-kuŋkogulo. Hiiburu yiikoro
lɛ baa yirɛ lee-la Gɔligɔta nɛ.
18 Lee-la nɛ ba kpaasu daa-gɛsɛɛ nyuŋ. Ba fa
kpaasɛ niaa balia ma nɛ daa-gɛsɛɛ nyuŋ a pɛ

Yesu lɛ. Dɔŋɔ hɛ u na-diiŋ, dɔŋɔ ma hɛ u
na-gua. Ka Yesu hɛ tutuɔbaaniŋ.
19 Ŋii nɛ Paalit ŋmuŋsa mɛrɛ daa-gɛsɛ-la lɛ a
bul, “Ju̱u tiŋŋaa kuoro Yesu a lii Nazarɛt.”
20 Lee-la kpagɛ Jerusalɛm nɛ. Ŋii nɛ Ju̱u
tiŋŋaa yuga a karimɛ wii-la Paalit si ŋmuŋsa
mɛrɛ daa-gɛsɛ-la lɛ. U ŋmuŋsɛ wii-la ari
yiikorusuŋ batori nɛ. U kɛŋ Hiiburu tiŋŋaa
yiikoro ŋmuŋsɛ, a kɛŋ Latiŋ yiikoro ma
ŋmuŋsɛ, a kɛŋ Giriik tiŋŋaa yiikoro ma
ŋmuŋsɛ.
21 Ŋii nɛ Ju̱u tiŋŋaa nialiŋ si kpu pusuŋ pipi
Wia kuhiasiŋ bula pi Paalit ari u sí ŋmuŋsa bul
di Ju̱u tiŋŋaa kuoro nɛ, ama duu bul di baala
deeŋ nɛ si u nɛ ŋaa Ju̱u tiŋŋaa kuoro.
22 Ŋii nɛ Paalit bul, “Wii-la mi si folo ŋmuŋsɛ
ŋii, mi bira bi kaa birimɛ.”
23 Laali-yuoro-la si kpaasɛ Yesu daa-gɛsɛ-la
nyuŋ dɛrɛ, ba paa u gɛnniŋ a kaa kpaa leree
banɛsɛ. Laali-yuoru kala kɛŋ dɔŋɔ. Gɛri-bal
kubala ma nɛ fa hɛ dimɛ. Ba yie yuo ŋii nɛ, ba
bi gɛripɛɛ kala yɛrɛ mɛrɛu lɛ.
24 Ŋii nɛ laali-yuoro-la bula pi dɔŋɔ a bul, “Ma
sí leŋe di la kɛŋ gɛri-la kiɛsɛ, má leŋ di la tɔŋsɛ,
a na nii-la si jaŋ dii duu laa gɛri-la.” Wiiŋ deeŋ
ba ŋaa di wialiŋ ba fa si ŋmuŋsa Wia teniŋ
tuɔŋ, duu ŋaa wutitii nɛ. Ba fa si,

“Ba paa mi gɛnniŋ kpaa dɔŋɔ nɛ
aŋ tiŋ mi gɛriŋ dɔŋɔ wiaa a tɔŋsɛ.”

25 Nialiŋ fa si china kpagɛ Yesu daa-gɛsɛ-la nɛ
ŋla: Yesu naaŋ, ari u naaŋ dihaala, ari Kilopas
haala Mɛɛri, ari Mɛɛri Magidaliŋ.

26 Yesu si na u naaŋ ari u haritooru-la u fa si
cho, di ba china, ŋii nɛ u bul u naaŋ lɛ a bul,
“Haal, bee na ŋ bie nɛ ŋla,”
27 aŋ bira bula pi u haritooru-la ma a bul, “Na
ŋ ma naaŋ nɛ ŋla.” A chiŋ bua-la lɛ u
haritooru-la kɛŋ Yesu naaŋ-la a kaa mu u dia ba
hɛ dimɛ.

Yesu suba
Mat. 27.45-56; Maak 15.33-41; Luuk 23.44-49

28 Yesu jima ari lɛɛlɛ wii-wii-kala dɛrɛ nɛ, ka
duu wuo leŋ di wialiŋ ba si ŋmuŋsa Wia teniŋ
tuɔŋ, di ba ŋaa wutitii, ŋii nɛ u si lii-nyuasuŋ nɛ
kɛnu.
29 Di siniŋ si nyala su̱ gbaŋa chiŋ dimɛ. Ba joŋ
suosuo a siŋ siŋ-la lɛ, a kɛŋ sakeliŋ liisɛ
suosuo-la, a kaa jila hɛ Yesu niiŋ lɛ.
30 Ŋii nɛ Yesu nyua siŋ-la. U si nyua siŋ-la
dɛrɛ, ŋii nɛ u bul, “Wii-kala dɛrɛ nɛ”, aŋ kɛŋ u
nyuŋ chugili a suu.

31 Tapulii-la nɛ Ju̱u tiŋŋaa ŋaa siri a gbɛrɛ ba
diisiŋ kieliŋ gbiele-la. Tapulii-la ma ŋaa
chɛ-wiesii-la chɛɛŋ nɛ. Ŋii nɛ tii ba bi chɛ di
nialiŋ sagɛ daa-gɛsɛ-la nyuŋ chɛɛ-la. Ŋii nɛ ba
mu sul Paalit duu leŋ di laali-yuoroo mu bori ba
naasiŋ aŋ soriba daa-gɛsɛ-la nyuŋ. U sɛi.
32 Ŋii nɛ laali-yuoro-la mu kɛŋ baala-la ba si
kpua a pɛ Yesu lɛ naasiŋ kaa bori.
33 Ba kɔ Yesu leriŋ duu suba. Ŋii wiaa ba bi u
naasiŋ boro.
34 Ama laali-yuoro-la dɔŋɔ joŋ u timiŋ a tɔɔ
Yesu sɛmɛ lɛ u luri. Ŋii nɛ chaliŋ ari liiŋ lii.

35 Mi-na Jɔɔŋ nɛ na wiaa deeŋba ari mi siiŋ
aa bulba. Wutitii nɛ mi bul. Mi bul wiaa
deeŋba pipima di ma ma laa dii.
36 Wiaa deeŋba kala ŋaa di wialiŋ ba si
ŋmuŋsa Wia teniŋ tuɔŋ ŋaa wutitii nɛ. Ba
ŋmuŋsa a bul,
“Ba bi jaŋ bori u haŋgbel-bala maa.”
37 Wia teniŋ sɛmɛ dɔŋɔ ba bira bula ari ba jaŋ
beŋ nii-la ba si tɔbɔ.

Ba hugi Yesu
Mat. 27.57-61; Maak 15.42-47; Luuk 23.50-56
38 Yesu si suba, baal kubala ma fa hɛ dimɛ.
Baa yirɛ Josɛf. U fa lii Arimatiya tiŋteeŋ nɛ. U
ma fa ŋaa Yesu haritooroo dɔŋɔ nɛ. Ama u-na
faa luɔru nɛ a tiŋ Ju̱u tiŋŋaa wiaa. Uu fába nɛ.
Ŋii nɛ u mu sul Paalit duu leŋ duu sori Yesu
ku-suuŋ. Paalit pu woŋbiiŋ. Ŋii nɛ u mu sori.
39 Nikodiimas, nii-la fa si laa sipaaŋ mu Yesu
teeŋ titaŋiŋ, u ma to Josɛf hariŋ mu, a pɛ kɛŋ
tii-keli-zɔŋ kubala baa yirɛ mɛɛ ari dɔŋɔ maa
baa yirɛ alɔis. Ba yuŋuŋ magɛ nuhuobiine
yuŋuŋ nɛ.
40 Ba balia nɛ mu joŋ Yesu ku-suuŋ, a joŋ
gɛripɛ-pula, a joŋ kialiŋ misɛ gɛripɛ-pula-la, a
kaa bɛ Yesu. Ju̱u tiŋŋaa yie ŋaa ŋii nɛ a huhugi
ba suunuŋ.
41 Lee kubala nɛ kpagɛ lee-la ba fa si kpaasɛ
Yesu daa-gɛsɛ-la nyuŋ. Ba chɔŋsɛ tiisiŋ. Tiisi-la
tuɔŋ buŋ kubala nɛ fa hɛ dimɛ ba lɔsɛ. Ama ba
ha bi nuu-kala hugo dimɛ.
42 U si ka tapul-bala ka di Ju̱u tiŋŋaa
gbieli-baliŋ yi, ka bua-la ma kpagɛ lee-la, ŋii nɛ
ba joŋ Yesu hugi dimɛ.

20

Yesu lii u bua lɛ
Mat. 28.1-8; Maak 16.1-8; Luuk 24.1-12

1 Lahadi chɛɛŋ siipuuraa di leriŋ kala ha bire,
Mɛɛri Magidaliŋ mu bua-la leriŋ a na tabii-la ba
si joŋo tɔ bua-la niiŋ duu suro.
2 Ŋii nɛ u fá mu Saamɔŋ Piita ari Yesu
haritooro-la dɔŋɔ teeŋ, nii-la Yesu fa si cho
woruŋ, a bula piba a bul, “Ba liisɛ la Tiina Yesu
bua-la tuɔŋ nɛ. La bi jiŋ lee-la kala ba si joŋu
bil.”
3 Ŋii nɛ Piita ari Yesu haritooro-la dɔŋɔ-la sii
mu bua-la leriŋ.
4 Ba kala balia fá. Ŋii nɛ dɔŋɔ-la tiina kieli
Piita, a laa sipaaŋ fá mu bua-la leriŋ.
5 U si yi bua-la leriŋ, u bi bua-la tuɔŋ jua. U
tuu ti̱ŋ nɛ a nyilimi a na gɛnni-la ba fa si joŋo
bɛ Yesu, di ba pina, ka u buu na.
6 Ka Piita to hariŋ kɔ a ku juu bua-la tuɔŋ, a
na gɛnni-la ba fa si joŋo bɛ Yesu, di ba pina.
7 Ka gɛri-la ba fa si joŋo vɔɔ Yesu nyuŋ ma,
duu chuolo piŋ u duŋduŋa.
8 Ŋii nɛ nii-la si laa sipaaŋ mu bua-la leriŋ ma
juu bua-la tuɔŋ a na wii-la si ŋaa, a laa dii ari
Yesu sii suuŋ lɛ nɛ.
9 Ama ba bi wii-la ba fa si ŋmuŋsa Wia teniŋ
tuɔŋ bubuɔŋ jiŋ ari u maga di Yesu sii suuŋ lɛ
nɛ.
10 Ŋii nɛ Yesu haritooro-la miira mu ba diisiŋ.

Yesu kɛŋ u titia ku dagɛ Mɛɛri
Mat. 28.9-10; Maak 16.9-11

11 Bua-la lɛ di Mɛɛri miira mu bua-la teeŋ. Ŋii
nɛ u chiŋ dimɛ aa yel. Uu yel ŋii nɛ aŋ pɛ
nyinyilimi bua-la tuɔŋ.
12 U nyilimi bua-la tuɔŋ ŋii nɛ a na Wia
tiŋdaaraa balia bua-la tuɔŋ a laalɛ gɛri-pulluŋ.
Dɔŋɔ hɔŋ Yesu nyuŋ fa si mu lee-la. Dɔŋɔ ma
hɔŋ u naasiŋ fa si mu lee-la.
13 Ŋii nɛ ba piɛsu a bul, "Haal, bɛɛ nɛ tii ŋ
yiyel?" Ŋii nɛ u bul, "Ba joŋ mi Tiina Yesu kaa
lɛl nɛ. Mi bi jiŋ ba si joŋu kaa mu bil lee-la."
14 U si bul ŋii dɛrɛ aŋ ŋaa duu birimɛ, duu na
baal duu chiŋ dimɛ. Yesu nɛ fa ŋii. Ama Mɛɛri
fa bi jiŋ ari Yesu nɛ.
15 Ŋii nɛ Yesu ma piɛsɛ Mɛɛri, "Bɛɛ nɛ tii ŋ
yiyel? Kubɛɛ nɛ ŋ chichɛ?" Mɛɛri fa biina
baal-la síi beŋ tiisi-la nɛ. Ŋii nɛ u piɛsu,
"Kuhiaŋ, di ŋ nɛ joŋo, dagɛmi lee-la ŋ si kaa mu
bil, di mi mu joŋu kaa viiri."
16 Ŋii nɛ Yesu yiru a bul, "Mɛɛri." Ŋii nɛ u
miira daasɛ aŋ bul ari Hiiburu yiikoro,
"Rabboni, ŋ nɛɛ?" (Rabboni bubuɔŋ nɛ kuhiaŋ.)
17 Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, "Sími kɛŋ. Mi ha
bi mi Nyimma teeŋ jila. Ama mu bula pi mi
naaŋbiiriŋ ari mi jaŋ jil mi Nyimma teeŋ. U
ŋaa ma ma Nyimma nɛ a ŋaa mi Wia, a ŋaa ma
ma Wia."
18 Ŋii nɛ Mɛɛri Magidaliŋ mu Yesu
haritooro-la teeŋ, a bula piba a bul duu na u
Tiina Yesu nɛ, a bul wialiŋ ma kala u si bula pu.

Yesu kɛŋ u titia ku dagɛ u haritooroo
Mat. 28.16-20; Maak 16.14-18; Luuk 24.36-49

19 Lahadi chɛɛŋ titaŋiŋ u haritooroo hilimi
dia tuɔŋ aŋ kɛŋ boiŋ yagɛ. Baa fá J̱u̱u timma-la
nɛ. Ŋii nɛ tii ba kɛŋ borusuŋ tɔ a yagɛ. Ŋii nɛ
Yesu ku chiŋ ba tutuɔbaaniŋ aŋ bul, "Ma jaŋ
hɔŋ ari yarifiɛlaa."
20 U si bul ŋii dɛrɛ, u kɛŋ u nisaa ari u sɛmɛ
dagɛba. U haritooroo kala tuɔŋ tɔrɛ ba si na ba
Tiina Yesu.
21 Ŋii nɛ Yesu bira bula piba, "Ma jaŋ hɔŋ ari
yarifiɛlaa. Mi Nyimma si tiŋmi ŋii, ŋii titia nɛ
mi maa tiŋma di ma tiŋ mi tiŋtiŋŋaa."
22 U si bul ŋii dɛrɛ, u wiese hɛba lɛ aŋ bul,
"Má laa Wia Diŋ-zɔŋ-la duu hɛma lɛ.
23 Di ma nɛ joŋ nuu haachɛba a chɛu, u bira
bi haachɛ kɛnɛ. Di ma nɛ bira bi nuu haachɛba
joŋo chɛu, u ha kɛŋ u haachɛba nɛ."

Yesu kɛŋ u titia ku dagɛ Tɔmas

24 Bua-la lɛ Yesu si kɛŋ u titia ku dagɛ u
haritooro-la, u haritooro-la dɔŋɔ fa tuo. U yiriŋ
nɛ Tɔmas. Ba fa ŋaa daaliɛri nɛ. Ŋii nɛ tii baa
yiru daaliɛriŋ maa.
25 Ŋii nɛ u haritooro-la dɔŋsuŋ bula pu a bul
di ba na Yesu. Ŋii nɛ Tɔmas bula piba a bul, see
duu na hɛmɛ-la buasuŋ u nisaa lɛ, a joŋ u
neniiŋ hɛ bua-la lɛ, a joŋ u neniiŋ hɛ u sɛmɛ
bua-la ma lɛ, u bi jaŋ laa dii ari wialiŋ ŋaa
wutitii.
26 Tapulaa chori pɛgɛ Yesu haritooro-la bira
juu dia a kɛŋ boiŋ yagɛ. Bua-la-na lɛ di Tɔmas
hɛ ba tuɔŋ. Di Yesu ku juu chiŋ ba tutuɔbaaniŋ
aŋ bul, "Ma jaŋ hɔŋ ari yarifiɛlaa."
27 Ŋii nɛ aŋ ka u bula pi Tɔmas, "Joŋ ŋ neniiŋ
a hɛ mi nisiŋ bua-la lɛ aŋ beŋ mi nisaa, aŋ kɛŋ

ŋ nisiŋ hɛ mi sɛmɛ bua-la ma lɛ a na, aŋ laa mi
wiaa dii, aŋ sí kaa lɛrɛ.”
28 Ŋii nɛ Tɔmas yiru a bul, “Mi Tiina, ŋ nɛ mi
Wia!”
29 Ŋii nɛ Yesu piɛsu, “Ŋ si nami nɛ tii ŋ laa mi
wiaa dii koo? Nialiŋ si bimi na aŋ laa mi wiaa
dii, ba tuɔŋ jaŋ tɔrɛ.”
30 Yesu ŋaa wu-magilaa yugɛ u haritooroo na
a pɛ wialiŋ mi si ŋmuŋsa teniŋ deeŋ tuɔŋ. Aŋ
ka mi bi ba-na ŋmuŋsa hɛ teniŋ deeŋ tuɔŋ.
31 Ama mi ŋmuŋsɛ wiaa deeŋba di ma wuo
laa dii ari Yesu nɛ ŋaa Kirisito, nii-la Wia si liisa
aŋ pɛ ŋaa Wia Bie maa. Di ma nɛ laa wiaa
deeŋba dii, ma jaŋ kɛŋ miisiŋ u doluŋ lɛ.

21

Yesu kɛŋ u titia dagɛ u haritooroo balipɛ

1 Yesu bira kɛŋ u titia dagɛ u haritooroo
dɔŋsuŋ muga kubala niiŋ baa yirɛ Tabiiras. U
haritooro-la nɛ ŋla:
2 Saamɔŋ Piita ari Tɔmas, nii-la ba fa si kaa
yirɛ daaliɛriŋ maa, ari Natanial fa si lii taŋ
kubala nɛ baa yirɛ Keena a hɛ Galilii tiŋteeŋ.
Zɛbidii biiriŋ balia ma nɛ fa hɛ dimɛ, ari Yesu
haritooroo balia maa.
3 Ŋla nɛ u to a kɛŋ u titia ku dagɛba: Ba fa
chiŋ muga-la niiŋ nɛ. Ŋii nɛ Saamɔŋ Piita bula
pi haritooro-la ku-kaanaa ari uu mu duu kɛsɛ
cheŋfilee nɛ. Ŋii nɛ ba kala bul di ba jaŋ to mu.
Ŋii nɛ ba mu jɔŋ liiŋ daboro a juu liiŋ tuɔŋ,
ama titaŋ-la kala ba bi cheŋfilii kala kɛnɛ.
4 Taŋ si pulaa kɔ di Yesu chiŋ lii-la niiŋ, ama
u haritooro-la bi jiŋ ari u nɛ.

5 Ŋii nɛ Yesu piɛsɛba, “Mi naŋdɔŋsuŋ, ma
kɛsɛ cheŋfilee nɛɛ?” Ŋii nɛ ba bul di ba bi
kubala ma kɛnɛ.
6 Ŋii nɛ u bula piba di ba joŋ ba joŋba, a yuo
hɛ liiŋ tuɔŋ liiŋ daboro-la na-diiŋ sɛmɛ, di ba nɛ
ŋaa ŋii, ba jaŋ kɛsɛ cheŋfilee. Ŋii nɛ ba joŋ
joŋ-la yuo kɛsɛ cheŋfilee sṵ. U si suo ŋii, ba bi
wuo lilɛrɛ.
7 Ŋii nɛ haritooru-la Yesu si cho woruŋ bula
pi Piita a bul, “La Tiina Yesu nɛ!” Bua-la lɛ di
Piita fa wuri u gɛriŋ nɛ. U si nii ŋii, u joŋ u
gɛriŋ a laalɛ, aŋ lii liiŋ daboro-la lɛ, a fula juu
liiŋ duu duoro mu Yesu teeŋ.
8 Lee-la ari lii-la niiŋ fa bi bol. U fa yi
naakieliŋ zɔlɔ nɛ. Ka Yesu haritooro-la
ku-kaanaa lɛrɛ joŋ-la ari cheŋfilie-la ku lii lii-la
niiŋ.

9 Ba si ku lii lii-la niiŋ, ba na hɔlɔɔ nyiniŋ di
cheŋfilee chɛbɛ, ka ba na boroboro maa.
10 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Má liisɛ
cheŋfilie-la dɔŋsuŋ ma si kɛsɛ lɛɛlɛ a kaa kɔ.”
11 Ŋii nɛ Saamɔŋ Piita mu lɛrɛ joŋ-la ku lii
lii-la niiŋ, di cheŋfili-balaa suo. Cheŋfilie-la fa
ŋaa zɔlɔ ari mahiŋ balia ari fii ari batori nɛ.
Cheŋfilie-la yuga ŋii ma nɛ, aŋ ka joŋ-la bi
kiɛsa.
12 Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Má ku lii billɛ
ma niiŋ.” U si bul ŋii, u haritooroo kuŋ-kala bi
piɛsɛ a bul di kubɛɛ nɛɛ? Ba kala jima ari ba
Tiina Yesu nɛ.
13 Ŋii nɛ Yesu joŋ boroboro-la a piba, a joŋ
cheŋfilie-la ma a piba di ba dii.
14 U si sii suuŋ lɛ u butori nɛ ŋii u si kɛŋ u

titia kaa ku dagɛ u haritooroo.

Yesu bul wiaa a pi Piita

15 Ba si dii boroboro-la ari cheŋfilie-la dɛrɛ,
ŋii nɛ Yesu piɛsɛ Saamɔŋ Piita a bul, "Jɔɔŋ bie
Saamɔŋ, ŋ chomi a kii niaa deeŋba nɛɛ?" Ŋii nɛ
Piita si, "Oo mi Tiina, ŋ titia jima ari mi choŋ
nɛ." Ŋii nɛ Yesu bula pu, "Beŋ mi niaa nyuŋ, ari
pie-daara si yie beŋ u piesee nyuŋ ŋii."
16 Ŋii nɛ Yesu bira piɛsu, "Jɔɔŋ bie Saamɔŋ, ŋ
chomi nɛɛ?" Ŋii nɛ u bira bul, "Oo mi Tiina, ŋ
jima ari mi choŋ nɛ." Ŋii nɛ Yesu bira bula pu,
"Beŋ mi niaa nyuŋ, ari pie-daara si yie beŋ u
piesee nyuŋ ŋii."
17 Ŋii nɛ Yesu bira piɛsu torimuŋ a bul, "Jɔɔŋ
bie Saamɔŋ, ŋ chomi nɛɛ?" Yesu si piɛsu
torimuŋ ŋii, u tuɔŋ chei. Ŋii nɛ Piita bula pu,
"Mi Tiina, ŋ jiŋ wii-kala nɛ, ŋ jima ari mi choŋ
nɛ." Ŋii nɛ Yesu bira bula pu, "Beŋ mi niaa
nyuŋ, ari pie-daara si yie beŋ u piesee nyuŋ ŋii.
18 Wutitii nɛ mi bulaa piŋ, ŋ fa si ŋaa haŋbie,
ŋ yie kɛŋ ŋ damɛrɛ kaa vɔɔ ŋ tiŋa nɛ aa mu
lee-la kala ŋ si cho. Ama di ŋ nɛ ku hiɛsɛ, ŋ jaŋ
kɛŋ ŋ nisaa jee, aŋ ka di nuu dɔŋ nɛ joŋ
damɛrɛ-la a vɔbuŋ aŋ kɛniŋ mu lee-la ŋ si bi
cho di ŋ mua."
19 Yesu si bul wiiŋ deeŋ, u dagɛ Piita si jaŋ
suu ŋii a laa yiriŋ pi Wia. Ŋii hariŋ lɛ nɛ Yesu
bula pu duu to u hariŋ.

20 Ŋii nɛ Piita daasɛ hariŋ a na Yesu
haritooru-la Yesu fa si cho woruŋ, nii-la fa si
suusa mu kpagɛ Yesu bua-la lɛ ba fa síi dii

diisiŋ kieliŋ gbiele-la kudiilee, a fa piɛsu, “Mi
Tiina, kubɛɛ nɛ chɛ duu joŋuŋ yallɛɛ?”
21 Piita si nau, ŋii nɛ u piɛsɛ Yesu a bul, “Mi
Tiina, ka baala deeŋ, bɛɛ nɛ jaŋ ŋaau lɛ?”
22 Ŋii nɛ Yesu bula pu, “Di mi níi chɛ duu hɛ
dimɛ ka di mi-na miira kɔ dunia, ŋ sipaa tuo
dimɛ. To mi hariŋ.”
23 Ŋii nɛ ba ŋmoo doworo pi nialiŋ kala si laa
Yesu wiaa dii ari Yesu haritooro deeŋ-na bi jaŋ
suu. Ama Yesu bi ŋii bula. U si duu níi chɛ di
haritooru-la hɛ dimɛ ka di u-na miira kɔ dunia,
Piita sipaa tuo.
24 Mi-na Jɔɔŋ nɛ na wiaa deeŋba aa ŋmuŋsɛ
teniŋ deeŋ. La saa jima ari wialiŋ kala mi si
bula ŋaa wutitii nɛ.
25 Yesu ŋaa wiaa dɔŋsuŋ yugɛ a pɛ wialiŋ mi
si ŋmuŋsa hɛ teniŋ deeŋ lɛ. Wialiŋ-na mi bi
ŋmuŋsa. Di mi nɛ fa ŋmuŋsɛ wialiŋ
kuŋ-kuŋ-kala, teŋ-la fa jaŋ yuga kii dunia kala.

Yesu Kiristito Wu-Zɔŋŋɔɔ (Ghana)
Sisaala-Tumuluŋ NT Ghana

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Sisaala, Tumulung)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Jun 2026 from source files dated 29 Jan 2022
b3eb8618-120f-5a96-8c1c-1dbc16914330